

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ★ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**NÂYİ OSMAN DEDE’NİN RAST MEVLEVÎ AYİNİ’NİN
KARŞILAŞTIRMALI İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Merve ÖRENÇ

Müzikoloji ve Müzik Teorisi Anabilim Dalı

Müzik Teorisi ve Kompozisyon Programı

HAZİRAN 2018

**NÂYİ OSMAN DEDE’NİN RAST MEVLEVÎ AYİNİ’NİN
KARŞILAŞTIRMALI İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Merve ÖRENÇ
409151202**

Müzikoloji ve Müzik Teorisi Anabilim Dalı

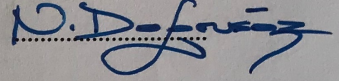
Müzik Teorisi ve Kompozisyon Programı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Nilgün DOĞRUSÖZ DİŞİAÇIK

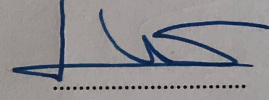
HAZİRAN 2018

İTÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün 409151202 numaralı Yüksek Lisans öğrencisi Merve ÖRENÇ, ilgili yönetmeliklerin belirlediği gerekli tüm şartları yerine getirdikten sonra hazırladığı "NÂYİ OSMAN DEDE'NİN RAST MEVLEVÎ AYİNİ'NİN KARŞILAŞTIRMALI İNCELENMESİ" başlıklı tezini aşağıda imzaları olan jüri önünde başarı ile sunmuştur.

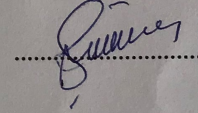
Tez Danışmanı : Prof. Dr. Nilgün DOĞRUSÖZ DİŞİAÇIK
İstanbul Teknik Üniversitesi

Jüri Üyeleri : Doç. Dr. Hikmet TOKER
İstanbul Üniversitesi

Dr. Öğretim Üyesi Şirin KARADENİZ
İstanbul Teknik Üniversitesi

Teslim Tarihi : 4 Mayıs 2018
Savunma Tarihi : 4 Haziran 2018

ÖNSÖZ

“Nâyi Osman Dede’nin Rast Mevlevî Ayini’nin Karşılaştırmalı İncelenmesi” başlıklı bu çalışma İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müzik Teorisi ve Kompozisyon Programı yüksek lisans tezi olarak hazırlanmıştır. Nâyi Osman Dede’ye ait Rast Mevlevî Ayini’nin ele alınan beş farklı nüshası, donanım, usûl, kullanılan perdeler, değiştirici işaretler, ölçü sayısı, röpriz, dolap ve süslemeler bakımından gösterdiği değişim ve benzerlikler konu edilmiştir.

Öncelikle iki buçuk ay gibi kısa bir sürede çalışmanın ortaya çıkması için konu seçiminden tezin oluşumuna kadar desteğini ve tecrübesini benimle paylaşan değerli danışmanım Prof. Dr. Nilgün DOĞRUSÖZ’e teşekkür ederim. Yüksek lisans eğitimim boyunca üzerimde emeği ve desteği çok büyük olan Doç. Dr. Ozan BAYSAL ve Prof. Dr. Gözde ÇOLAKOĞLU SARI’ya; lisans eğitimimin başlangıcından beri her an yanımda bulunan Öğretim Görevlisi Dilhan YAVUZ ve Dr. Öğretim üyesi Şirin KARADENİZ’e; İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Osmanlı Türk Müziği ARastırma Grubu üyelerine ve değerli paylaşımları için Süleymaniye Kütüphanesi’nde görevli Sayın Volkan KAYA’ya teşekkürü borç bilirim.

Mayıs 2018

Merve ÖRENÇ

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ	vi
İÇİNDEKİLER	viii
KISALTMALAR.....	x
ÇİZELGE LİSTESİ	xii
ŞEKİL LİSTESİ.....	xiv
ÖZET	xvi
SUMMARY	xviii
1. GİRİŞ	1
1.1 Çalışmanın Amacı	1
1.2 Çalışmanın Yöntemi	1
2. KÜNYE VE TERİMLER.....	3
3. DEFTERLERİN TANITIMI	9
3.1 Abdülkadir Töre Nüshası.....	9
3.2 Emin Dede Nüshası	11
3.3 Darülelhân Nüshası	14
3.4 Sadettin Heper Nüshası.....	14
3.5 Ahmet Çalışır Nüshası.....	15
4. RAST MEVLEVİ AYİNİ NÜSHALARININ KARŞILAŞTIRILMASI	17
4.1 Birinci Selam.....	17
4.1.1 Ölçü sayısı ve usûl	17
4.1.2 Donanım ve kullanılan perdeler.....	18
4.1.3 Röpriz ve dolap kullanımı	22
Çizelge 4.2 : Birinci selam içerisinde röpriz ve dolap kullanılan ölçülerin gösterilişi.	22
4.1.4 Süsleme23	
4.2 İkinci Selam	25
4.2.1 Ölçü sayısı ve usûl	25
4.2.2 Donanım ve kullanılan perdeler.....	27
4.2.3 Röpriz ve dolap kullanımı	32
4.2.4 Süsleme32	
4.3 Üçüncü Selam	35
4.3.1 Ölçü sayısı ve usûl	35
4.3.2 Donanım ve kullanılan perdeler.....	39
4.3.3 Röpriz ve dolap kullanımı	42
4.3.4 Süsleme43	
4.4 Dördüncü Selam	49
4.4.1 Ölçü sayısı ve usûl	49
4.4.2 Donanım ve kullanılan perdeler.....	51
4.4.3 Röpriz ve dolap kullanımı	55
4.4.4 Süsleme56	
5. SONUÇ	59
KAYNAKÇA.....	63
EKLER	65
ÖZGEÇMİŞ	173

KISALTMALAR

A.Ç	: Ahmet Çalışır Nüshası
A.T	: Abdülkadir Töre Nüshası
A-E-U	: Arel Ezgi Uzdilek Sistemi
bkz.	: Bakınız
D.E	: Darülelhân (Konservatuvar) Nüshası
D.R	: Doktor
E.D	: Emin Dede Nüshası
İTÜ	: İstanbul Teknik Üniversitesi
Prof. Dr.	: Profesör Doktor
S.H	: Sadettin Heper Nüshası
N.A	: Notaya Alan
B	: Besteci
U	: Usûl
M	: Makam
F	: Form

ÇİZELGE LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Çizelge 1.1 : Ele alınan nüshalar için kullanılan kısaltmalar.....	2
Çizelge 2.1 : Künye.	7
Çizelge 4.1 : Birinci selam ölçü sayısı ve usûl tablosu.....	17
Çizelge 4.2 : Birinci selam içerisinde tespit edilen perde kalıplarının karşılaştırması.	22
Çizelge 4.3 : Birinci selam içerisinde röpriz ve dolap kullanılan ölçülerin gösterilişi.	20
Çizelge 4.4 : İkinci selam usûl ve ölçü sayısı dağılımı.....	27
Çizelge 4.5 : İkinci selam donanım dağılımı.....	27
Çizelge 4.6 : İkinci selam içerisinde tespit edilen perde kalıplarının karşılaştırması.	31
Çizelge 4.7 : İkinci selam içerisinde röpriz ve dolap kullanılan ölçülerin gösterilişi.	32
Çizelge 4.8 : Üçüncü Selam içerisindeki usûl dağılımının gösterilişi.	39
Çizelge 4.9 : Üçüncü selam içerisinde tespit edilen perde kalıplarının karşılaştırması.	41
Çizelge 4.10 : Üçüncü Selam donanım dağılımının gösterilişi.	42
Çizelge 4.11 : Üçüncü selam içerisinde röpriz ve dolap kullanılan ölçülerin gösterilişi.	44
Çizelge 4.12 : İkinci selam ile aynı şekilde kullanılan ölçülerin gösterilişi.	50
Çizelge 4.13 : Dördüncü selam sonunda kullanılan usûl ve ölçü sayılarının gösterilişi.	51
Çizelge 4.14 : Dördüncü selam donanım tablosu.....	52
Çizelge 4.15 : Dördüncü selam içerisinde tespit edilen perde kalıplarının karşılaştırması.	55
Çizelge 4.16 : Dördüncü selam içerisinde röpriz ve dolap kullanılan ölçülerin gösterilişi.	53

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 2.1 :	A.T Nüshası eser başlığı.....	3
Şekil 2.2 :	E.D Nüshası eser başlığı.....	3
Şekil 2.3 :	A.T Nüshası ikinci selam.....	4
Şekil 2.4 :	A.T Nüshası üçüncü selam.....	4
Şekil 2.5 :	A.T Nüshası dördüncü selam.....	4
Şekil 2.6 :	E.D Nüshası ikinci selam.....	4
Şekil 2.7 :	E.D Nüshası üçüncü selam.....	5
Şekil 2.8 :	E.D Nüshası dördüncü selam.....	5
Şekil 2.9 :	A.T Nüshasında kullanılan “Terennüm Nay” ifadesi.....	5
Şekil 2.10 :	E.D Nüshasında kullanılan “Terennüm Nay” ifadesi.....	5
Şekil 2.11 :	A.T Nüshası 10/8 Aksak bölümü.....	6
Şekil 2.12 :	E.D Nüshası Aksak bölümü.....	6
Şekil 2.13 :	A.T Nüshası 3/4 semai bölümü.....	6
Şekil 2.14 :	E.D Nüshası son peşrev bölümü.....	6
Şekil 2.15 :	E.D Nüshası son yürük bölümü.....	6
Şekil 3.1 :	Abdülkadir Töre’ye ait 2 numaralı Âyin-i Şerif defteri.....	10
Şekil 3.2 :	Abdülkadir Töre Defteri içindekiler kısmı.....	11
Şekil 3.3 :	Emin Dede defterini kütüphaneye bağışlandığını belirten not.....	12
Şekil 3.4 :	Emin Dede defteri ön kapak.....	12
Şekil 3.5 :	Emin Dede defteri iç kapak.....	12
Şekil 3.6 :	Emin Dede defteri içindekiler kısmı.....	13
Şekil 4.1 :	A.T Nüshası birinci selam usûl ve ölçü sayısı.....	17
Şekil 4.2 :	Birinci selam usûl ve ölçü sayısı gösterilişi.....	18
Şekil 4.3 :	Birinci selam donanım karşılaştırması.....	19
Şekil 4.4 :	Birinci selam içerisinde kullanılan perdelerin gösterilişi.....	19
Şekil 4.5 :	A.T Nüshasında yer alan bağ kullanımı.....	23
Şekil 4.6 :	Birinci selam bağ kullanımının gösterilişi.....	23
Şekil 4.7 :	Birinci selam içerisinde bağ kullanımının gösterilişi.....	24
Şekil 4.8 :	E.D Nüshası bağ kullanımının gösterilişi.....	24
Şekil 4.9 :	E.D Nüshası bağ kullanımının gösterilişi.....	24
Şekil 4.10 :	A.T Nüshası triole kullanımının gösterilişi.....	24
Şekil 4.11 :	Birinci selam triole kullanımının karşılaştırması.....	25
Şekil 4.12 :	İkinci selam ölçü sayısı karşılaştırması.....	25
Şekil 4.13 :	A.T Nüshası ikinci selam usûl ve donanımı.....	26
Şekil 4.14 :	E.D Nüshası ikinci selam usûl gösterimi.....	26
Şekil 4.15 :	E.D Nüshasının ikinci selam girişinde yapılan metin tamirinin gösterilişi.....	26
Şekil 4.16 :	İkinci selam donanım karşılaştırması.....	27
Şekil 4.17 :	A.T Nüshasında Buselik perdesi için kullanılan 1 koma diyez işareti.....	28
Şekil 4.18 :	A.T Nüshasında Çargâh perdesinde 1 koma diyez kullanımı.....	28
Şekil 4.19 :	İkinci selam içinde kullanılan değiştirici işaretler.....	28
Şekil 4.16 :	A.T Nüshasında Dügâh perdesinde yapılan kalış.....	29

Şekil 4.21 : A.T Nüshasında kullanılan Sünbüle perdesi.....	29
Şekil 4.22 : E.D Nüshasında kullanılan Muhayyer ve Tiz Segâh perdelerinin gösterilişi.....	29
Şekil 4.23 : Buselik perdesi kullanımının karşılaştırması.....	30
Şekil 4.24 : İkinci selam içinde kullanılan Muhayyer ve Sünbüle perdelerinin gösterilişi.....	31
Şekil 4.25 : A.T Nüshası İkinci selamında triole kullanımının gösterilişi.....	32
Şekil 4.26 : A.T Nüshası İkinci selamında triole kullanımının gösterilişi.....	32
Şekil 4.27 : A.T Nüshası İkinci selamında triole kullanımının gösterilişi.....	32
Şekil 4.28 : İkinci selamda triole kullanımının karşılaştırması.....	33
Şekil 4.29 : A.T Nüshası İkinci selamında bağ kullanımının gösterilişi.....	33
Şekil 4.30 : E.D Nüshası İkinci selamında çarpma kullanımının gösterilişi.....	33
Şekil 4.31 : İkinci selamında çarpma kullanımının karşılaştırılması.....	34
Şekil 4.32 : İkinci selamında kullanılan çarpma bağı.....	34
Şekil 4.33 : Üçüncü selam ölçü sayısı karşılaştırması.....	35
Şekil 4.34 : A.T Nüshası üçüncü selam usûl bölünmesinin gösterilişi.....	35
Şekil 4.35 : Üçüncü selam 10/8 Aksak bölümünün karşılaştırması.....	36
Şekil 4.36 : A.T Nüshası üçüncü selam semai bölümü.....	36
Şekil 4.37 : Üçüncü selam semai bölümlerinin karşılaştırması.....	37
Şekil 4.38 : D.E Nüshası üçüncü selam usûl çizgisinin gösterilişi.....	38
Şekil 4.39 : A.T Nüshası üçüncü selam içerisinde kullanılan değiştirici işaretlerin gösterilişi.....	39
Şekil 4.40 : Üçüncü selam donanımının karşılaştırması.....	40
Şekil 4.41 : E.D Nüshası üçüncü selam içerisinde kullanılan değiştirici işaretlerin gösterilişi.....	40
Şekil 4.42 : Üçüncü selam içerisinde röpriz ve dolap kullanılan ölçülerin gösterilişi.....	40
Şekil 4.43 : E.D Nüshasında bağ kullanımının gösterimi.....	43
Şekil 4.44 : E.D Nüshasında bağ kullanımı.....	43
Şekil 4.45 : E.D Nüshasında çarpma kullanımının orijinal notası üzerinde gösterimi.....	43
Şekil 4.46 : E.D Nüshasında çarpma kullanımı.....	43
Şekil 4.47 : Üçüncü selam içerisinde çarpma bağının kullanımının karşılaştırması.....	44
Şekil 4.48 : A.T Nüshasının dördüncü selam sonunda Osmanlı Türkçesi ile yazdığı not.....	50
Şekil 4.49 : E.D nüshası son peşrev in gösterilişi.....	50
Şekil 4.50 : E.D nüshası son yürük'ün gösterilişi.....	50
Şekil 4.51 : A.T Nüshasının dördüncü bölümünde Triole kullanımının gösterilişi.....	56
Şekil 4.52 : E.D Nüshasında bağ kullanımının gösterimi.....	56
Şekil 4.53 : E.D Nüshasında bağ kullanımının gösterimi.....	56
Şekil 4.54 : D.E Nüshasında bağ kullanımının gösterimi.....	56
Şekil 4.55 : D.E Nüshasında çarpma ile bağ kullanımının gösterimi.....	57
Şekil 4.56 : S.H Nüshasında bağ kullanımının gösterimi.....	57
Şekil B.1 : Düyek usûlü.....	67
Şekil C.1 : Nâyi Osman Dede'nin düyek usûlünde Rast ayin-i şerifi.....	85
Şekil D.1 : Nâyi Osman Dede'nin Rast makamında mevlevî âyini.....	104
Şekil E.1 : Nâyi Osman Dede'nin Rast âyin-i şerifi.....	122
Şekil F.1 : Nâyi Osman Dede'nin Rast mevlevî âyin-i şerif'i birinci selam.....	136

NÂYİ OSMAN DEDE’NİN RAST MEVLEVÎ ÂYİNİ’NİN KARŞILAŞTIRMALI İNCELENMESİ

ÖZET

Geleneksel Türk Musikisi formları içerisinde önemli bir yer alan Mevlevî Ayinlerinden Nâyî Osman Dede’nin Rast Mevlevî Ayini’nin günümüze ulaşmış beş farklı nüshasının karşılaştırılması çalışmamızın konusunu oluşturmaktadır. Daha önce alanda çalışılmadığını tahmin ettiğimiz; Süleymaniye Kütüphanesi Nadir Eserler Bölümü’nde yer alan Emin Dede ve yine aynı kütüphanede Ekrem Karadeniz Arşivi’nde yer alan Abdülkadir Töre’ye ait iki el yazması eser, daha önce çalışılmadığı için temel alınarak; Darülelhan, Sadettin Heper ve Ahmet Çalışır nüshaları ile karşılaştırmaları yapılmıştır. Darülelhan ve Sadettin Heper defterlerinin genel olarak kabul görmesi, Ahmet Çalışır’ın tercih edilmesi ise yapılan son çalışma olarak günümüzde nasıl değerlendirildiğini görebilmek içindir. *Mus2* nota yazım programıyla yeniden yazılarak elektronik aktarılan notalar, belirlenen kronolojik sıraya göre dizilmiş, donanım, usûl, perde dağılımı ve süslemeler göz önünde bulundurularak edisyon kritik yöntemiyle karşılaştırmaları yapılmış; benzerlik ve farklılıklar tespit edilmeye çalışılarak, elde edilen bulgular oluşturduğumuz Çizelge ve görseller ile somutlaştırılmıştır.

Tespit edilen farklılıklar sonuç bölümünde yorumlanmış ve ardından ek olarak; Emin Dede ve Abdülkadir Töre’ye ait Süleymaniye kütüphanesinden dijital şekilde alınan orijinal notalar ile diğer versiyonların *Mus2* nota yazım programıyla yeniden yazdığımız versiyonlarına yer verilmiştir.

A COMPARATIVE STUDY OF NÂYİ OSMAN DEDE’S RAST MEVLEVİ AYINI

SUMMARY

The comparison of the five different versions of Nâyi Osman Dede's Rast Mevlevi Ayini from Mevlevi Ayins, which has an important place in traditional Turkish music forms, constitutes the subject of our work. Emin Dede at the Suleymaniye Library Rare Books and a handwritten work by Abdulkadir Töre at the Archives of Ekrem Karadeniz, which is found at the same library, because of previously not working in the field, they're based on our work and was compared with works belonging to Darülelhan, Sadettin Heper and Ahmet Çalışır.

The general acceptance of Darülelhan and Sadettin Heper's books, and the preference of Ahmet Çalışır as a recent study, is to see how these works are being evaluated today. The musical notes that were rewritten by *mus2* note writing program were arranged according to the chronological order determined and compared with the edition critical method considering hardware, method, pitch distribution and ornamentation. The differences detected were interpreted in the result section and then additionally; Emin Dede and Abdulkadir Töre from the Süleymaniye library, originally recorded in digital format and other versions of the *Mus2* rewritten version of the note was written.

1. GİRİŞ

Osmanlı-Türk müziğinde, repertuarın ustadan çırağa aktarılması “meşk” olarak adlandırılan bir öğretim sistemi ile olmuştur. Bununla birlikte, zaman zaman müziği yazma girişimlerinde bulunulmuştur (Doğrusöz,Uruş:2012). Musiki kültürümüz şaheserlerinin başında gelen Mevlevi Ayinleri’nin de meşk usûlü ile günümüze dek gelmesi ve hayat bulması son derece değerlidir. Meşk’in getirdiği olumlu sonuçların yanında olumsuz noktalarını da görmezden gelmemek gerekir. Yazılı kaynakların yetersizliği ve sözel aktarımdaki eksiklik gibi unsurlar geçmişe ışık tutmak konusunda negatif bir durum yaratmaktadır. Bu sebeptendir ki, ulaşabildiğimiz kadar eski kaynakları gün yüzüne çıkarmak ve geçmişi aydınlatarak günümüzü anlamaya çalışmak, hazırlanan bu tezin önemini arz etmektedir.

1.1 Çalışmanın Amacı

Abdülkadir Töre ve Emin Dede’ye ait olan Nâyi Osman Dede’nin Rast Mevlevi Ayini’nin daha önceden incelenmemiş olmasından dolayı seçilen bu iki yazma eser; en yaygın olan ve ulaşılabilen Darülelhan ve Sadettin Heper yazısı ile günümüz çalışmalarından emsal teşkil etmesi bakımından Ahmet Çalışır’ın nüshası seçilmiştir. Abdülkadir Töre ve Emin Dede’ye ait iki yazma temel alınarak; Darülelhan, Sadettin Heper ve Ahmet Çalışır’a ait toplam beş nüsha karşılaştırılmış ve ortaya çıkan farklılıkların, günümüze kadar nasıl ve ne derece değişim gösterdiği saptanmaya çalışılmıştır. Çalışmamızın günümüz ve gelecek müzik insanlarına katkıda bulunabilmesini ayrıca hedeflemekteyiz.

1.2 Çalışmanın Yöntemi

Çalışmaya konu olacak Mevlevi Ayini nüshaları belirlenmiş ve seçilen kişilerin yaklaşık olarak tespit edilen tarihsel süreçlerine göre kronolojik olarak sıralanmıştır. Yapılan literatür çalışması sonucunda, seçilen nüshalardan özellikle Abdülkadir Töre’ye ait kaynakların az olması çalışmaya zorluk oluşturmıştır. Süleymaniye Kütüphanesi Nadir Eserler Bölümü’nde yer alan Emin Dede ve Abdülkadir Töre’ye ait defterler kütüphaneden dijital şekilde temin edilmiştir. Çalışmada ilk olarak ele

alınacak nüshalardan Emin Dede'ye ait olan Hamparsum müzik yazısı ile günümüze gelen yazma, Arel-Ezgi-Uzdilek sistemi notasyonuna çevirisi yapılmıştır. Sonrasında ise Emin Dede ve Abdülkadir Töre'ye ait yazmanın güfteleri  eviri yazımı yapılarak, *Mus2* nota yazım programı kullanılarak, diğ r nüshalarla birlikte notaya alınmış ve dijital ortama aktarılmıştır. Daha önceden kronolojik olarak sıraya konulan metinlerin, edisyon kritik yöntemi kullanılarak tahlili ve karşılaştırması yapılarak, benzerlik ve farklılıklar tespit edilmeye çalışılmıştır. Elde edilen verilerin, ölçü sayısı ve usûl, donanım ve kullanılan perdeler, röpriz ve dolap kullanımı, süsleme ve künye başlıkları altında açıklanarak, anlaşılır olması adına çizelgeler oluşturup görsel hale getirerek anlaşılmasını kolaylaştırmaya gayret edilmiştir. Kalış yapılan perdeleri tespit ederken çeşniler ele alınmamış, dönemlerin musiki anlayışındaki farklılık g   önünde bulundurularak, sadece perdeler üzerinde durulmuştur. Çalışma içerisinde nüshalardan bahsederken kısaltmalara ihtiyaç duyulmuş ve kısaltmalar  izelge 2.1'deki gibi kullanılmıştır (bkz. Çizelge 1.1).

Çizelge 1.1 : Ele alınan nüshalar için kullanılan kısaltmalar.

Abdülkadir Töre	A.T
Emin Dede	E.D
Darülelhan	D.E
Sadettin Heper	S.H
Ahmet �alışır	A.�

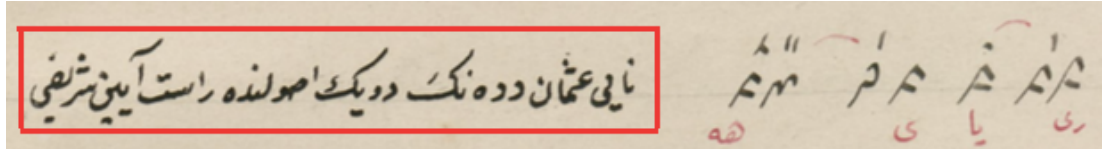
2. KÜNYE VE TERİMLER

Karşılaştırması yapılacak nüshaların künyeleri, Töre (bkz. Şekil 2.1) ve Emin Dede (Şekil 2.2) defterlerinde Osmanlı Türkçesi, diğer üç yazmada ise latin harfleriyle yazılmıştır. A.T nüshasının eser listesinde ilk sırada yer alan Mevlevî Âyini, “Nayi Osman Efendi’nin Düyek Usûlünde Rast Ayin-i Şerif” başlığını taşımaktadır (bkz.Şekil 2.1).

Şekil 2.1 : A.T Nüshası eser başlığı.

Emin Dede’ye ait Hamparsum müzik yazısında da aynı Töre’de olduğu gibi Osmanlı Türkçesi ile, eserin sol kenarında “Nayi Osman Dede’nin Düyek Usûlünde Rast Ayin-i Şerifi” olarak belirtilmiştir (bkz. Şekil 2.2).

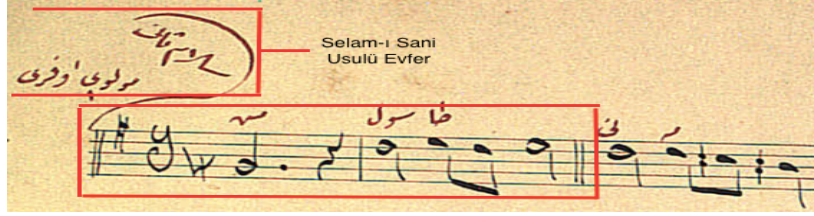

Şekil 2.2 : E.D Nüshası eser başlığı.

Ele alınan diğer üç nüsha olan Darülelhan, Heper ve Çalışır’da ise latin harfleriyle Birinci Selam başında, verilen isimler görülebilmektedir. A.Ç nüshası dışında usûl Düyek, A.Ç’de ise Ağır Düyek olarak belirtilmiştir (bkz. Ek E). Nüshaların künyesi Çizelge 2.1’de görülebilmektedir (bkz. Çizelge 2.1).

Karşılaştırması yapılan nüshalarda kullanılan terimler birbirinden farklılık göstermektedir. A.Ç nüshasında Birinci Selam yazı ile belirtilirken diğerlerinde böyle bir durum söz konusu değildir. A.T nüshasında terimler Osmanlı Türkçesi ile yazılmıştır (bkz. Ek A). İkinci selam donanımı “Selâm-ı Sâni Usûlü Evfer ve Mevlevî Evferî” (bkz. Şekil 2.3), üçüncü selam “Selâm-ı Sâlis Usûlü Frenkçin” (bkz. Şekil 2.4)

ve dördüncü selamda ise “Selâm-ı Râbî Usûlü Evfer” (bkz. Şekil 2.5) yazılmış olduğu görülmektedir.

Şekil 2.3 : A.T Nüshası ikinci selam.

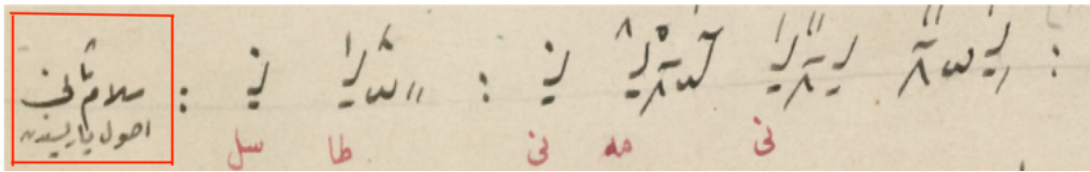

Şekil 2.4 : A.T Nüshası üçüncü selam.

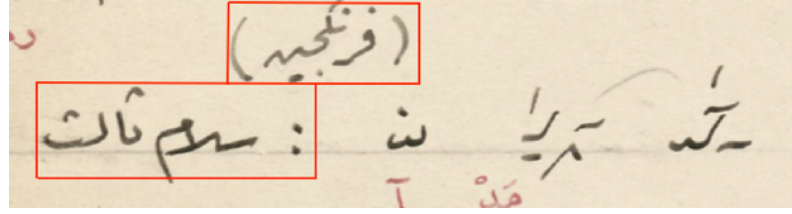
Şekil 2.5 : A.T Nüshası dördüncü selam.

E.D defterinde de terimler Osmanlı Türkçesi ile yazılmış ve ikinci selamın başında “Selâm-ı Sâni Usûlü Yarıdan “ diyerek not düşülmüştür (bkz. Şekil 2.6).

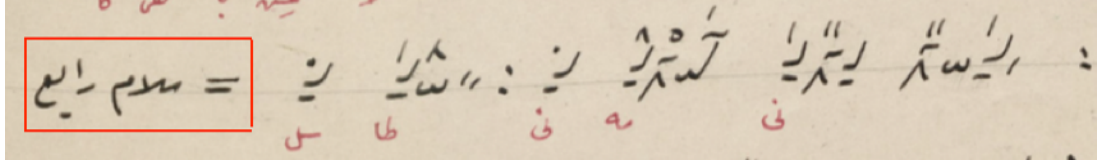

Şekil 2.6 : E.D Nüshası ikinci selam.

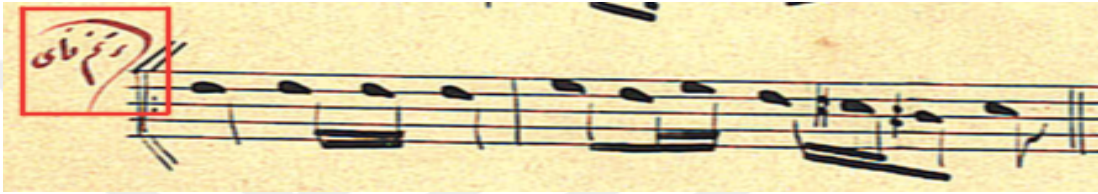
“Usûlü Yarıdan” ile belirtilen ikinci selam başındaki ölçü, ritmik olarak eksik kaldığından, yeniden notaya aldığımız şekilde ikilik es ile metin tamiri yapılmıştır (bkz. Ek B). Üçüncü selam için “Selâm-ı Sâlis Usûlü Frenkçin” (bkz. Şekil 2.7) ve dördüncü selam için “Selâm-ı Râbî” yazılmış ancak usûl belirtilmemiştir (bkz. Şekil 2.8).

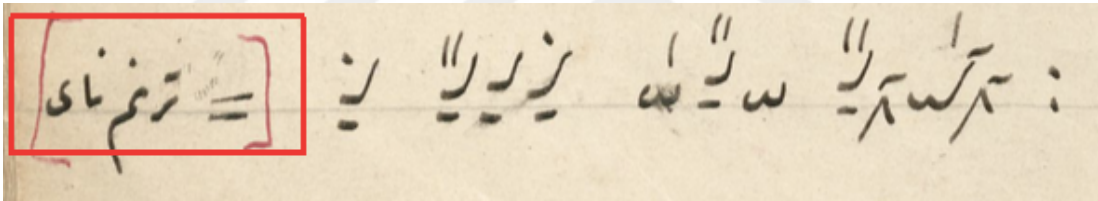
Şekil 2.7 : E.D Nüshası üçüncü selam.

Şekil 2.8 : E.D Nüshası dördüncü selam.

Şekil 2.9 : A.T Nüshasında kullanılan “Terennüm Nay” ifadesi.

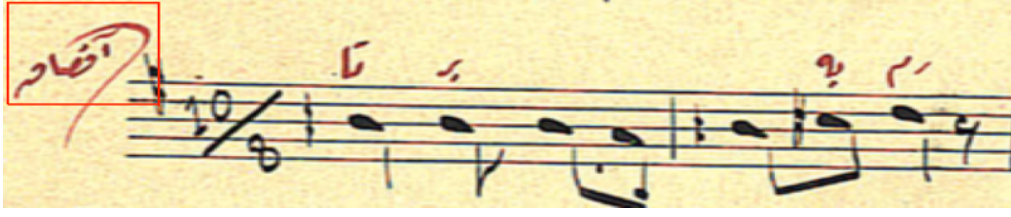

Şekil 2.10 : E.D Nüshasında kullanılan “Terennüm Nay” ifadesi.

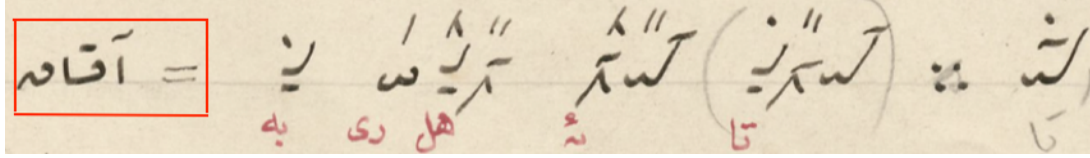
A.T ve E.D nüshalarında “Terennüm” ifadesinin yerine, Osmanlı Türkçesi ile “Terennüm Nay” (bkz. Şekil 2.9, bkz. Şekil 2.10) yazılmıştır ve bu kullanım diğer nüshalarda

mevcut değildir. A.Ç’de terennümü belirtecek herhangi bir ifade yer almazken, D.E’de “Saz”, S.H nüshasında ise “Terennüm” başlıkları kullanılmıştır.

10/8’lik bölümde A.T (bkz. Şekil 2.11) ve E.D nüshasında “Aksak” (bkz. Şekil 2.12), S.H’de “Aksak Semai” yazısıyla belirtilmiş, diğer iki nüshada ise böyle bir kullanıma Rastlanmamıştır.

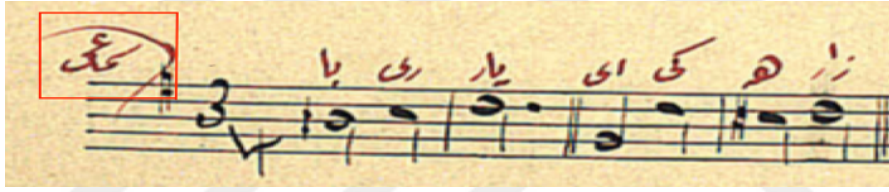

Şekil 2.11 : A.T Nüshası 10/8 Aksak bölümü.

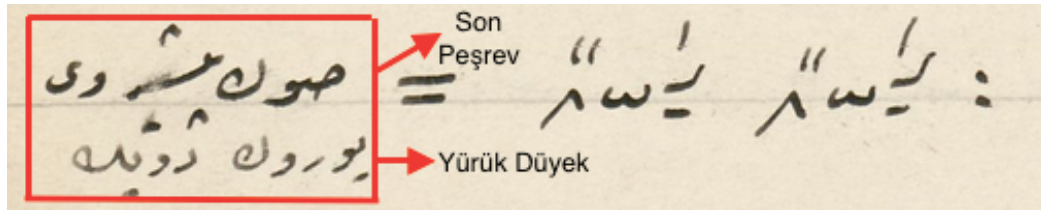
Şekil 2.12 : E.D Nüshası Aksak bölümü.

Üçüncü selam bölümünde Töre, 3/4 yazdığı ancak 6 vuruş tamamlandığında çift çizgi çektiği yürük semai için sadece “Semai” ile belirtmiş (bkz. Şekil 2.13), dördüncü selam sonunda ikinci selama döndüğünden yürük semai ve semai başlıklarını kullanmamıştır.

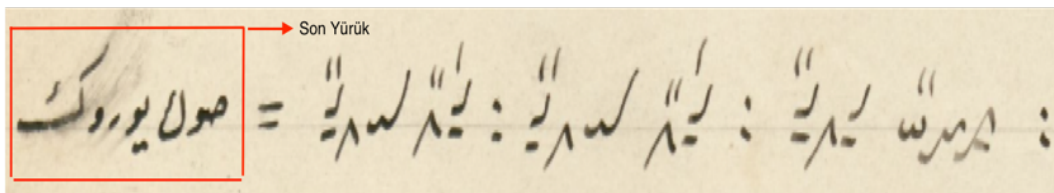

Şekil 2.13 : A.T Nüshası 3/4 semai bölümü.

E.D’de ise dördüncü selama kadar üç zaman için bir ifade kullanılmamış, son peşreve geçildiğinde “Yürük Düyek” (bkz. Şekil 2.14) ve ardından “Son Yürük “ ifadeleri kullanılmıştır (bkz. Şekil 2.15).

Şekil 2.14 : E.D Nüshası son peşrev bölümü.

Şekil 2.15 : E.D Nüshası son yürük bölümü.

İncelediğimiz versiyonların künyelerini bütün bir halde göstermek gerekirse Çizelge 2.1’ deki gibi görüntü ortaya çıkmaktadır (bkz. Çizelge 2.1).

Çizelge 2.1 : Künye.

KÜNYE	
N.A	Abdülkadir Töre Nayi Osman Efendi’nin Düyek Usûlünde Rast Âyin-i Şerif
B:	Nayi Osman Dede
U:	Düyek
M:	Rast
F:	Mevlevî Âyini
N.A	Emin Dede Nayi Osman Dede’nin Düyek Usûlünde Rast Âyin-i Şerifi
B:	Nayi Osman Dede
U:	Düyek
M:	Rast
F:	Mevlevî Âyini
N.A	Darülelhân Rast Makamında Mevlevî Âyini Nayi Osman Dede’nin
B:	Nayi Osman Dede
U:	Düyek
M:	Rast
F:	Mevlevî Âyini
N.A	Sadettin Heper Rast Âyin-i Şerifi
B:	Nayi Osman Dede
U:	Düyek
M:	Rast
F:	Mevlevî Âyini
N.A	Ahmet Çalışır Rast Mevlevî Âyîn-i Şerif’i
B:	Nayi Osman Dede
U:	Ağır Düyek
M:	Rast
F:	Mevlevî Âyini

3. DEFTERLERİN TANITIMI

3.1 Abdülkadir Töre Nüshası

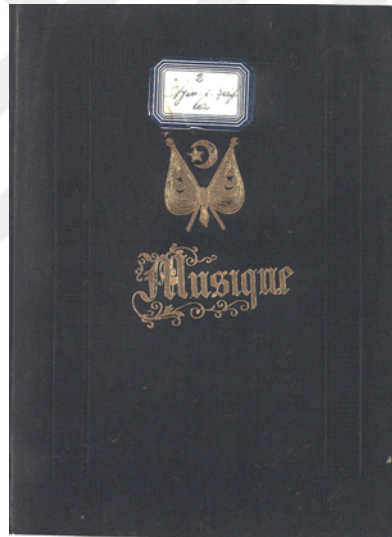
Türk müziği nazariyatı alanında yaptığı çalışmalarla bilinen Töre, 1873 yılında Doğu Türkistan'ın Kaşgar kentinde doğmuş, 5 (beş) yaşlarındayken babasının elçilik görevi nedeniyle İstanbul'a gelmiştir. Bir süre İstanbul'da yaşadıkdan sonra Kaşgar'a geri dönmüş, ancak Çin işgali sebebiyle bugün Hindistan sınırlarında dağlık bir bölge olan Keşmir'e gitmek zorunda kalmışlardır. Töre'nin sağlık sorunlarından ötürü buradaki hayatlarını sürdürmekte zorlanarak tekrar İstanbul'a dönmüşlerdir (Öztuna,1969). İlk öğrenimini Aksaray'da tamamladıktan sonra sırasıyla Rüşdiye ve İdâdî'ye devam etmiştir. Bugün Mülkiye olarak anılan Mektebi Mülkiye-yi Şahâne'ye başlamış, ancak buradaki eğitimini tamamlayamamıştır. Dahiliye ve Hariciye Nezaretleri'nde çalışmış ve bu görevinden emekliye ayrılmıştır. 1946 yılında vefat etmiş Eyüp Sultan'daki aile kabristanına defnedilmiştir (Hazman,2014).

Müzik eğitimine 12 (on iki) yaşında Kanûnî Hüseyin Halid Bey ile başlamış, dönemin önemli kemanilerinden olan Kemani Tatyos ve Kemani Kırkor Efendiler ile keman çalışmıştır. Keman eğitiminin yanı sıra ney ve kanun sazlarına ilgi duymuş, ancak kemana ağırlık vermiştir. Ayrıca dergâhlarda pek çok ilâhi ve durak meşk ederek zâkirlik ve hânendelik alanında da kendini geliştirmiştir. Tasavvufi anlamda farklı tekke ve dergâhlarda bulunarak bu alanın önemli isimlerinden olmuştur (Özcan, 2012).

Bunların yanı sıra eğitimci yönü ile de ön plana çıkmış, Dârülbedâyi'nin Şark Mûsikisi bölümünde öğreticilik ve sersâzendelik görevlerini sürdürmüştür. Dârülelhan'ın kuruluşundan itibaren de nazariyat ve keman dersleri vermiştir. Kendi evinde açtığı Gülşen-i Mûsiki Mektebi'nde çok sayıda öğrenci yetiştirmiş, hayır kuruluşları yararına pek çok konser vermiştir. 1946 yılında Belediye Konservatuari'ndan ayrıldıktan sonra musiki müfettişliği görevini sürdürmüştür. "Usûl-i Tâlim-i Keman" adlı bir keman metodu yayınlamıştır. Yoğunlukla nazariyat ve ses sistemleri alanlarında çalışmış, öğrencisi Ekrem Karadeniz ile birlikte bu konuda "Esâsât-ı Musikiyye ve Türk Musikisi'nde Terakki ve Tekâmül" başlıklı bir kitap hazırlamış ancak yayınlamaya ömrü vefa etmemiştir. Vefatından sonra bu çalışma "Türk Musikisinin Nazariye ve Esasları" başlığıyla, öğrencisi Ekrem Karadeniz tarafından yayınlanmış ve Karadeniz

tarafından Töre'ye ithaf edilmiştir. Nazari çalışmaları öne çıkmış olsa da bestecilik yönü de olduğu bilinmektedir (Karadeniz, 2013).

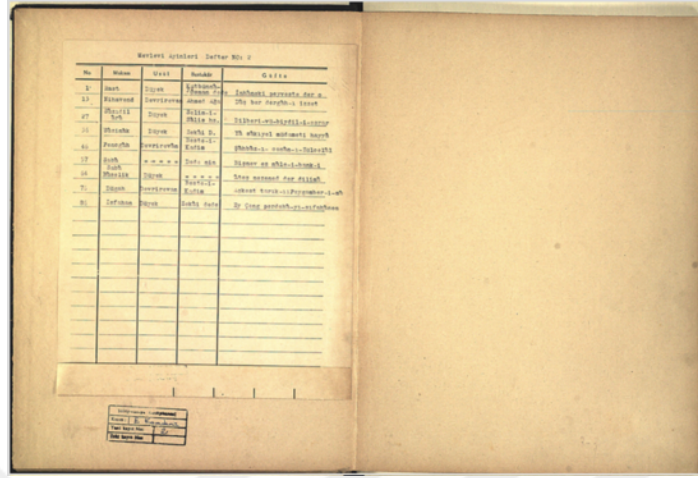
Çalışmamızda temel alınan iki eserden biri olan Abdülkadir Töre'nin Avrupa notası ile kağıda döktüğü el yazması, Süleymaniye Kütüphanesi'nde Ekrem Karadeniz Arşivi'nde yer alan 2 (iki) numaralı Âyin-i Şerif defteridir. Arşivde yer alan defter 28 cm x 21 cm boyutlarında, siyah renkte ve 92 sayfadır. Sayfaların köşelerine günümüz (Hint-Arap) rakamlarıyla 93 (doksan üç) olarak yazılsa da, Arapça el yazısı ile 92 (doksan iki) olarak belirtilmiş ve ilk 6 (altı) sayfası numaralandırmaya dahil edilmemiştir. Defter kapağı siyah renkte olup, üzerinde dönemin defter özelliklerinden olduğu bilinen işlemeli altın sarısı harfler ile “Musique” yazmaktadır (bkz. Şekil 3.1). Defter kapağının ardından ilk sayfa olarak matbu şekilde latin harfleriyle içerik eklenmiştir. Notaların yazımında siyah, güftelerin ve küçük notların belirtilmesinde kırmızı mürekkepli kalem kullanılmıştır.

Şekil 3.1 : Abdülkadir Töre'ye ait 2 numaralı Âyin-i Şerif defterinin dış kapağı.

Defterde sırasıyla; Rast Düyek Kutbünnâ-yi Osman Dede İnhâneki peyveste der o, Nihavend Devrirevan Ahmed Ağa Düş ber dergâh-ı izzet, Sûzidilârâ Düyek Selim-i-Sâlis Hz. Dilberi-vü-biydil-i-esrar, Sûzinâk Düyek Zekâi Dede Yâ sâkıyel müdameti hayyâ, Pencgâh Devrirevân Beste-i-Kadim Şâhbâz-ı- cenân-ı-Zülcelâl, Sabâ Devrirevân Dede nin bişnev ez nâle-i-i bank-i, Sabâ Bûselik Düyek Dede'nin Âteş nezened der dilimâ, Dügâh Devrirevan Beste-i-Kadim Aşkest tarık-ıı Peygamber-imâ, Isfahan Düyek Zekâi Dede Ey Çeng perdehâ-yı-sıfahânem olmak üzere toplam 9 adet Mevlevi Ayini yer almaktadır (bkz. Şekil 3.2). Ele aldığımız Rast Mevlevi Ayini Töre tarafından Avrupa notasıyla yazıya dökülmüş ancak sözleri Osmanlı Türkçesi ile

yazılmasına rağmen notaların altına soldan sağa yerleştirilmiştir. Mus2 programıyla yeniden notaya alınıp, güfteleri Osmanlı Türkçesinden latinize ederek seslerin altına soldan sağa olacak şekilde yerleştirilmiştir.

No	Nispet	Güfte	Halka	Güfte
1	Hasan	Hasan	Hasan	Hasan
2	Hasan	Hasan	Hasan	Hasan
3	Hasan	Hasan	Hasan	Hasan
4	Hasan	Hasan	Hasan	Hasan
5	Hasan	Hasan	Hasan	Hasan
6	Hasan	Hasan	Hasan	Hasan
7	Hasan	Hasan	Hasan	Hasan
8	Hasan	Hasan	Hasan	Hasan
9	Hasan	Hasan	Hasan	Hasan
10	Hasan	Hasan	Hasan	Hasan

Şekil 3.2 : Abdülkadir Töre Defteri içindekiler kısmı.

3.2 Emin Dede Nüshası

1883 yılında İstanbul’da doğan Emin Dede, Türk müziğinin en önemli son dönem neyzenlerinden olup, musikişinaslığı, hocalığının yanı sıra hattat yönüyle de bilinmektedir. Sırasıyla İbtidâî, Rüşdiye ve İdâdî eğitimlerinin ardından hukuk eğitimine başlamış ancak tamamlayamamıştır. Ardından Süleymaniye Medresesi’ndeki camii derslerine katılmıştır (Kanık, 2011).

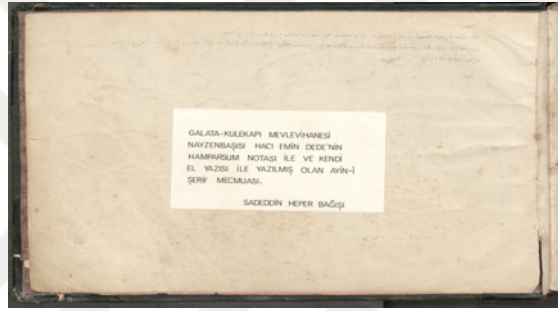
Müzik yaşamına hocasıyla meşk ettiği Nâyi Osman Dede’nin Rast ayini ile başlamıştır. Bu çalışmalarını Kulekapı Mevlevihânesi kudümzenbaşı Râif Dede’den geçtiği ayinlerle devam ettirmiş, daha sonra ise aynı mevlevihanede neyzenbaşı Aziz Dede ile ney meşk etmiştir. Eş zamanlı olarak nazariyat, Hamparsum ve Avrupa müzik yazısı alanında dersler almıştır. Bolâhenk Nuri Bey ile çok sayıda fasıl geçmiş, karcıgar ve Buselik ayinlerini notaya almıştır. Galata Mevlevihânesi neyzenbaşı Hakkı Dede’nin ölümünün ardından çile doldurmadığı halde kendisine “Dede” ünvanı verilmiştir. Bu görevin yanı sıra tekkelerin ve zaviyelerin kapatıldığı 1925 yılına kadar Üsküdar Mevlevihanesi’nin de neyzenbaşılığını yapmıştır. Aynı zamanda Darülelhan’ın Türk Musikisi bölümü kapatılana kadar ney dersleri vermiştir (Öztuna,1969).

Emin Dede’nin bir diğer önemli özelliği, geçtiği her eseri en ufak ayrıntısına kadar Hamparsum müzik yazısıyla aktarmasıdır. Saadettin Nüzhet Ergun, Türk Musikisi

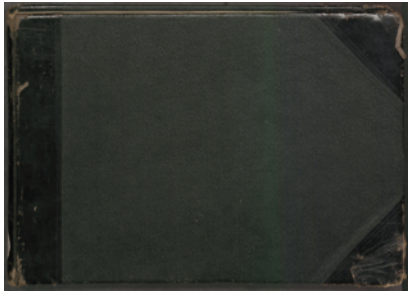
Antolojisi'nde Emin Dede'nin mükemmel bir mecmua ortaya koyduğunu belirtmektedir (Ergun, 1942).

19. yüzyılın en önemli hattat ve neyzenlerinden olan aynı zamanda bestekarlık yönüyle de parlayan Emin Dede, 1945 yılında hayatını kaybetmiş, Eyüp Gümüşsuyu Kabristanı'nda defnedilmiştir.

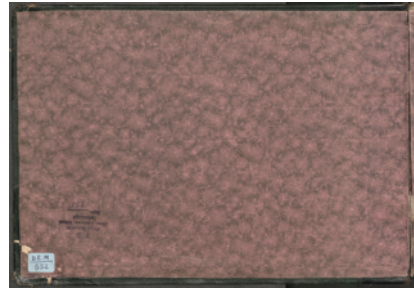
Yukarıda tanımlanan defterin karşılaştırması yapılacağı diğer farklı dört eser ise Emin Dede, Sadettin Heper, Darülelhân ve Ahmet Çalışır tarafından kaleme alınan çalışmalardır. Kronolojik olarak bakılan bu dört çalışmadan en eskisi ve temel aldığımız iki eserden bir diğeri, Sadettin Heper tarafından Galata Mevlevihanesi'ne bağışlandığı, defter kapağından sonraki sayfada matbu yazı ile belirtilen ve Hamparsum Müzik yazısı kullanılan Emin Dede yazmasıdır (bkz. Şekil 3.3).

Şekil 3.3 : Emin Dede defterinin kütüphaneye bağışlandığını belirten not.

Şekil 3.4 : Emin Dede defteri ön kapak

Şekil 3.5 : Emin Dede defteri iç kapak

22 cm x 32 cm boyutlarındaki defterin ön ve arka kapağı koyu yeşil (Şekil 3.4), iç kapakları ise pembe-siyah (gül kurusu) rengindedir (bkz. Şekil 3.5).

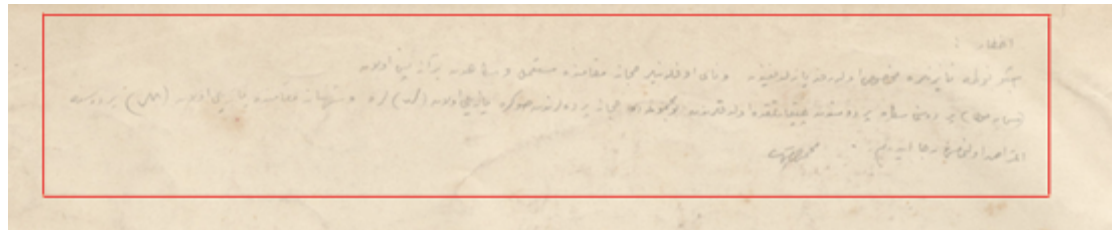
Defter içinde kullanılan kalem rengi Hamparsum müzik yazımı için siyah, güfteler için kırmızı mürekkep kalemdir. Sayfa köşelerine yazılan Osmanlı Türkçesine ait rakamlara göre defter 275 sayfadır ancak kapaklar ve üç sayfa rakamlara dahil edilmemiştir.

Sonraki sayfasında yine Osmanlı Türkçesi ile yazılmış dizin bulunmaktadır. Emin Dede defterdeki ayinleri Hamparsum müzik yazısı ile yazmış ve Ayin'den önce Rast Peşrevi sıralamıştır (bkz. Şekil 3.6).

1	İsmâ'îlîye	123	İsmâ'îlîye
2	İsmâ'îlîye	124	İsmâ'îlîye
3	İsmâ'îlîye	125	İsmâ'îlîye
4	İsmâ'îlîye	126	İsmâ'îlîye
5	İsmâ'îlîye	127	İsmâ'îlîye
6	İsmâ'îlîye	128	İsmâ'îlîye
7	İsmâ'îlîye	129	İsmâ'îlîye
8	İsmâ'îlîye	130	İsmâ'îlîye
9	İsmâ'îlîye	131	İsmâ'îlîye
10	İsmâ'îlîye	132	İsmâ'îlîye
11	İsmâ'îlîye	133	İsmâ'îlîye
12	İsmâ'îlîye	134	İsmâ'îlîye
13	İsmâ'îlîye	135	İsmâ'îlîye
14	İsmâ'îlîye	136	İsmâ'îlîye
15	İsmâ'îlîye	137	İsmâ'îlîye
16	İsmâ'îlîye	138	İsmâ'îlîye
17	İsmâ'îlîye	139	İsmâ'îlîye
18	İsmâ'îlîye	140	İsmâ'îlîye
19	İsmâ'îlîye	141	İsmâ'îlîye
20	İsmâ'îlîye	142	İsmâ'îlîye
21	İsmâ'îlîye	143	İsmâ'îlîye
22	İsmâ'îlîye	144	İsmâ'îlîye
23	İsmâ'îlîye	145	İsmâ'îlîye
24	İsmâ'îlîye	146	İsmâ'îlîye
25	İsmâ'îlîye	147	İsmâ'îlîye
26	İsmâ'îlîye	148	İsmâ'îlîye
27	İsmâ'îlîye	149	İsmâ'îlîye
28	İsmâ'îlîye	150	İsmâ'îlîye
29	İsmâ'îlîye	151	İsmâ'îlîye
30	İsmâ'îlîye	152	İsmâ'îlîye
31	İsmâ'îlîye	153	İsmâ'îlîye
32	İsmâ'îlîye	154	İsmâ'îlîye
33	İsmâ'îlîye	155	İsmâ'îlîye
34	İsmâ'îlîye	156	İsmâ'îlîye
35	İsmâ'îlîye	157	İsmâ'îlîye
36	İsmâ'îlîye	158	İsmâ'îlîye
37	İsmâ'îlîye	159	İsmâ'îlîye
38	İsmâ'îlîye	160	İsmâ'îlîye
39	İsmâ'îlîye	161	İsmâ'îlîye
40	İsmâ'îlîye	162	İsmâ'îlîye
41	İsmâ'îlîye	163	İsmâ'îlîye
42	İsmâ'îlîye	164	İsmâ'îlîye
43	İsmâ'îlîye	165	İsmâ'îlîye
44	İsmâ'îlîye	166	İsmâ'îlîye
45	İsmâ'îlîye	167	İsmâ'îlîye
46	İsmâ'îlîye	168	İsmâ'îlîye
47	İsmâ'îlîye	169	İsmâ'îlîye
48	İsmâ'îlîye	170	İsmâ'îlîye
49	İsmâ'îlîye	171	İsmâ'îlîye
50	İsmâ'îlîye	172	İsmâ'îlîye
51	İsmâ'îlîye	173	İsmâ'îlîye
52	İsmâ'îlîye	174	İsmâ'îlîye
53	İsmâ'îlîye	175	İsmâ'îlîye
54	İsmâ'îlîye	176	İsmâ'îlîye
55	İsmâ'îlîye	177	İsmâ'îlîye
56	İsmâ'îlîye	178	İsmâ'îlîye
57	İsmâ'îlîye	179	İsmâ'îlîye
58	İsmâ'îlîye	180	İsmâ'îlîye

Şekil 3.6 : Emin Dede defteri içindekiler kısmı.

Sadettin Heper tarafından Galata Mevlevîhanesi'ne bağışlandığı, defter içerisinde belirtilen (bkz. Şekil 3.3) Emin Dede'ye ait yazmada Osmanlı Türkçesi ile perde kullanımları hakkında Mehmed Safvet tarafından bir not düşülmüştür (bkz. Şekil 3.7).

Şekil 3.7 : Emin Dede defteri içerisinde yer alan not

Hicaz makamında icra edilen Segâh ve Şehnaz makamında kullanılan Irak perdesinin bir komadan daha pest icra edilmesi gerektiğinden bahsedilen ve Osmanlı Türkçesinden yapılan notun Türkçe çevirisi şu şekildedir :

“ İhtar : İş bu nota neyzenlere mahsus olarak yazdığından ve ney üfleyenler hicaz makamında müstamel ve Segâhtan biraz pes olan (si bemol) perdesinden çıkartmakta

olduklarından bu mecmuada hicaz perdelerinden sonra yazılı olan Segâh ve şehnaz makamında yazılı olan ırak perdesine itiraz olunmamasını rica ederim.”

Mehmed Safvet

(imza)

3.3 Darülelhân Nüshası

Çalışmada Emin Dede'den sonra Darülelhan (Konservatuvar) nüshası ele alınmıştır. Konservatuvar Heyeti tarafından oluşturulan külliyat içerisinde Nayi Osman Dede'nin Rast Mevlevi Ayini, yedinci cilt 2 numaralı defterde yer verilmiştir. 372 sayfalık bu ciltte, içerisinde yer alan besteciler hakkında kısa bilgi verildikten sonra sırasıyla; Behram Ağa'nın Beyati makamında Peşrevi, Köçek Derviş Mustafa'nın Beyati Mevlevi Ayini, Nayi Osman Dede'nin Segâh peşrevi, Buhurizade İtri'nin Segâh Mevlevi Ayini ve ardından Nayi Osman Dede'nin Rast peşrevi ile Mevlevi Ayini ve her ayinin arkasında Farsça - Latince güfteleri yer almaktadır. Notaya alınma işlemi Ali Rifat, Rauf Yekta, Zekâizade Ahmet ve Dr. Suphi Bey tarafından oluşan Konservatuvar “Tasnif ve Tesbit Heyeti” tarafından yapılmıştır. Güfte yazımı ise Ahmet Avni Bey tarafından yapıldığını Rauf Yekta kısa bir teşekkürle belirtmiştir:

Teşekkür

Bu ciltten itibaren Mevlevi âyinlerinin Farsça olan güftelerinin –aynı vezinde- mânzum tercümeleleri de külliyatımıza konulacaktır. Vezin ve kâfiye bağları altında bu tercümeleri yapmanın ne müşkil bir iş olduğunu erbabı takdir eder. (Mesnevi Şerif), (Fûsusil hikem), (Fihi ma mafih), (Menakıbı Sipehsâlâr) gibi şerheden Ahmet Avni B.E. tarafından yapılan bu çok kıymetli tercümelerden dolayı muhterem ve fazıl arkadaşımıza alenen teşekkür ederiz (Darülelhan Külliyatı Yedinci Cilt, 1934).

3.4 Sadettin Heper Nüshası

Sadettin Heper tarafından, Hazret-i Mevlâna Celâleddin-i Rumi'nin vuslatının 700.yılı olan 1973 senesine ithafen hazırlanan bu çalışma 1979 senesinde Konya Turizm Derneği'nin desteği ile yayımlanmıştır. Çalışmanın ön sözünde Heper, manevi bir hizmet olarak bu görevi üstlendiğini, Hazret-i Pir Efendimizin hizmetine sığınarak, Mevlevihanelerde okunan 43 (kırk üç) adet Ayin-i Şerif'in notalarını yazdığını belirtmektedir (Heper, 1979). Seçmiş olduğu 43 (kırk üç) Mevlevi Ayin'i notaya alırken faydalandığı kaynakları da; Bahariye ve Yenikapı Mevlevihaneleri Kudümzenbaşısı Zekai Dedezâde Hafız Ahmet Efendi, Yenikapı Mevlevihanesi Neyzen başısı Hacı Emin Efendi, Âyin-i Şerif bestekârlarından Ahmet Avni Bey ve

bu isimlerle yaptığı meşkler olarak dile getirmiştir (Heper, 1979). İstanbul Kızıltoprak – Kuzguncuk'ta hayat verdiği çalışmasında önsözünün ardından Feyzi Halıcı'nın *Mevlâna ve Musiki* başlıklı yazısı ve içerisinde bulunan ayinlerin listesine ve ardından sözleri Hz. Mevlâna'ya bestesi Mustafa Itri Efendi'ye ait olan Rast Nat'ı Şerif'e yer vermiştir. Devamında ise listede belirtilen sırayla peşrev ve ayinleri sıralamıştır. Notaya aldıktan sonra yazıya dökümünde ve hata olup olmadığını incelemek için yardım aldığı kişilere şu şekilde teşekkür etmektedir:

Yazdığım Âyin-i Şerif notalarında bir hatâ bulunup bulunmadığını incelemek üzere bu notaları sazları ile bana dinleterek büyük yardımlarını gördüğüm değerli neyzenlerimiz Aka Gündüz Kutbay, Doğan Ergin ve değerli kanuni Cüneyd Kosal, notaları yayına hazırlamak üzere büyük bir ihtimamla yazan değerli nota hattatı Ziya Akyiğit'e ve Âyin-i Şerif metinlerini daktilo eden Nezih Uzel'e şükranlarımı sunarım. Şunu belirtmek isterim ki; insanoğlunun hatâdan salim olmayacağı bir gerçektir. Bu sebeple belki Rastlanacak bazı hatâların hoş görülmesi candan dileğimdir (Heper, 1979) .

3.5 Ahmet Çalışır Nüshası

Karşılaştırılmasını yaptığımız son kaynak ise Ahmet Çalışır'ın “Beste-i Kadimden Beste-i Cedide (Meydan Görmüş) Mevlevi Ayinleri” adlı çalışmasıdır. 1966 Yılında Konya'da doğan Çalışır, ilkokulu bitirdikten sonra hâfızlığını tamamlamıştır (Çalışır, 2010). Hasan Hüseyin Varol Hoca Efendi'nin ve Zekai Kaplan'ın yönlendirmesi ile Neyzen Sabreddin Özçimi Beyefendi'nin talebesi olmuştur. Kur'ân-ı Kerîm güzel okuma yarışmalarında dereceler elde eden Çalışır; Konya İhtifal Heyeti ile düzenlenen mukâbelelerde âyinhan, Konya Selimiye Câmii'nde müezzin ve Konya Türk Tasavvuf Mûsikîsi Topluluğu'nda ses san'atkarı olarak görev yapmıştır (Çalışır, 2010). Aynı zamanda Türk İleri Vakfı Tasavvuf Mûsikîsi Korosu, Müsemma (Musiki, Sema, Mevlevi kültürünü araştırma derneği) ve hocası Salahaddin Hidayetoğlu ile Türk Musikîsi İcra Heyeti ve Semâ Topluluğu'nun kuruculuğunu üstlenmiş, 1996 yılında Konya Tasavvuf Mûsikîsi Topluluğu'na genel sanat yönetmeni olarak atanmıştır. Bir süreliğine İstanbul Devlet Türk Müziği Topluluğu'nda görev alan Ahmet Çalışır, 2003 yılından beri Konya Türk Tasavvuf Mûsikîsi Topluluğu'ndaki görevine devam etmektedir (Çalışır, 2010).

2010 yılında yayımlanan çalışmanın güfteleri Dr. Yakup Şafak tarafından yazılmış, eserlerin kontrolü de Konya Türk Tasavvuf Müziği Topluluğu tarafından yapılmıştır (Çalışır, 2010). 54 (elli dört) adet ayine yer veren Çalışır, önsözünde kaynak olarak Konservatuvar, Sadettin Heper ve Fatih Salgar'ın çalışmalarını temel aldığını, Rauf

Yekta Bey ile mesai arkadaşlarının unutulmaması gerektiğini belirten teşekkürü yer almaktadır (Çalışır, 2010).

4. RAST MEVLEVİ AYİNİ NÜSHALARININ KARŞILAŞTIRILMASI

İncelenen nüshaların karşılaştırması; ölçü sayısı ve usûl, donanım ve kullanılan perdeler, röpriz ve dolap kullanımı, süsleme başlıkları altında toplanarak benzerlik ve farklılıkları tespit edilmeye çalışılacaktır.

4.1 Birinci Selam

4.1.1 Ölçü sayısı ve usûl

Ölçü sayılarının hesabı, tekrarlar iki kez sayılarak hesaplanmıştır. A.T Nüshasında ölçü sayısı 302'dir. E.D.'de 1526, D.E. ve A.Ç.'de 153 iken S.H. nüshasında 154 olarak görmekteyiz (Çizelge 4.1).

Çizelge 4.1 : Birinci selam ölçü sayısı ve usûl tablosu.

Kaynak Kişi	Birinci Selam Ölçü Sayısı	Usûl
Abdülkadir Töre	302	4/4 Düyek
Emin Dede	152	8/4 Düyek
Darülelhân	153	8/4 Düyek
Sadettin Heper	154	8/4 Düyek
Ahmet Çalışır	153	8/4 Düyek

Töre defterinde ölçü sayısı "C" ile yazılmış ancak eserin başında Osmanlı Türkçesi el yazısı ile Düyek usûlü olarak belirtilmiştir (bkz. Şekil 4.1). 4/4'lük yazıldığından dolayı ölçü sayısının diğer nüshalara göre fazla çıkmaktadır.

Şekil 4.1 : A.T Nüshası birinci selam usûl ve ölçü sayısı.

E.D'nin Hamparsum müzik yazılı nüshasında künyede düyek usûlü olduğu görülmekte olup ölçü bölünmeleri için birim zamanı 4'lük alınmış ve 8/4'lük olarak hesaplanmıştır. D.E ve S.H yazmalarında 8/4 olarak yazılan ayin Düyek, A.Ç.'de ise

Ağır Düyek olarak belirtilmiştir. Karşılaştırma yaptığımız beş eserin edisyon kritiği aşağıda görülmektedir (bkz. Şekil 4.2).

The image shows a musical score for five voices: A.T (Alto Tenor), E.D (Eviç Darüelhan), D.E (Darüelhan), S.H (Segâh), and A.Ç (Arel-Ezgi-Uzdilek). The score is in 8/4 time and features a key signature of one sharp (F#). The first measure of the A.T part is highlighted with a red box, showing a whole note C. The lyrics for each voice are: A.T: Ey İn ha ne ki; E.D: Hey yi ya ri Ey in ha ne ki; D.E: He y ya rı İ n ha ne ki; S.H: Hey yar in ha ne ki; A.Ç: Hey yar in ha ne ki.

Şekil 4.2 : Birinci selam ölçü sayısı gösterilişi.

4.1.2 Donanım ve kullanılan perdeler

Yazmalardaki donanımlara bakıldığında farklılıklar göze çarpmaktadır. Töre ve Darüelhan nüshalarında sadece Eviç perdesi yazılmıştır. Donanım ve diğer kullanılan değiştirme işaretleri dikkate alınırsa, iki ismin Rauf Yekta sistemini savundukları ve Segâh perdesinin doğal ses olarak kabul edilmesinden dolayı donanıma eklemedikleri bilinmektedir. S.H ve A.Ç örneklerinde Arel-Ezgi-Uzdilek sistemindeki Rast makamı anlayışına göre donanıma Segâh ve Eviç perdelerinin yazıldığı anlaşılmaktadır (Şekil 4.3). E.D'nin Hamparsum müzik yazısıyla kaleme aldığı eserin içerisinde kullanılan perdelerin Segâh ve Eviç olarak sabit yazılmasından dolayı donanımında bu iki perdenin yer aldığı görülmektedir (bkz. Şekil 4.3).

A.T
E.D
D.E
S.H
A.Ç

Ey İn ha ne ki
Hey yi ya ri Ey in ha ne ki
He y ya rı İ n ha ne ki
Hey Hey yar in ha ne ki
Hey yar in ha ne ki

Şekil 4.3 : Birinci selam donanım karşılaştırması.

Donanımda yazmayan ancak eserin içerisinde karşımıza çıkan Kürdî perdesi D.E ve A.Ç nüshalarında bulunmazken diğer üç nüshada yer almaktadır (bkz. Şekil 4.4). A.T’de 6,17, 24, 35, 71, 75, 79, 286 ve 287. ölçülerde, E.D nüshasında 10, 19, 37 ve S.H yazmasında 10., 28.ölçülerde kullanıldığı ve melodik yürüyüşlerinin Rast perdesinde kalışlar yapıldığı görülmektedir (bkz. Şekil 4.4).

A.T
E.D
D.E
S.H
A.Ç

ta nı men
ta nı men
ta nı me ni
ta nı m e n
ta nı men

Şekil 4.4 : Birinci selam içerisinde kullanılan perdelerin gösterilişi.

Birinci selam boyunca yapılan kalışlar, makamın karakteristik yapısı göz önünde bulundurularak, nüshaların ait olduğu dönemlerdeki müzik anlayışının farklılığından dolayı çeşni olarak değerlendirilmeden, ölçü ölçü dinlenerek tespit edilmeye çalışılmış ve kalışların hangi perde üzerinde olduğu belirtilmiştir. Çizelge 4.3’de birinci selama ait ölçülerde kullanılan kalışları görmek mümkündür (bkz. Çizelge 4.3).

Çizelge 4.2 : Birinci selam içerisinde tespit edilen perde kalışlarının karşılaştırması.

BİRİNCİ SELAM									
A.T		E.D		D.E		S.H		A.Ç	
Ölçü Numarası	Perde İsmi	Ölçü Numarası	Perde İsmi	Ölçü Numarası	Perde İsmi	Ölçü Numarası	Perde İsmi	Ölçü Numarası	Perde İsmi
1	Rast	1	Rast	1	Rast	1	Rast	1	Rast
2	Çargâh	2	Çargâh	2	Çargâh	2	Çargâh	2	Çargâh
4	Çargâh	3	Çargâh	3	Rast	3	Çargâh	3	Rast
8	Segâh	5	Dügâh	5	Dügâh	5	Dügâh	5	Dügâh
10	Segâh	6	Dügâh	6	Dügâh	6	Dügâh	6	Dügâh
12	Rast	7	Rast	7	Rast	7	Rast	7	Rast
15	Rast	8	Rast	8	Rast	8	Rast	8	Rast
16	Rast	9	Rast	9	Rast	9	Rast	9	Rast
18	Kürdî	10	Kürdî	10	Segâh	10	Kürdî	10	Segâh
18	Rast	10	Rast	10	Rast	10	Rast	10	Rast
38	Çargâh	20	Çargâh	20	Çargâh	11	Çargâh	20	Çargâh
40	Rast	21	Dügâh	21	Dügâh	12	Dügâh	21	Dügâh
42	Hüseyini	22	Hüseyini	22	Hüseyini	13	Hüseyini	22	Hüseyini
44	Neva	23	Neva	23	Neva	14	Neva	23	Neva
46	Neva	24	Neva	24	Neva	15	Neva	24	Neva
50	Neva	26	Neva	26	Neva	17	Neva	26	Neva
52	Çargâh	27	Çargâh	27	Çargâh	18	Çargâh	27	Çargâh
54	Segâh	28	Segâh	28	Segâh	19	Segâh	28	Segâh
58	Rast	30	Çargâh	30	Rast	21	Çargâh	30	Rast
62	Rast	32	Dügâh	32	Dügâh	23	Dügâh	32	Dügâh
67	Rast	35	Rast	35	Rast	26	Rast	35	Rast
73	Segâh	38	Segâh	38	Segâh	29	Segâh	38	Segâh
77	Segâh	40	Segâh	40	Segâh	31	Segâh	40	Segâh
81-	Segâh	42	Segâh	42	Segâh	33	Segâh	42	Segâh
82	Neva	42	Neva	42	Neva	33	Neva	42	Segâh Neva
84	Dügâh	43	Dügâh	43	Dügâh	34	Dügâh	43	Dügâh
86	Rast	44	Rast	44	Rast	35	Rast	44	Rast
89	Rast	46	Rast	46	Rast	37	Rast	46	Rast
90	Çargâh	46	Rast	46	Rast	37	Rast	46	Rast
94	Rast	48	Dügâh	48	Dügâh	39	Dügâh	48	Dügâh
97	Dügâh	50	Rast	50	Rast	41	Rast	50	Rast
100	Segâh	51	Segâh	51	Segâh	42	Segâh	51	Segâh
103	Rast	53	Rast	53	Rast	44	Rast	53	Rast
104	Çargâh	53	Rast	53	Rast	44	Rast	53	Rast
111	Dügâh	57	Dügâh	57	Dügâh	48	Dügâh	57	Dügâh
114	Segâh	58	Çargâh	58	Çargâh	49	Çargâh	58	Çargâh
117	Rast	60	Rast	60	Rast	51	Rast	60	Rast
121	Neva	62	Neva	62	Neva	53	Neva	62	Neva
124	Neva	64	Neva	64	Neva	55	Neva	64	Neva
124	Hüseyini	64	Hüseyini	64	Hüseyini	55	Hüseyini	64	Hüseyini
127	Neva	65	Neva	65	Neva	56	Neva	65	Neva
130	Rast	67	Rast	67	Irak	58	Rast	67	Irak
134-137	Çargâh	70	Çargâh	76	Çargâh	61	Çargâh	76	Çargâh
140	Dügâh	72	Dügâh	78	Dügâh	63	Dügâh	78	Dügâh
140	Rast	72	Rast	78	Rast	63	Rast	78	Rast
143	Segâh	73	Dügâh	79	Segâh	64	Dügâh	79	Segâh
146	Rast	75	Rast	81	Rast	66	Rast	81	Rast
149	Neva	76	Neva	82	Neva	67	Neva	82	Neva

Çizelge 4.2 (devam) : Birinci selam içerisinde tespit edilen perde kalıplarının karşılaştırması.

BİRİNCİ SELAM									
A.T		E.D		D.E		S.H		A.Ç	
Ölçü Numarası	Perde İsmi	Ölçü Numarası	Perde İsmi	Ölçü Numarası	Perde İsmi	Ölçü Numarası	Perde İsmi	Ölçü Numarası	Perde İsmi
152	Neva	78	Neva	84	Neva	69	Neva	84	Neva
155	Hüseyini	79	Hüseyini	85	Hüseyini	70	Hüseyini	85	Hüseyini
160	Neva	82	Neva	88	Neva	73	Neva	88	Neva
163	Hüseyini	83	Hüseyini	89	Hüseyini	74	Hüseyini	89	Hüseyini
177	Neva	90	Neva	96	Neva	77	Neva	96	Neva
184	Dügâh	94	Dügâh	100	Dügâh	81	Dügâh	100	Dügâh
187	Dügâh	95	Dügâh	101	Dügâh	82	Dügâh	101	Dügâh
195	Rast	99	Rast	105	Rast	86	Rast	105	Rast
201	Neva	102	Neva	108	Neva	89	Neva	108	Neva
208	Eviç	106	Eviç	112	Eviç	91	Eviç	112	Eviç
211	Neva	107	Neva	113	Neva	92	Neva	113	Neva
208	Eviç	109	Eviç	115	Eviç	91	Eviç	115	Eviç
215	Neva	111	Neva	117	Neva	94	Neva	117	Neva
223	Hüseyini	115	Hüseyini	121	Hüseyini	98	Hüseyini	121	Hüseyini
227	Buselik	117	Buselik	123	Buselik	100	Buselik	123	Buselik
231	Hüseyini	119	Hüseyini	125	Hüseyini	102	Hüseyini	125	Hüseyini
235	Buselik	121	Buselik	127	Buselik	104	Buselik	127	Buselik
237	Eviç	122	Eviç	128	Eviç	105	Eviç	128	Eviç
241	Neva	124	Neva	130	Neva	107	Neva	130	Neva
243	Buselik	125	Buselik	131	Buselik	108	Buselik	131	Buselik
247	Hüseyini	127	Hüseyini	133	Hüseyini	110	Hüseyini	133	Hüseyini
249	Neva	128	Neva	134	Neva	111	Neva	134	Neva
251	Buselik	129	Buselik	135	Buselik	112	Buselik	135	Buselik
252	Neva	130	Neva	136	Neva	113	Neva	136	Neva
257	Segâh	132	Segâh	138	Segâh	115	Segâh	138	Segâh
260	Dügâh	134	Dügâh	140	Dügâh	117	Dügâh	140	Dügâh
265	Dügâh	137	Neva	143	Dügâh	120	Dügâh	143	Dügâh
267	Neva	138	Neva	144	Neva	121	Neva	144	Neva
273	Segâh	140	Segâh	146	Segâh	123	Segâh	146	Segâh
277	Rast	142	Dügâh	148	Dügâh	125	Dügâh	148	Dügâh
281	Dügâh	144	Dügâh	150	Rast	127	Dügâh	150	Rast
283	Rast	145	Rast	151	Neva	128	Rast	151	Neva
287	Buselik	147	Segâh	153	Segâh	130	Segâh	153	Segâh
						131	Rast		

Çizelge 4.2’te karşımıza çıkan önemli noktalar şu şekilde sıralanabilir:

A.T’nin 10 numaralı ölçüsünde Segâh perdesinde kalış görülürken diğer nüshalarda Dügâh perdesinde kalınmıştır.

A.T nüshasının 18, E.D ve S.H nüshalarının ise 10. ölçüsünde kullanılan Kürdî perdesi diğer iki nüshada kullanılmamıştır .

A.T ‘de 40, 62, 94, 277 numaralı ölçülere bakıldığında Rast perdesinde kalış mevcut iken, diğer dört nüshada Dügâh perdesi kullanılmıştır.

A.T’de 58.ölçünün bulunduğu yerde D.E ve A.Ç Rast, diğer iki nüshada Çargâh perdelerinde kalış karşımıza çıkmaktadır.

A.T defterinde 97.ölçüde Dügâh perdesinde kalış mevcut iken kullanılan diğer dört nüshada Rast perdesi tercih edilmiştir.

D.E ve A.Ç notalarında 67 numaralı ölçüde Irak perdesine düşülürken diğerlerinde böyle bir kullanım görülmemekle birlikte, mevlevî ayini boyunca Rast makamının pest bölgesindeki genişleme başka hiçbir yerde karşımıza çıkmamıştır.

A.T’de 143, D.E ve A.Ç’de 79 numaralı ölçülerde Segâh perdesinde kalış var iken E.D’de 73 ve S.H’de 64.ölçülerde Dügâh perdesi kullanılmıştır.

E.D nüshasının 137.ölçüsünde Neva perdesinde kalış yapılırken diğer nüshalarda bu kalış Dügâh perdesi üzerinde gösterilmiştir.

Birinci selamın sonunda A.T nüshasında Buselik perdesi ile bitirilirken, diğer dört nüshada Segâh perdesinde durulduğu görülmektedir (bkz. Çizelge 4.3).

4.1.3 Röpriz ve dolap kullanım

A.T yazmasında tekrarlar belirtilirken; 130-119, 212-208 numaralı ölçülerde röpriz işareti, 130-131, 212-213 numaralı ölçülerde ise dolap işareti kullanılmıştır (bkz. Ek A). E.D’de yer alan tekrarlarda 68–62 numaralı ölçü arasında röpriz ve 68–69. ölçülerde dolap kullanılarak, 105-110. ölçü arasındaki tekrar bölümü açık olarak yazılmıştır. D.E. yazmasının 61-73 ve 112-117, A.Ç nüshasında 61-74 ve 112-117. ölçülerindeki tekrarlarda dolap ve röpriz kullanılmayarak iki nüshada da açık bir şekilde yazılmıştır. Saadettin Heper’in notaya aldığı örnekte ise 10-2, 58-52, 74-71, 89-87, 93-91 ölçüleri için röpriz, 58-59, 87-94. ölçülerde ise dolap kullanılmıştır (bkz. Ek D). Nüshalarda yer alan röpriz ve dolap kullanımının olduğu ölçüler aşağıda Çizelgedeki gibidir (bkz. Çizelge 4.2).

Çizelge 4.3 : Birinci selam içerisinde röpriz ve dolap kullanılan ölçülerin gösterilişi.

Kaynak Kişi	Röpriz	Dolap
Abdülkadir Töre	130-119, 212-208	130-131, 212-213
Emin Dede	68 – 62	68-69
Darülelhân	-	-
Sadettin Heper	10-2, 58-52, 74-71, 89-87, 93-91	58-59, 87-94
Ahmet Çalışır	-	-

4.1.4 Süsleme

Yazmalardaki süslemelere bakıldığında beş nüshada da farklar oldukça fazladır. Son dönem Arel-Ezgi-Uzdilek notasyonuna göre kağıda dökülen A.Ç nüshasında, bağ, çarpma ve ritim çiçeklenmeleri gibi süslemelere yer verilmeyerek sade bir şekilde notaya alınmıştır. A.Ç ve S.H nüshalarında çarpmaya yer verilmezken diğer üç nüshada çarpmalar kullanılmış ve tüm çarpmalar notanın bir üst sesi ile yapılmıştır. Yine A.Ç nüshasında bağ hiç kullanılmazken, A.T yazmasında da az yer (14-15, 52-53, 75, 79, 275-276.) verilerek sadece aynı uzayan perdeleri birleştirmek için kullanılmıştır (bkz. Şekil 4.5).

Şekil 4.5 : A.T Nüshasında yer alan bağ kullanımı.

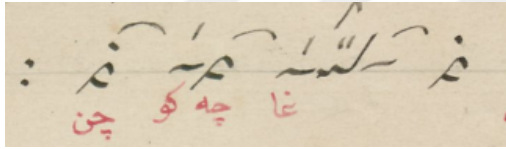
S.H nüshasında da A.T’de olduğu gibi aynı devam eden sesleri belirtmek için tercih edilmiştir (1, 17-18, 27) (bkz. Şekil 4.6). D.E nüshasında aynı uzayan perdelerin yanında eklenen çarpmalar da (2, 7, 15, 33) bağ ile yazılmıştır (bkz. Şekil 4.7).

Şekil 4.6 : Birinci selam bağ kullanımının gösterilişi.

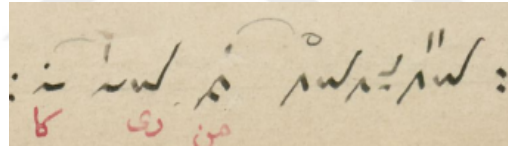

Şekil 4.7 : Birinci selam içerisinde bağ kullanımının gösterilişi.

Bağ yazımının en çok yer aldığı nüsha olan E.D, aynı sesleri bağlamanın yanı sıra diyatonik (7, 15, 82) (bkz. Şekil 4.8) ve atlamalı (39, 69, 799, 83) uzun seslerde de kullandığı ancak çarpmalara bağ yazmadığı gözükmemektedir (bkz. Şekil 4.9).

Şekil 4.8 : E.D Nüshası bağ kullanımının gösterilişi.

Şekil 4.9 : E.D Nüshası bağ kullanımının gösterilişi.

Töre'nin yazmasında ele aldığımız diğer dört nüshanın Birinci Selamı'ndan farklı olarak "Triole" kullanımı dikkat çekmektedir (68, 72, 80, 116, 134, 137, 167, 271) (bkz. Ek A). Bu kullanım ele aldığımız başka hiçbir nüshada yer almamaktadır (bkz. Şekil 4.10) (bkz. Şekil 4.11).

Şekil 4.10 : A.T Nüshası triole kullanımının gösterilişi.

122
A.T
cüm le ta bi ba bam şed

63
E.D
cüm m le ta bi ban ba şed

70
D.E
cū cū mü le ta bi bi ba n ba şe d

54
S.H
cüm le ta bi ba ba şed

63
A.Ç
cüm le ta bi bân bâ şend

Şekil 4.11 : Birinci selam triole kullanımının karşılaştırılması.

4.2 İkinci Selam

4.2.1 Ölçü sayısı ve usûl

Birinci Selam ölçü sayılarında olduğu gibi, İkinci Selam ölçü bölünmeleri de farklılık göstermektedir (bkz. Şekil 4.12).

288
A.T
men sul ta nı me ni

148
E.D
men Sul ta nı me ni

154
D.E
me ni su lu ta nı me ni

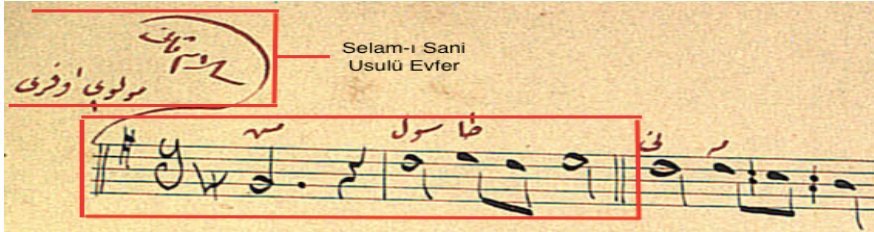
132
S.H
Ah Sul ta nı me ni

154
A.Ç
men Sul tâ nı me nî

Şekil 4.12 : İkinci selam ölçü sayısı karşılaştırması.

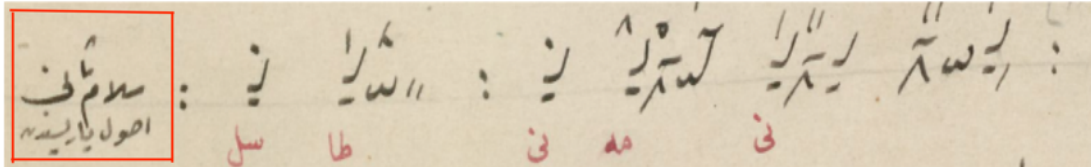
A.T nüshası 9/4'lük olarak notaya alınmış ve Osmanlı Türkçesi ile yazılan İkinci Selam'ın hemen altına Evfer Usûlü olarak belirtilmiştir. Metnin orijinalinden eklenen

Şekil 4.13'te, ölçü sayısının üst kısmında “Selam-ı Sani”; hemen altında ise “Usûl-ü Evfer(i)” yazılarını görmek mümkündür. Toplamda 67 ölçü bulunan Selam'da Evfer Usûlü 4 + 5 olarak iki ölçüye bölünmüş, usûlün bittiği yerler de çift çizgi ile belirtilerek yazılmıştır. Bu nedenden dolayı ölçü sayısı diğer nüshalara göre fazla çıkmaktadır (bkz. Şekil 4.13).

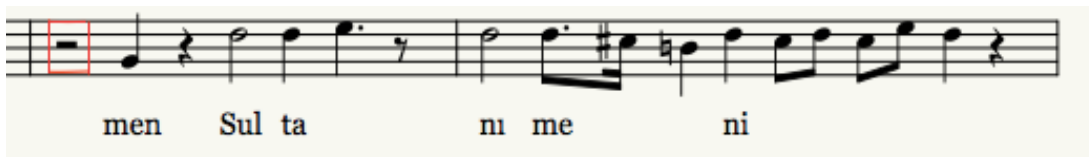

Şekil 4.13 : A.T Nüshası ikinci selam usûl ve donanımı.

E.D nüshasında İkinci Selam 31 ölçü içermektedir. Selam başında (Resim 3’de görülebileceği gibi) Osmanlı Türkçesi ile Selam ve Usûl belirtilip iki nokta üst üste koyup Selam’a geçerek, 9/4’lük Evfer usûlünde notaya alınmıştır. İkinci Selam’a geçildiğinde usûlün devredildiği ölçüde iki vuruş eksik gözükmemektedir. Usûlün 4+5 olarak gözüken darbının 5’lik usûl kalıbının başlaması göz önüne alınarak ve daha sonraki ölçülerin de usûl giderine bakılarak, iki vuruş eksik kalan ölçü üzerinde iki vuruşluk sus işareti ile metin tamiri yapılmıştır (bkz. Şekil 4.15).

Şekil 4.14 : E.D Nüshası ikinci selam usûl gösterimi.

Şekil 4.15 : E.D Nüshasının ikinci selam girişinde yapılan metin tamirinin gösterilişi.

D.E, S.H ve A.Ç nüshalarının İkinci Selamlarının her ikisi de 9/4 Evfer usûlünden meydana gelmekte ancak ölçü sayıları farklılık göstermektedir. D.E ve A.Ç nüshaları 34 ölçü; S.H nüshasında ise tekrarların röpriz kullanılarak gösterilmesinden dolayı 31 ölçü olarak karşımıza çıkmaktadır. Tüm nüshalarda İkinci Selam boyunca usûl değişikliği olmamıştır. Ele alınan nüshaların İkinci Selam girişleri selam Çizelge 4.4’teki gibidir (bkz. Şekil 4.14).

Çizelge 4.4 : İkinci selam usûl ve ölçü sayısı dağılımı.

Kaynak Kişi	İkinci Selam Ölçü Sayısı	Usûl
Abdülkadir Töre	67	9/4 – Evfer
Emin Dede	31	9/4 - Evfer
Darülelhân	34	9/4 – Evfer
Sadettin Heper	31	9/4 – Evfer
Ahmet Çalışır	34	9/4 – Evfer

4.2.2 Donanım ve kullanılan perdeler

S.H nüshası dışındaki dört yazmanın donanımı Birinci Selam’daki mevcut donanım ile aynıdır. Ancak S.H nüshasında İkinci Selam’dan itibaren donanımda bulunan Segâh perdesinin Nim Hicaz perdesine dönüştüğü görülmektedir (bkz. Şekil 4.16).

Şekil 4.16 : İkinci selam donanım karşılaştırması.

Nüshaların İkinci Selam bölümlerindeki donanım dağılımı Çizelge 4.5’teki gibidir (bkz. Çizelge 4.5).

Çizelge 4.5 : İkinci selam donanım dağılımı.

Kaynak Kişi	Donanım
Abdülkadir Töre	Eviç
Emin Dede	Eviç – Segâh
Darülelhân	Eviç
Sadettin Heper	Eviç – Nim Hicaz
Ahmet Çalışır	Eviç – Segâh

İkinci Selam’da donanımdaki farklılıkların yanında, eser içerisinde kullanılan değiştirme işaretleri de çeşitlilik göstermektedir (bkz. Şekil 4.19). A.T Nüshasında

Segâh doğal perde kabul edildiğinden 1 koma bemol donanımında belirtilmemiş ancak; İkinci Selam içerisinde kullanılan tüm Segâh seslerinin başına bir koma diyez getirilerek Si 1 koma diyez ile A-E-U sistemindeki Buselik perdesini belirtmek istediği görülmektedir (bkz. Şekil 4.17). Diğer nüshalardan farklı olarak Töre bu bölümde iki ölçüde (290 -298) Çargâh perdesine de 1 koma diyez getirerek kullanmıştır (bkz. Şekil 4.18).

Şekil 4.17 : A.T Nüshasında Buselik perdesi için kullanılan 1 koma diyez işareti.

Şekil 4.18 : A.T Nüshasında Çargâh perdesinde 1 koma diyez kullanımı.

A.T 348 ah za lim yar

E.D 176 Ah za lim yar

D.E 184 A hı za lı m ya r

S.H 149 ah zal lım yar

A.Ç 184 ah za lım yar

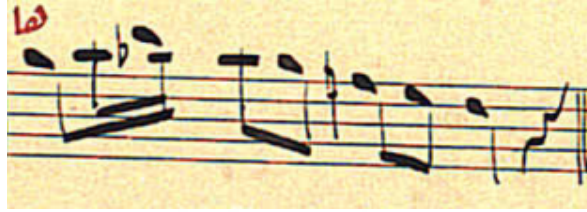
Şekil 4.19 : İkinci selam içinde kullanılan değiştirici işaretler.

A.T 'de farklılık gösteren bir diğer kullanım ise İkinci Selam'da melodi yürüyüşlerinin Dügâh perdesine kadar düşmesidir (bkz. Şekil 4.20). Ele alınan diğer dört nüshada böyle bir durumla karşılaşılmazken Töre defterinde, Dügâh perdesinde Rast çeşnisinin olduğu görülmektedir (bkz. Şekil 4.23).

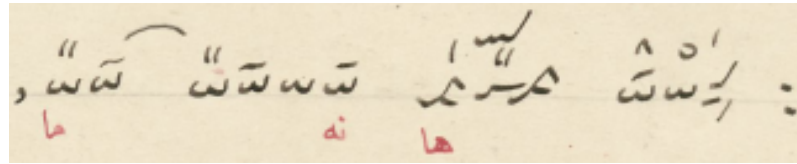
Şekil 4.20 : A.T Nüshasında Dügâh perdesinde yapılan kalış.

Pes bölgede Dügâh perdesinden aşağı inmezken, tiz bölgede ise Sünbüle perdesinin üstüne çıkmamıştır (bkz. Şekil 4.21).

Şekil 4.21 : A.T Nüshasında kullanılan Sünbüle perdesi.

İkinci Selam'da Emin Dede en yüksek perdesini Muhayyer olarak kullanmış ancak bir ölçüde Tiz Segâh ile çarpma yapmıştır (bkz. Şekil 4.22). Pes bölgede ise Dügâh perdesine düşmeyerek Buselik perdesinde kalışlar göstermiştir. Buselik perdesindeki kalışlara bakınca Töre'deki kalıştan farklı olarak Buselik perdesinde Nişabur çeşnisinin ortaya çıktığı görülmektedir (bkz. Şekil 4.23).

Şekil 4.22 : E.D Nüshasında kullanılan Muhayyer ve Tiz Segâh perdelerinin gösterilişi.

Konservatuvar Heyeti tarafından notaya alınan Darüelhân nüshasında Segâh perdesi doğal ses kabul edildiği için donanıma Segâh perdesi konulmamıştır. Bu sebeple eser içerisinde Buselik perdesi elde etmek için, aynı A.T'de olduğu gibi Segâh seslerine bir koma diyez konularak bu perde elde edilmiştir (bkz. Şekil 4.23).

Şekil 4.23 : Buselik perdesi kullanımının karşılaştırması.

D.E nüshasında 172, 175 ve 181 numaralı ölçülerde kullanılan bemol işareti; Rauf Yekta Bey'in ses sisteminde kullandığı işaretler olduğu gözükmemektedir. Bu ölçülerde kullanılan bemol işareti, melodinin geliş yapısına, diğer nüshalardaki aynı kısımlara bakıldığında ve Segâh perdesinin 1 koma olduğu göz önüne alındığında o bölgede oluşan çeşni Buselik olabileceğinden, bemol işaretinin A-E-U ses sistemindeki beş koma bemole denk geldiği söylenebilir (bkz. Şekil 4.24). E.D nüshasında olduğu gibi Buselik perdesinin altına inmeyen melodi, tiz bölgede ise Sünbüle (172, 175, 180 ölçüler) ve Tiz Buselik (157 – 165 numaralı ölçüler) perdelerine kadar çarpma yaparak çıkmıştır (bkz. Şekil 4.24).

S.H Nüshasında tüm nüshalardan farklı olarak donanımda Eviç ve Nim Hicaz perdeleri yazılmıştır (bkz. Şekil 4.16). Buselik perdesinden aşağıya inmemiş, tiz bölgede ise Muhayyer perdesine kadar çıkmıştır (bkz. Şekil 4.23).

A.Ç nüshasında İkinci Selam bölümündeki tüm Segâh perdeleri natürel (bekar) işareti ile ifade edilmiş ve melodi, Buselik perdesinden aşağı düşmemiştir (bkz. Şekil 4.22). Tiz bölgede ise çıktığı en yüksek bölge Muhayyer perdesi olmuştur (bkz. Şekil 4.23).

Tüm nüshaların İkinci Selam bölümlerinde ortak olarak söylenilebilecek unsur, Acem perdesi göstererek Neva üzerinde Buselik çeşnisi kullanıp Nim Hicaz'ın yeden olarak alındığıdır.

The image shows a musical score for the second salâm. It consists of five staves, each with a different vocal line. The lyrics are 'ma ne ha' and 'mâ ne hâ'. The staves are numbered 340, 172, 180, 145, and 180 respectively. The notation is in a staff with a treble clef and a key signature of one sharp (F#).

Şekil 4.24 : İkinci selam içinde kullanılan Muhayyer ve Sünbüle perdelerinin gösterilişi.

İkinci selam boyunca yapılan perde üzerindeki kalışlar aşağıdaki Çizelgede gösterilmiştir (bkz. Çizelge 4.6).

Çizelge 4.6 : İkinci selam içerisinde tespit edilen perde kalışlarının karşılaştırması.

İKİNCİ SELAM									
A.T		E.D		D.E		S.H		A.Ç	
Ölçü Numarası	Perde İsmi	Ölçü Numarası	Perde İsmi	Ölçü Numarası	Perde İsmi	Ölçü Numarası	Perde İsmi	Ölçü Numarası	Perde İsmi
288-289	Rast	148	Rast	154	Rast	132	Çargâh	154	Rast
290-291	Hüseyini	149	Hüseyini	155	Hüseyini	133	Hüseyini	155	Hüseyini
292-293	Neva	150	Neva	156	Neva	134	Neva	156	Neva
294-295	Hüseyini	151	Hüseyini	157	Hüseyini	135	Hüseyini	157	Hüseyini
296-297	Hüseyini	152	Neva	158	Neva	136	Neva	158	Neva
298-299	Hüseyini	153	Hüseyini	159	Hüseyini	137	Hüseyini	159	Hüseyini
300-301	Hüseyini	154	Neva	160	Neva	138	Neva	160	Neva
302-303	Neva	155	Buselik	161	Buselik	139	Buselik	161	Buselik
304-305	Buselik	156	Buselik	162	Buselik	140	Buselik	162	Buselik
324-325	Gerdaniye	164	Gerdaniye	172	Gerdaniye	140	Gerdaniye	172	Gerdaniye
326-327	Neva	165	Neva	173	Neva	141	Hüseyini	173	Neva
328-329	Neva	166	Neva	174	Neva	142	Neva	174	Neva
336-337	Neva	170	Hüseyini	178	Hüseyini	143	Hüseyini	178	Hüseyini
338-339	Hüseyini	171	Hüseyini	179	Hüseyini	144	Hüseyini	179	Hüseyini
340-343	Neva	173	Neva	181	Neva	146	Neva	181	Neva
346-347	Buselik	175	Buselik	183	Buselik	148	Buselik	183	Buselik
348-349	Neva	176	Neva	184	Neva	149	Neva	184	Neva
350	Buselik	177	Eviç	185	Eviç	150	Neva	185	Eviç
354	Neva	179	Neva	187	Neva	151	Neva	187	Neva

İkinci selam içerisinde yapılan perde kalışlarına bakıldığında çok büyük bir fark olmadığı ve tiz bölgede Gerdaniye perdesinden yukarı çıkmadığı görülmektedir (bkz.Çizelge 4.6).

A.T nüshasında 296 – 297 ve 300 - 301 numaralı ölçülerde Hüseyini perdesinin kullanıldığı yerde diğer nüshalarda Neva üzerinde kalış yapıldığı dikkat çekmektedir.

İkinci selamın sonunda A.T’de 350. Ölçüde Buselik, S.H’nin 150.ölçüsünde Neva, diğer nüshalarda ise Eviç perdesinde durulduğu görülmektedir (bkz. Çizelge 4.16).

4.2.3 Röpriz ve dolap kullanımı

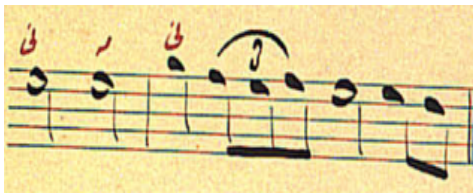
Röpriz ve Dolap kullanımı S.H nüshası dışında kullanılmamış, tekrar eden melodiler açık yazılmıştır. S.H yazmasında ise 132 – 139 ve 140 – 142 numaralı ölçüler arasında görmek mümkündür (bkz. Çizelge 4.7).

Çizelge 4.7: İkinci selam içerisinde röpriz ve dolap kullanılan ölçülerin gösterilişi.

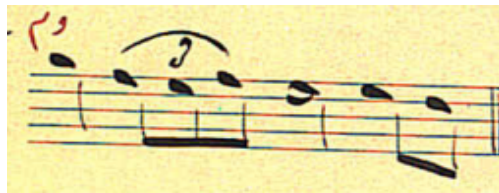
Kaynak Kişi	Röpriz	Dolap
Abdülkadir Töre	-	-
Emin Dede	-	-
Darüelhân	-	-
Sadettin Heper	139 – 132, 142 - 140	-
Ahmet Çalışır	-	-

4.2.4 Süsleme

A.T nüshasında aynı Birinci Selam’da gördüğümüz gibi, Triole kullanımı burada da karşımıza çıkmaktadır. 295, 311 ve 325 Numaralı ölçülerde bu kullanımı görmek mümkünken (bkz. Şekil 4.25, bkz. Şekil 4.26, bkz. Şekil 4.27), diğer nüshalarda Triole mevcut değildir (bkz. Şekil 4.28).

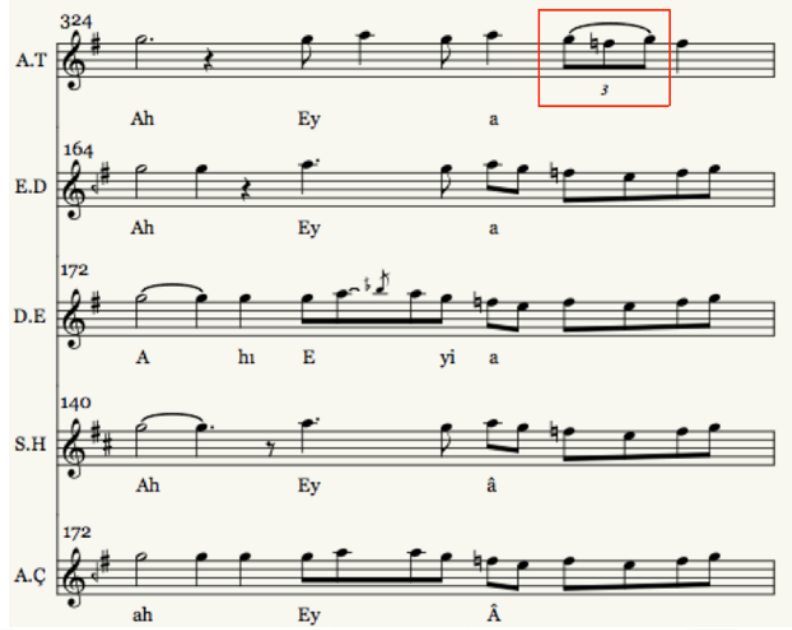
Şekil 4.25 : A.T Nüshası İkinci selamında triole kullanımının gösterilişi.

Şekil 4.26 : A.T Nüshası İkinci selamında triole kullanımının gösterilişi.

Şekil 4.27 : A.T Nüshası İkinci selamında triole kullanımının gösterilişi.

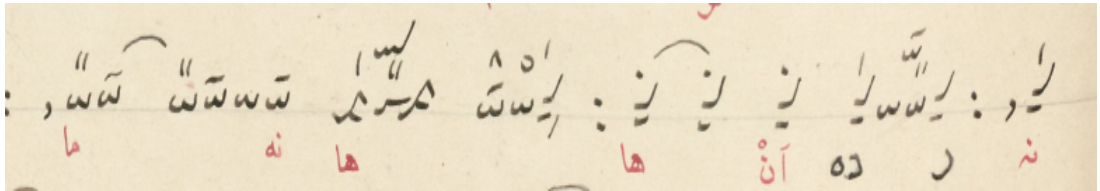
Şekil 4.28 : İkinci selamda triole kullanımının karşılaştırması.

Bağ kullanımı ise sadece 335 ve 336 numaralı ölçülerde uzayan Neva perdesini bağlamak için kullanılırken çarpma kullanımına yer verilmemiştir (bkz. Şekil 4.29).

Şekil 4.29 : A.T Nüshası İkinci selamında bağ kullanımının gösterilişi.

E.D nüshasında A.T yazmasına nazaran daha fazla bağ kullanımına yer verilmiş; A.T’de yer almayan çarpma süslemeleri bu bölümde; 151, 159, 164, 167, 172, 173 (bkz. Şekil 4.30) ve 175 numaralı ölçülerde yer bulmuş, çarpma seslerinin tümü bir üst ses ile yazılmıştır (bkz. Şekil 4.31).

Şekil 4.30 : E.D Nüshası İkinci selamında çarpma kullanımının gösterilişi.

Şekil 4.31 : İkinci selamında çarpma kullanımının karşılaştırılması.

Darüelhan nüshasında her iki süsleme de yer almaktadır (bkz. Şekil 4.31). Bağ kullanımı genellikle çarpma yazılan perdeler üzerinde görülmektedir. 156, 157, 158, 160, 165, 166, 168, 172, 173, 175, 176, 179, 180, 181, 182 ve 187 numaralı ölçülerde çarpma bağı (bkz. Şekil 4.32); 156 167, 172, 178 ve 187 numaralı ölçülerde ise aynı şekilde uzayarak devam eden sesleri göstermek için tercih edilmiştir (bkz. Şekil 4.31).

S.H nüshasında 132, 134, 137, 140, 141, 143, 144, 145, 146, 147, 148 ve 149 numaralı ölçülerde uzayan sesleri göstermek için bağ kullanılmış; herhangi bir çarpma süslemesi yazılmamıştır (bkz. Şekil 4.31).

Şekil 4.32 : İkinci selamında kullanılan çarpma bağı.

A.Ç nüshasında ise İkinci Selam bölümündeki süsleme tercihi aynı Birinci Selam kullanımı gibidir. Hiçbir bağ veya çarpma süslemesine yer verilmemiştir (bkz. Şekil 20, 4.32).

4.3 Üçüncü Selam

4.3.1 Ölçü sayısı ve usûl

Mevlevi Ayin'lerinde Üçüncü Selam bölümü; makam geçişleri, terennümler ve usûl bakımından farklılık gösteren en geniş bölüm olarak karşımıza çıkmaktadır (bkz. Şekil 4.33).

The image shows a musical score for the third Selam section, comparing five different usûl (A.T, E.D, D.E, S.H, A.Ç) across five staves. The score includes lyrics in Turkish and measures 355, 179, 188, 152, and 188 are marked. A red box highlights the first measure of each staff.

Şekil 4.33 : Üçüncü selam usûl karşılaştırması.

A.T Nüshasının bu bölümünde toplam 614 ölçü bulunmakta ve ilk Aksak Semai bölümüne kadar 42 ölçü yer almaktadır. Sebare yazılan bu bölümde ölçüler 4 vuruşa bölünse de 24/4 vuruş tamamlandığında çift çizgi çekilerek büyük ihtimalle usûlün tamamlandığı ifade edilmek istenmiştir (bkz. Şekil 4.34). Ölçüler, bu çift çizgiler göz önüne alarak hesaplandığında, 7 ölçü olarak karşımıza çıkmaktadır.

The image shows a handwritten musical score for the third Selam section. The score is written on two staves. Red boxes highlight the end of each group of seven measures, and red text labels the groups as 'çift', 'çift', 'çift', 'çift', 'çift', 'çift', 'çift'.

Şekil 4.34 : A.T Nüshası üçüncü selam usûl bölünmesinin gösterilişi.

10/8'lik usûle geçildiğinde 4 ölçü görülmekte ancak usûle göre hesaplandığında 2 ölçü olduğu görülmektedir (bkz. Şekil 4.35).

397
A.T 10/8 ta ber pe rem

186
E.D 10/4 tâ ber pe rem

197
D.E 10/8 ta be ri pe rem

159
S.H 10/8 ta ber pe rem

197
A.Ç 10/8 tâ ber pe rem

Şekil 4.35 : Üçüncü selâm 10/8 Aksak Semâi bölümünün karşılaştırması.

Ardından 401.ölçüde 18 ölçülük terennüm ve 419.ölçüde 3/4 Semâi bölümüne geçerek 88 ölçü devam etmiştir (bkz. Şekil 4.36). 501. Ölçüde güftenin bittiği yerden tekrardan Terennüm yazarak 158 ölçü ve sonrasında tekrar güfte ile 290 ölçü ilerleyerek Dördüncü Selâm'a geçmiştir. 10/8'lik Aksak bölümün ardından 3/4'lük yazılan diğer bölümler iki ölçü sonrasında yürük semâinin tamamlandığı ölçülerde çift çizgiyle ayrılmıştır (bkz. Şekil 4.37).

Şekil 4.36 : A.T Nüshası üçüncü selâm semâi bölümü.

The image shows a musical score for the third Selam section, comparing five different manuscript versions (A.T, E.D, D.E, S.H, A.Ç) across five staves. The lyrics are 'ya ri yar ey ki he zar'. The staves are arranged vertically, with the first staff (A.T) starting at measure 419 and the last staff (A.Ç) starting at measure 211. The time signatures vary: A.T and E.D are in 3/4, D.E and S.H are in 6/8, and A.Ç is in 6/8. The notation includes notes, rests, and bar lines, with the lyrics written below the notes.

Şekil 4.37 : Üçüncü selam semai bölümlerinin karşılaştırması.

E.D nüshası Üçüncü Selam’ında toplam 274 ölçü bulunmaktadır. 24/4 başlayan üçüncü selam 10 ölçü devam etmiş (bkz. Şekil 4.33), Töre’nin 10/8 gösterdiği bölümü 10/4 şeklinde notaya alarak (bkz. Şekil 4.35) 24 ölçü ilerlemiş ve ölçü başında Terennüm diye belirtmiştir (bkz. Ek B). 202. Ölçüde başlayan ve 22 ölçüden oluşan 3/4 Yürük Semai bölümüne geçildiğinde (bkz. Şekil 4.37) eser üzerinde bunun belirtilmediği görülmektedir. 223. Ölçüden itibaren Terennüm ifadesini kullanmış ve güfte tamamlanıncaya kadar 299.ölçüye kadar devam ederek, burada tekrar Terennüm ibaresiyle 138 ölçü sonrasında Dördüncü Selam’a geçiş yapmıştır (bkz. Ek B)

D.E nüshasında Üçüncü Selam 12/2, 10/8 ve 6/8 olmak üzere üç bölümde notaya alınan toplam 290 ölçüden oluşmaktadır. Üçüncü Selam 12/2’den oluşan Frenkçin usûlü ile belirtilmiş (bkz. Şekil 4.33) ve 23 ölçüden sürmüştür. Selamın başında ikilik notaya 60 metronom hızı olarak gösterilmiş, ilk portenin altına ise Frenkçin usûlünün darbları usûl çizgisi üzerine yazılarak gösterilmiştir (bkz. Şekil 4.38).

Şekil 4.38 : D.E Nüshası üçüncü selam usûl çizgisinin gösterilişi.

Ardından 14 ölçülük 10/8'lik ve 267 ölçü devam eden 6/8'lik bölüme geçilmiş ve Dördüncü Selam'a kadar devam etmiştir (bkz. Şekil 4.35).

Toplamda 273 ölçüden oluşan S.H nüshası Üçüncü Selamı, aynı A.T'de olduğu gibi altı başlık belirterek notaya almıştır (bkz. Ek D). 12/4'lük Frenkçin usûlündeki Üçüncü Selam (bkz. Şekil 4.33) girişi 7 ölçü devam ederek, 2 ölçüden oluşan 10/8 Aksak Semai'ye (bkz. Şekil 4.35) ve ardından aynı usûl ile devam eden Terennüm bölümüne geçmiş ve 12 ölçü devam etmiştir. Yürük Semai'ye geldiğinde ölçü sayısını 6/8 ile göstermiş (bkz. Şekil 4.37) 44 ölçü sürdükten sonra Terennüm'e bağlanarak 73 ölçü devam etmiştir. 259. Ölçü'de tekrar Terennüm diye belirtmiş ve 137 ölçü olarak Dördüncü Selam'a geçmiştir. 298, 314 ve 346. Ölçülerde ölçü sayısı tekrar edilerek 6/8 belirtilmiş ancak *Mus2* programında aynı şekilde devam eden ölçü tekrar yazılamadığından yeniden notaya aldığımız şekilde belirtilememiştir.

A.Ç Nüshasında Üçüncü Selam 12/4 Frenkçin Usûlünde (bkz. Şekil 4.33), 10/8 (bkz. Şekil 4.35) ve 6/8 (bkz. Şekil 4.37) şeklinde notaya alınmıştır. Frenkçin usûlünde yazılan Üçüncü Selam 23 ölçü 12/4, sonrasına 14 ölçü 10/8 ve ardından 247 ölçü devam eden 6/8'lik bölüm gelmektedir (bkz. Ek E).

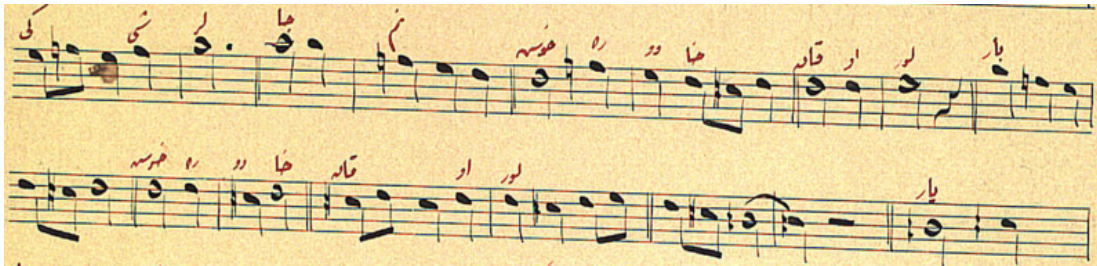
Üçüncü Selam içerisindeki usûl dağılımları aşağıdaki Çizelgede gösterilmiştir (bkz. Çizelge 4.8).

Çizelge 4.8 : Üçüncü Selam içerisindeki usûl dağılımının gösterilişi.

Kaynak Kişi	Usûl Ölçü Sayısı	Aksak	Terennüm	Yürük Semai	Terennüm	Terennüm	Toplam Ölçü Sayısı
A.T	Sebare –24/4	10/8	10/8	3/4	3/4	3/4	614
	42 (7) ölçü	4 ölçü	32 ölçü	88 ölçü	158 ölçü	290 ölçü	
E.D	24/4	10/4	10/4	3/4	3/4	3/4	274
	10 ölçü	-	24 ölçü	22 ölçü	80 ölçü	138 ölçü	
D.E	12/2	10/8	-	6/8	-	-	290
	9 ölçü	14 ölçü	-	267 ölçü	-	-	
S.H	Frenkçin 12/4	10/8	10/8	6/8	6/8	6/8	273
	7 ölçü	2 ölçü	10 ölçü	44 ölçü	73 ölçü	137 ölçü	
A.Ç	Frenkçin 12/4	10/8	-	6/8	-	-	284
	23 ölçü	14 ölçü	-	247	-	-	

4.3.2 Donanım ve kullanılan perdeler

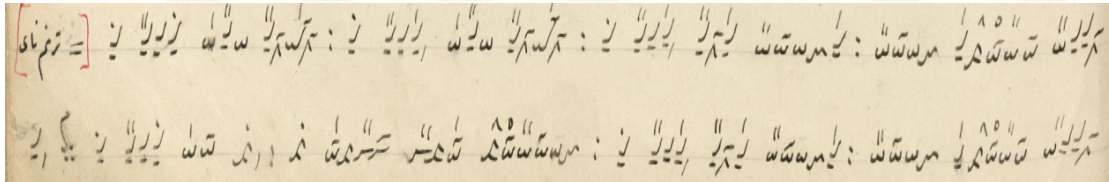
Töre; Üçüncü Selam donanımına aynı İkinci Selam’da olduğu gibi sadece Eviç perdesini yazmış (bkz. Şekil 4.40); eser içerisinde ise bir koma diyez, 4 koma diyez, bekar gibi diğer değiştirme işaretlerini kullanmıştır (bkz. Şekil 4.39).

Şekil 4.39 : A.T Nüshası üçüncü selam içerisinde kullanılan değiştirici işaretlerin gösterilişi.

Şekil 4.40 : Üçüncü selam donanımının karşılaştırması.

E.D Nüshasının donanımında Segâh ve Eviç perdelerini göstermiş (bkz. Şekil 4.40); eserin orijinalinden aldığımız kesitte (bkz. Şekil 4.41) ve günümüz çevirisinde (bkz. Şekil 4.42) görülen diğer değiştirme işaretleri (4 koma diyez, bekar ve 5 koma bemol) eser içerisinde belirtmiştir (bkz. Ek B).

Şekil 4.41 : E.D Nüshası üçüncü selam içerisinde kullanılan değiştirici işaretlerin gösterilişi.

Şekil 4.42 : Üçüncü selam içerisinde röpriz ve dolap kullanılan ölçülerin gösterilişi.

A.T nüshasında olduğu gibi D.E nüshasında da donanımında sadece Eviç perdesi gösterilmiş (bkz. Şekil 4.40); eser içerisinde gerekli yerlerde 1 koma diyez, 4 koma diyez, bekar, 5 koma bemol kullanılmıştır (bkz. Ek C).

Donanımı değişkenlik gösteren tek nüsha S.H'dir (bkz. Şekil 4.40). 12/4 Frenkçin usûlü, 10/8 Aksak Semai ve 161 – 298 numaralı ölçüler arasında kalan Terennüm bölümünün donanımında Eviç ve Nim Hicaz; 298 numaralı ölçüden 314 numaralı ölçüye kadar Eviç ve Segâh; 314 ve 364 numaralı ölçüler arasında kalan bölümde tekrar Eviç ve Nim Hicaz; 364 ve 388. Ölçüler arasında kalan bölümde ise Eviç ve Segâh perdeleri gösterilmiştir. Donanım değişiminin yanında eser içerisinde de beş koma bemol, bekar ve diyez işaretleri de yer almıştır (bkz. Ek D).

A.Ç yazmasında ise donanım Eviç ve Segâh olarak sabit kalmış (bkz. Şekil 4.40) ve eser içerisinde değiştirici işaret olarak bekar, dört koma diyez kullanılmıştır (bkz. Ek E). Üçüncü Selam içerisindeki donanım kullanımı aşağıdaki Çizelgede gösterilmiştir (bkz. Çizelge 4.9).

Çizelge 4.9 : Üçüncü Selam donanım dağılımının gösterilişi.

Kaynak Kişi	Perdeler
Abdülkadir Töre	Eviç
Emin Dede	Eviç – Segâh
Darülelhân	Eviç
Sadettin Heper	Eviç – Nim Hicaz
Ahmet Çalışır	Eviç – Segâh

Üçüncü selam boyunca tespit edilen perde kalıfları Çizelge 4.11'de gösterilmiştir. Belirlenen perde kalıflarında dikkat çeken farklı kullanımları aşağıdaki gibi sıralayabiliriz:

A.T nüshasının 419.ölçüsünde Buselik - Neva perdelerinde kalış görülürken, E.D'nin 202, S.H'nin 117 numaralı ölçülerinde aynı yerde Rast – Neva, D.E ve A.Ç'de 211.ölçüsünde Dügâh – Neva perdelerinde kalış yapılmıştır.

A.T'de 427 – 429 numaralı ölçüler arasında Hüseyini ve Buselik perdeleri kullanılmış ancak, diğer dört nüshada Nim Hicaz perdesinde kalış yapılmıştır.

567.ölçüde A.T nüshasında Buselik perdesinde kalış görülürken, ele alınan nüshalarda A.T dışında Neva perdesinde kalış yapılmıştır.

A.Ç'de 350 ve D.E'nin 356 numaralı ölçülerinde Dügâh; S.H'nin 273 E.D'de 315.ölçülerde Nim Hicaz; A.T nüshasında ise Buselik perdesi kullanıldığı görülmektedir.

A.T'nin 689, 705, 785 ve 801 numaralı ölçüsünde Eviç perdesinden kalış yapılırken diğer dört nüsha Muhayyer perdesini kullanmıştır. Üçüncü selam boyunca çıkılan en yüksek perde Muhayyer perdesidir.

727, 824 ve 839 numaralı ölçüde A.T nüshasında Segâh perdesi vurgulanırken diğer eserlerde Çargâh perdesinde kalış yapılmıştır.

Bir diğer farklı kullanım olarak A.T nüshasının 879 numaralı ölçüsünde Gerdaniye perdesinde kalış yapılırken, diğer nüshalarda Eviç perdesi tercih edilmiştir.

Üçüncü selam sonunda E.D ve S.H, Rast perdesinde dururken, diğer üç nüsha Segâh perdesini kullanarak dördüncü selama geçmiştir (bkz. Çizelge 4.11).

4.3.3 Röpriz ve dolap kullanımı

A.T Nüshasında 408 – 401, 416 – 409, 514 – 507, 522 –515, 546 – 541, 590 – 585, 646 – 639, 654 – 647, 856 - 849 numaralı ölçüler arasında Röpriz; 415 – 416, 521-524, 653 – 656, 855 – 858 numaralı ölçüler arasında ise dolap işareti kullanılmıştır. E.D yazmasında 191, 195, 199 numaralı ölçülerde Röpriz; 199-200 numaralı ölçüler arasında dolap; S.H'de ise 192 – 171, 211 – 209, 242 – 239, 353 – 346 numaralı ölçüler arasında Röpriz kullanılırken; A.Ç ve D.E nüshalarında Dolap ve Röpriz İşareti tercih edilmemiş, tekrar gereken yerler açık şekilde yazılmıştır (bkz. Ek E). Üçüncü Selam içerisinde bulunan röpriz ve dolap kullanılan ölçülerin numarası Çizelge 410'daki gibidir.

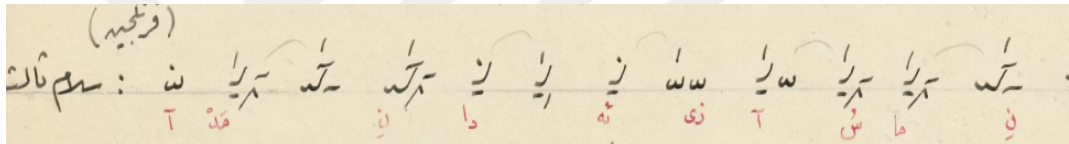
Çizelge 4.10 : Üçüncü selam içerisinde röpriz ve dolap kullanılan ölçülerin gösterilişi.

Kaynak Kişi	Röpriz	Dolap
Abdülkadir Töre	408 – 401, 416 – 409, 514 – 507, 522 –515, 546 – 541, 590 – 585, 646 – 639, 654 – 647, 856 - 849	415 – 416, 521-524, 653 – 656, 855 – 858
Emin Dede	193-190, 197-194, 201-198, 228-225	199-200
Darülelhân	-	-
Sadettin Heper	192 – 171, 211 – 209, 242 – 239, 353 – 346	-
Ahmet Çalışır	-	-

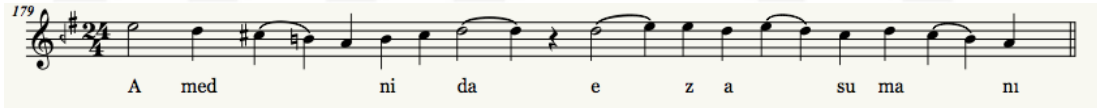
4.3.4 Süsleme

Üçüncü Selam bölümündeki süslemelere bakıldığında A.T ve A.Ç nüshalarında çarpma ve bağ süslemelerine Rastlanmamıştır (bkz. Ek A, Ek E).

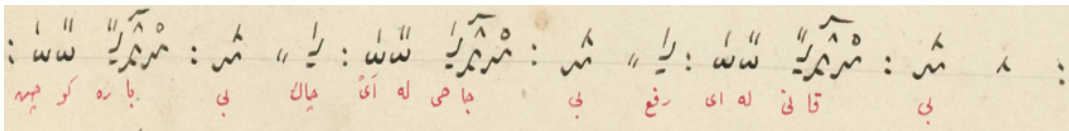
E.D nüshasında ise bağ tercihi, hem aynı hem de farklı perdelerde olmak üzere iki şekilde kullanılmıştır (bkz. Şekil 4.43, Şekil 4.44). Bağ kullanımının yanı sıra çarpma süslemelerine de fazla kullanılmıştır. 179,182, 248, 250, 256 ve 290 numaralı ölçülerde aynı uzayan perdelerde; 179 ve 288 numaralı ölçüler farklı perdelere arasında bağın kullanıldığı yerlerdir (bkz. Şekil 4.44). 180, 182, 186, 205,211, 220, 235, 242, 245, 249, 253, 261, 278, 279, 282, 286, 290, 294, 298, 322, 324 (Şekil 4.45, Şekil 4.46), 327, 328, 330, 333, 363, 370, 373, 374, 376, 378, 381, 387, 423 ve 427 numaralı ölçülerde ise çarpma kullanılmıştır (bkz. Şekil 4.45, Şekil 4.46). E.D ve D.E nüshalarında kullanılan çarpmaların tümü, notanın bir üst sesi ile yapılmıştır (bkz. Şekil 15).

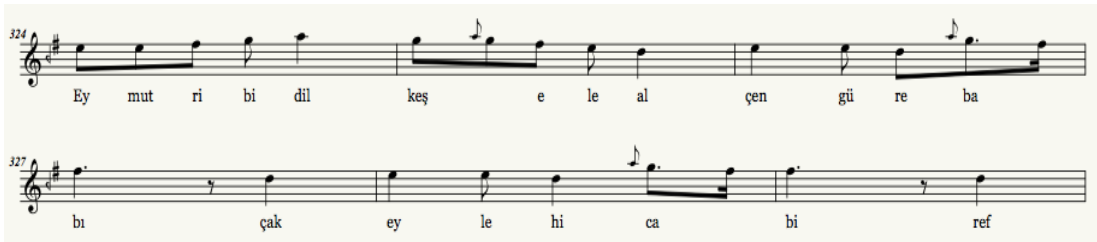
Şekil 4.43 : E.D Nüshasında bağ kullanımının gösterimi.

Şekil 4.44 : E.D Nüshasında bağ kullanımı.

Şekil 4.45 : E.D Nüshasında çarpma kullanımının orijinal notası üzerinde gösterimi.

Şekil 4.46 : E.D Nüshasında çarpma kullanımı.

D.E yazmasında 188, 190, 191, 192, 194, 196, 214, 215, 220, 221, 226, 229, 230, 235, 236, 241, 242, 247, 250, 251, 272, 275, 286, 287 (bkz. Şekil 4.47), 290, 308, 312, 315, 316, 319, 320, 322, 324, 326, 327, 331, 332, 335, 353, 355, 356, 359, 361, 366, 374,

375, 377, 379, 404, 414, 422, 444, 448, 464 ve 468 numaralı ölçülerde kullanılan çarpma süslemeleri, sonrasında gelen perde ile bağlanarak kullanımı tercih edilmiştir (bkz. Ek D). 188,189,190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 223, 244, 282, 314, 320, 328, 330, 334, 336, 384, 386, 392 ve 394 numaralı ölçülerde karşımıza çıkan bağ kullanımı ise aynı şekilde devam eden sesleri bağlamak için tercih edilmiştir (bkz. Ek D).

The image shows a musical score for the third salâm, consisting of five staves. The staves are labeled A.T, E.D, D.E, S.H, and A.Ç. The lyrics are written below the staves. A red box highlights a specific measure in the D.E staff, which contains the word 'st'.

Şekil 4.47 : Üçüncü selam içerisinde çarpma bağının kullanımının karşılaştırması.

S.H nüshasında 155, 156, 183, 192, 208, 211, 217, 223, 231, 242, 250, 252, 256, 258, 281, 289, 313, 329, 337, 353, 361, 370, 387 numaralı ölçülerde aynı uzayan perdelerde bağ kullanılırken, çarpmaya yer verilmemiştir (bkz. Ek D).

Üçüncü selam içerisinde tespit edilen perde kalışları karşılaştırmalı olarak aşağıdaki gibidir (bkz. Çizelge 4.11):

Çizelge 4.2 : Üçüncü selam içerisinde tespit edilen perde kalışlarının karşılaştırması.

ÜÇÜNCÜ SELAM									
A.T		E.D		D.E		S.H		A.Ç	
Ölçü Numarası	Perde İsmi	Ölçü Numarası	Perde İsmi	Ölçü Numarası	Perde İsmi	Ölçü Numarası	Perde İsmi	Ölçü Numarası	Perde İsmi
355	Neva Dügâh	179	Neva Dügâh	188	Neva Dügâh	152	Neva Dügâh	188	Neva Dügâh
361	Neva	180	Neva Dügâh	189	Neva	153	Neva Dügâh	189	Neva
367	Neva Dügâh	181	Neva-Dügâh	190	Neva Dügâh	154	Neva Dügâh	190	Neva Dügâh
373	Neva Eviç	182	Neva Eviç	191	Neva Eviç	155	Neva Eviç	191	Neva Eviç

379	Hüseyini Eviç	183	Hüseyini	192	Hüseyini Eviç	156	Hüseyini Eviç	192	Hüseyini Eviç
385	Hüseyini Neva	184	Hüseyini Dügâh	193	Eviç Neva	157	Hüseyini Dügâh	193	Eviç Neva
391	Neva Dügâh	185	Neva Dügâh	194	Neva Dügâh	158	Neva Dügâh	194	Neva Dügâh
-	-	-	-	195	Neva	-	-	195	Neva
-	-	-	-	196	Neva Buselik	-	-	196	Neva Buselik

Aksak Semai

Ölçü Numarası	Perde İsmi	Ölçü Numarası	Perde İsmi	Ölçü Numarası	Perde İsmi	Ölçü Numarası	Perde İsmi	Ölçü Numarası	Perde İsmi
397	Neva	186	Neva	197	Neva	159	Neva	197	Neva
399	Buselik	187	Buselik	198	Buselik	160	Buselik	198	Buselik
Terennüm Nay		Terennüm Nay		Saz		Terennüm		Belirtilmemiş	
A.T		E.D		D.E		S.H		A.Ç	
401	Nim Hicaz	189	Nim Hicaz	199	Nim Hicaz	161	Nim Hicaz	199	Nim Hicaz
403	Nim Hicaz	190	Nim Hicaz	200	Nim Hicaz	-	-	200	Nim Hicaz
405	Neva	191	Neva	201	Neva	162	Neva	201	Neva
407	Neva	192	Neva	202	Neva	163	Neva	202	Neva
409	Gerdaniye	193	Gerdaniye	203	Gerdaniye	164	Gerdaniye	203	Gerdaniye
413	Neva	195	Neva	205	Neva	166	Neva	205	Neva
415	Neva	196	Neva	206	Neva	167	Neva	206	Neva
-	-	199	Neva	209	Neva	-	-	209	Neva
417	Buselik	200 201	Neva Buselik	210	Buselik	170	Buselik	210	Buselik
Semai		Belirtilmemiş		Yürük Semai		Yürük Semai		Belirtilmemiş	
A.T		E.D		D.E		S.H		A.Ç	
Ölçü Numarası	Perde İsmi	Ölçü Numarası	Perde İsmi	Ölçü Numarası	Perde İsmi	Ölçü Numarası	Perde İsmi	Ölçü Numarası	Perde İsmi
419	Buselik Neva	202	Rast Neva	211	Dügâh Neva	171	Rast Neva	211	Dügâh Neva
423	Hüseyini	204	Hüseyini	213	Hüseyini	173	Hüseyini	213	Hüseyini

Çizelge 4.11 (devam) : Üçüncü selam içerisinde tespit edilen perde kalıplarının karşılaştırması.

Semai A.T		Belirtilmemiş E.D		Yürük Semai D.E		Yürük Semai S.H		Belirtilmemiş A.Ç	
Ölçü Numarası	Perde İsmi	Ölçü Numarası	Perde İsmi	Ölçü Numarası	Perde İsmi	Ölçü Numarası	Perde İsmi	Ölçü Numarası	Perde İsmi
425	Neva	205	Neva	214	Neva	174	Neva	214	Neva
427	Hüseyini	207	Nim	216	Nim	176	Nim	216	Nim
429	Buselik		Hicaz		Hicaz		Hicaz		Hicaz
442	Neva	213	Neva	222	Neva	182	Neva	222	Neva
443	Gerdaniye	214	Gerdaniye	223	Gerdaniye	183	Gerdaniye	223	Gerdaniye
445	Hüseyini	215	Acem	224	Acem	184	Acem	224	Acem
447	Gerdaniye	216	Gerdaniye	225	Gerdaniye	185	Gerdaniye	225	Gerdaniye
451	Neva	218	Neva	227	Neva	187	Neva	227	Neva
453	Hüseyini	219	Hüseyini	228	Hüseyini	188	Hüseyini	228	Hüseyini
455	Neva	220	Neva	229	Neva	189	Neva	229	Neva
462	Buselik	223	Buselik	231	Buselik	192	Buselik	231	Buselik
Terennüm Nay A.T		Terennüm Nay E.D		Saz D.E		Terennüm S.H		Belirtilmemiş A.Ç	
Ölçü Numarası	Perde İsmi	Ölçü Numarası	Perde İsmi	Ölçü Numarası	Perde İsmi	Ölçü Numarası	Perde İsmi	Ölçü Numarası	Perde İsmi
507-509	Neva	224	Neva	253	Neva	193	Neva	247	Neva
511	Nim Hicaz	226	Nim Hicaz	255	Nim Hicaz	195	Nim Hicaz	249	Nim Hicaz
513	Neva	227	Neva	256	Neva	196	Neva	250	Neva
515	Buselik	228	Buselik	261	Buselik	197	Buselik	255	Buselik
517	Hüseyini	229	Hüseyini	262	Hüseyini	198	Hüseyini	256	Hüseyini
519	Nim Hicaz	230	Nim Hicaz	263	Nim Hicaz	199	Nim Hicaz	257	Nim Hicaz
523	Buselik	231	Buselik	268	Buselik	200	Buselik	262	Buselik
525	Neva	232	Neva	269	Neva	201	Neva	263	Neva
530	Nim Hicaz	235	Nim Hicaz	272	Nim Hicaz	204	Nim Hicaz	265	Nim Hicaz
533	Neva	236	Neva	273	Neva	205	Neva	267	Neva
539	Neva	239	Neva	276	Neva	208	Neva	270	Neva
541	Hüseyini	240	Hüseyini	277	Hüseyini	209	Hüseyini	271	Hüseyini
547	Neva	246	Neva	283	Neva	212	Neva	277	Neva
551	Nim Hicaz	249	Nim Hicaz	286	Dügâh	215	Nim Hicaz	279	Nim Hicaz
555	Neva	251	Neva	288	Neva	217	Neva	282	Neva
567	Buselik	257	Neva	294	Neva	223	Neva	288	Neva
569	Neva	258	Neva	295	Neva	224	Neva	289	Neva
573	Nim Hicaz	260	Nim Hicaz	297	Nim Hicaz	226	Nim Hicaz	291	Nim Hicaz
577	Neva	262	Neva	299	Neva	228	Neva	293	Neva
583	Neva	265	Neva	302	Neva	231	Neva	296	Neva
585	Hüseyini	266	Hüseyini	303	Hüseyini	232	Hüseyini	297	Hüseyini

Çizelge 4.11 (devam) : Üçüncü selam içerisinde tespit edilen perde kalıplarının karşılaştırması.

Terennüm Nay		Terennüm Nay		Saz		Terennüm		Belirtilmemiş	
A.T		E.D		D.E		S.H		A.Ç	
Ölçü Numarası	Perde İsmi	Ölçü Numarası	Perde İsmi	Ölçü Numarası	Perde İsmi	Ölçü Numarası	Perde İsmi	Ölçü Numarası	Perde İsmi
589	Neva	268	Hüseyini	305	Hüseyini	235	Neva	299	Hüseyini
593	Neva	273	Neva	310	Neva	236	Neva	304	Neva
595	Nim	274	Nim	312	Nim	237	Nim	306	Nim
597	Hicaz		Hicaz		Hicaz		Hicaz		Hicaz
599	Buselik	276	Rast	313	Dügâh	239	Rast	307	Dügâh
	Neva		Neva		Neva		Neva		Neva
605	Buselik	279	Neva	316	Buselik	242	Neva	310	Buselik
613	Neva	283	Neva	320	Neva	242	Neva	314	Neva
615	Eviç	284	Eviç	321	Eviç	243	Eviç	315	Eviç
617	Neva	285	Neva	322	Neva	244	Neva	316	Neva
621	Eviç	287	Eviç	324	Eviç	246	Eviç	318	Eviç
625	Neva	289	Neva	326	Neva	248	Neva	320	Neva
631	Neva	292	Neva	329	Neva	251	Neva	323	Neva
637	Buselik	295	Buselik	332	Buselik	254	Buselik	326	Buselik
631	Neva	296	Neva	333	Neva	255	Neva	327	Neva
637	Buselik	299	Neva	336	Neva	258	Neva	330	Neva
Terennüm Nay		Terennüm Nay		Saz		Terennüm		Belirtilmemiş	
A.T		E.D		D.E		S.H		A.Ç	
Ölçü Numarası	Perde İsmi	Ölçü Numarası	Perde İsmi	Ölçü Numarası	Perde İsmi	Ölçü Numarası	Perde İsmi	Ölçü Numarası	Perde İsmi
639	Neva	300	Nim	337	Nim	259	Nim	331	Nim
			Hicaz		Hicaz		Hicaz		Hicaz
641	Neva	301	Neva	338	Neva	260	Neva	332	Neva
643	Nim	302	Nim	339	Nim	261	Nim	333	Nim
	Hicaz		Hicaz		Hicaz		Hicaz		Hicaz
645	Neva	303	Neva	340	Neva	262	Neva	334	Neva
647	Buselik	304	Buselik	341	Buselik	263	Buselik	335	Buselik
649	Neva	305	Hüseyini	342	Hüseyini	264	Hüseyini	336	Hüseyini
651	Nim	306	Nim	343	Nim	265	Nim	337	Nim
	Hicaz		Hicaz		Hicaz		Hicaz		Hicaz
655	Buselik	307	Buselik	348	Buselik	266	Buselik	342	Buselik
657	Buselik	308	Rast	349	Buselik	267	Rast	343	Buselik
	Neva		Neva		Neva		Neva		Neva
671	Buselik	315	Nim	356	Dügâh	273	Nim	350	Dügâh
			Hicaz				Hicaz		
673	Buselik	316	Rast	357	Buselik	274	Rast	351	Buselik
	Neva		Neva		Neva		Neva		Neva
683	Neva	321	Neva	362	Neva	279	Neva	356	Neva
687	Eviç	323	Eviç	364	Eviç	281	Eviç	358	Eviç
689	Eviç	324	Muhayyer	365	Muhayyer	282	Muhayyer	359	Muhayyer
691	Neva	325	Neva	366	Neva	283	Neva	360	Neva
695	Eviç	327	Eviç	368	Eviç	285	Eviç	362	Eviç

Çizelge 4.11 (devam) : Üçüncü selam içerisinde tespit edilen perde kalıplarının karşılaştırması.

Terennüm Nay		Terennüm Nay		Saz		Terennüm		Belirtilmemiş	
A.T		E.D		D.E		S.H		A.Ç	
Ölçü Numarası	Perde İsmi	Ölçü Numarası	Perde İsmi	Ölçü Numarası	Perde İsmi	Ölçü Numarası	Perde İsmi	Ölçü Numarası	Perde İsmi
699	Neva	329	Neva	370	Neva	287	Neva	364	Neva
703	Eviç	331	Eviç	372	Eviç	289	Eviç	366	Eviç
705	Eviç	332	Muhayyer	373	Muhayyer	290	Muhayyer	367	Muhayyer
707	Neva	333	Neva	374	Neva	291	Neva	368	Neva
721	Rast	340	Rast	381	Rast	298	Rast	375	Rast
	Neva		Neva		Neva		Neva		Neva
727	Segâh	343	Çargâh	384	Çargâh	301	Çargâh	378	Çargâh
731	Segâh	345	Segâh	386	Segâh	303	Segâh	380	Segâh
735	Rast	347	Rast	388	Rast	305	Rast	382	Rast
737	Neva	348	Neva	389	Neva	306	Neva	383	Neva
743	Segâh	351	Çargâh	392	Çargâh	309	Çargâh	386	Çargâh
747	Segâh	353	Segâh	394	Segâh	311	Segâh	388	Segâh
749	Dügâh	354	Dügâh	395	Dügâh	312	Dügâh	389	Dügâh
751	Rast	355	Rast	396	Rast	313	Rast	390	Rast
753	Rast	356	Rast	397	Rast	314	Rast	391	Rast
	Neva		Neva		Neva		Neva		Neva
755	Hüseyini	357	Hüseyini	398	Hüseyini	315	Hüseyini	392	Hüseyini
759	Neva	359	Neva	400	Neva	317	Neva	394	Neva
765	Hüseyini	362	Hüseyini	403	Hüseyini	320	Hüseyini	397	Hüseyini
767	Buselik	363	Buselik	404	Buselik	321	Buselik	398	Buselik
769	Rast	364	Rast	405	Buselik	322	Rast	399	Buselik
	Neva		Neva		Neva		Neva		Neva
773	Hüseyini	366	Hüseyini	407	Hüseyini	324	Hüseyini	401	Hüseyini
777	Neva	367	Neva	408	Neva	325	Neva	402	Neva
781	Hüseyini	370	Hüseyini	411	Hüseyini	328	Hüseyini	405	Hüseyini
783	Eviç	371	Eviç	412	Eviç	329	Eviç	406	Eviç
785	Eviç	372	Muhayyer	413	Muhayyer	330	Muhayyer	407	Muhayyer
787	Neva	373	Neva	414	Neva	331	Neva	408	Neva
791	Eviç	375	Eviç	416	Eviç	333	Eviç	410	Eviç
793	Neva	376	Neva	417	Neva	334	Neva	411	Neva
799	Eviç	379	Eviç	420	Eviç	337	Eviç	414	Eviç
801	Eviç	380	Muhayyer	421	Muhayyer	338	Muhayyer	415	Muhayyer
807	Neva	383	Neva	424	Neva	341	Neva	418	Neva
813	Hüseyini	386	Hüseyini	427	Hüseyini	344	Hüseyini	421	Hüseyini
815	Neva	387	Çargâh	428	Neva	345	Çargâh	422	Çargâh
817	Rast	388	Rast	429	Rast	346	Rast	423	Rast
	Neva		Neva		Neva		Neva		Neva
824	Segâh	391	Çargâh	432	Çargâh	349	Çargâh	426	Çargâh
827	Segâh	393	Segâh	434	Segâh	351	Segâh	428	Segâh
831	Rast	395	Rast	436	Rast	353	Rast	430	Rast

Çizelge 4.11 (devam) : Üçüncü selam içerisinde tespit edilen perde kalıplarının karşılaştırması.

Terennüm Nay		Terennüm Nay		Saz		Terennüm		Belirtilmemiş	
A.T		E.D		D.E		S.H		A.Ç	
Ölçü Numarası	Perde İsmi	Ölçü Numarası	Perde İsmi	Ölçü Numarası	Perde İsmi	Ölçü Numarası	Perde İsmi	Ölçü Numarası	Perde İsmi
839	Segâh	399	Çargâh	440	Neva	349	Çargâh	434	Neva
843	Segâh	401	Segâh	442	Neva	51	Segâh	436	Neva
847	Rast	403	Rast	444	Dügâh	353	Rast	438	Dügâh
849	Neva	404	Neva	445	Neva	354	Neva	439	Neva
853	Hüseyni	406	Hüseyni	447	Hüseyni	356	Hüseyni	441	Hüseyni
855	Buselik	407	Buselik	448	Buselik	357	Buselik	442	Buselik
849	Rast Neva	408	Rast Neva	449	Neva	358	Rast Neva	443	Neva
853	Hüseyni	410	Hüseyni	451	Hüseyni	360	Hüseyni	445	Hüseyni
857	Neva	411	Neva	452	Neva	361	Neva	446	Neva
859	Hüseyni	412	Hüseyni	453	Hüseyni	362	Hüseyni	447	Hüseyni
861	Neva	413	Neva	454	Neva	363	Neva	448	Neva
867	Dügâh	416	Dügâh	457	Dügâh	366	Dügâh	451	Dügâh
869	Rast	417	Rast	458	Rast	367	Rast	452	Rast
873	Segâh	419	Çargâh	460	Segâh	369	Segâh	454	Segâh
877	Rast	421	Rast	462	Rast	371	Rast	456	Rast
879	Gerdaniye	422	Eviç	463	Eviç	372	Eviç	457	Eviç
881	Neva	423	Neva	464	Neva	373	Neva	458	Neva
885	Eviç	425	Eviç	466	Eviç	375	Eviç	460	Eviç
889	Neva	427	Neva	468	Neva	377	Neva	462	Neva
897	Segâh	431	Segâh	472	Segâh	381	Segâh	466	Segâh
901	Rast Neva	433	Rast Neva	474	Rast Neva	383	Rast Neva	468	Rast Neva
905	Segâh	435	Segâh	476	Segâh	385	Segâh	470	Segâh
		437	Rast			387	Rast		

4.4 Dördüncü Selam

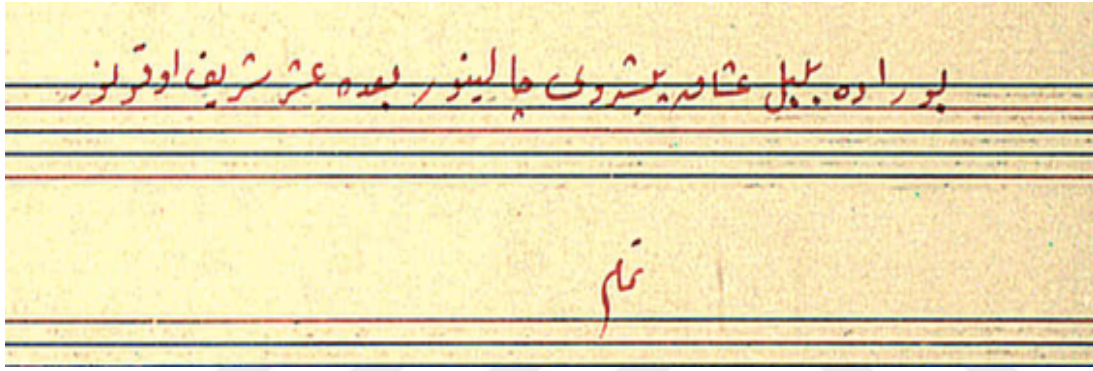
4.4.1 Ölçü sayısı ve usûl

Dördüncü Selam, gelenekte İkinci Selam ile aynı olarak 9 zamanlı Evfer usûlünde icra edildiği bilinmekte ve ele aldığımız nüshalarda da durum bundan farklı değildir. Son peşreve kadar kendi içlerinde dördüncü ve ikinci selam ile gerek melodik ve ritmik, gerekse usûl olarak aynı yapıda olmasından dolayı tekrar açıklanmamıştır. Aşağıdaki Çizelge 4.12’de ikinci selam ile dördüncü selam içerisinde aynı olan ölçü numaraları verilmiştir (bkz. Çizelge 4.12).

Çizelge 4.3 : İkinci selam ile aynı şekilde kullanılan ölçülerin gösterilişi.

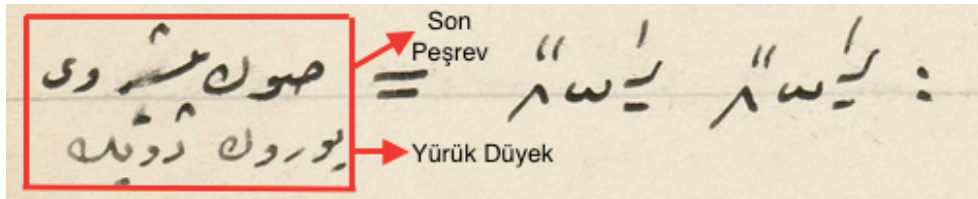
Kaynak Kişi	İkinci Selam Ölçü Numarası	Dördüncü Selam Ölçü Numarası
A.T	288 – 354	909 - 975
E.D	148 – 163	438 – 453
D.E	155 – 173	479 – 496
S.H	132 – 139	388 - 395
A.Ç	154 – 171	472 - 481

A.T nüshasında Dördüncü Selam bölümü ikinci selam ile aynı olmakla birlikte (bkz. Ek A), selamın sonunda Töre, Osmanlı Türkçesi ile sonunda “tamam” yazılı sayfada “Burada Bülbül Uşşakı Çalınıyor Bâde Aşrı Şerif Okunuyor” diyerek notu düştüğü görülmektedir (bkz. Şekil 4.48).

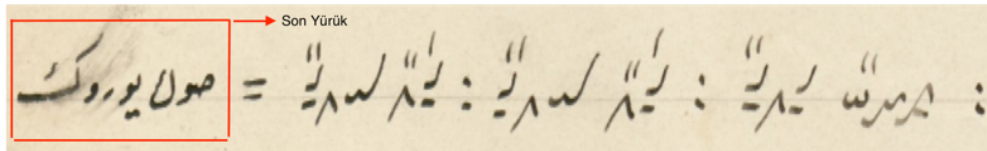

Şekil 4.48 : A.T Nüshasının dördüncü selam sonunda Osmanlı Türkçesi ile yazdığı not.

Hamparsum müzik yazısı ile kağıda dökülen E.D nüshasında, 39 ölçü 4/4'lük Son Peşrev, Yürük Düyek (bkz. Şekil 4.49) ve 9 ölçü 3/4 Son Yürük şeklinde devam ederek son bulmuştur (bkz. Şekil 4.50).

Şekil 4.49 : E.D nüshası son peşrev in gösterilişi.

Şekil 4.50 : E.D nüshası son yürük'ün gösterilişi.

Konservatuvar Heyeti tarafından notaya alınan D.E nüshası dördüncü selamı, 8/4 Düyek usûlünde 20 ölçü olarak yazılan Son Peşrev – Bülbül Uşşakı ile 6/8 Yürük

Semai usûlünde Son Yürük Semai'ye geçilmiş ve 31 ölçü ilerleyerek son bulmuştur (bkz. Ek C).

Ele alınan bir diğer nüsha olan S.H'de selam sonunda 4/4 yazılan Son Peşrev ile takip edilerek 6/8 yazılmış Son Yürük Semai'ye bağlanarak bitirilmiştir. 9/4 Evfer usulü 18, 4/4'lük usûl ile yazılan son peşrev 38 ve 6/8 yazılan Yürük Semai 18 ölçü olmak üzere toplamda 74 ölçüden oluşmuştur.

A.Ç nüshasında ise selam sonu 8/4 Düyek usûlünde yazılmış Son Peşreve bağlanmış ve 28 ölçü devam etmiş, ardından 6/8 Yürük Semai olarak yazılan Son Yürük bölümü ile 20 ölçü devam ederek tamamlanmıştır (bkz. Çizelge 4.13).

Çizelge 4.43 : Dördüncü selam sonunda kullanılan usûl ve ölçü sayılarının gösterilişi.

Kaynak Kişi	Son Peşrev	Son Yürük
A.T	Bülbül Uşşakı	-
E.D	(Yürük Düyek) 4/4	3/4
D.E	(Bülbül Uşşakı) 8/4	6/8
S.H	4/4	6/8
A.Ç	8/4 Düyek	6/8 Yürük Semai

4.4.2 Donanım ve kullanılan perdeler

A.T nüshasında Dördüncü Selamda'da diğer selamların donanımlarında olduğu gibi sadece Eviç perdesi kullanılmış; kullanılan diğer işaretler (diyez (Nim Hicaz), bekar (Acem), 1 koma diyez) ve beş koma Bemol (Sünbüle) gerek duyulduğunda ölçü içlerinde gösterilmiştir.

Hamparsum müzik yazısıyla kağıda dökülen E.D nüshasında değiştirici işaretler eser içerisinde kullanılmıştır. Kullanılan bu işaretlerin tümü göz önüne alındığında Si notasının tümü 1 koma bemol ve Fa notalarının ise 4 koma diyez gözükmektedir. Dolayısıyla donanım bugün kullanılan Rast makamı gibi Segâh ve Eviç perdelerini içermektedir. Dördüncü Selam içerisinde kullanılan diğer değiştirme işaretleri ise 4 koma diyez (Nim Hicaz) ve bekar (Acem ve Buselik)'dir. D.E nüshasında da aynı bir önceki Selam'da olduğu gibi Eviç perdesi kullanılmıştır. 1 koma diyez (si için), 4 koma diyez (Eviç, Nim Hicaz) ve bekar (Acem), bu bölümde kullanılan diğer

değiştirme işaretleridir. S.H nüshasında 4/4'lük Son Peşrev ve 6/8'lik Son Yürük Semai bölümlerinde Eviç ve Segâh olarak değişmektedir. Son Selamda kullanılan diğer değiştirme işareti ise Bekar işaretidir. A.Ç nüshasının Dördüncü Selam donanımında ise Eviç ve Segâh perdeleri görülmekte; eser içerisinde ise Bekar (Acem ve Buselik), Diyez (Nim Hicaz) işaretleri kullanılmıştır (bkz. Çizelge 4.14).

Çizelge 4.5 : Dördüncü selam donanım tablosu.

Kaynak Kişi	Donanım
Abdülkadir Töre	Eviç
Emin Dede	Eviç – Segâh
Darülelhân	Eviç
Sadettin Heper	Eviç – Nim Hicaz
Ahmet Çalışır	Eviç – Segâh

Dördüncü selama ait perde kalıplarındaki dağılımlar Çizelge 4.16'da gösterildiği şekildedir. A.T nüshasında son peşrev ve semai bölümleri yer almadığından bu noktada değerlendirmenin dışında tutulmuştur. Son peşrev ve semai bölümleri melodik kalıplar olarak benzerlik gösterirken, ritim ve ölçü sayısı bakımından farklılık oluşmasından dolayı birebir ölçü karşılaştırması yapılmamıştır. Genel olarak E.D, D.E ve S.H nüshaları benzerlik gösterirken; A.Ç nüshası diğerlerinden ayrılmaktadır. Kullandığı perdelerin Tiz Aceme kadar çıktığı görülmektedir (bkz. Ek E).

Dördüncü selam içerisinde tespit edilen perde kalıpları aşağıdaki tablodaki gibi gösterilebilir (bkz. Çizelge 4.16).

Çizelge 4.15 : Dördüncü selam içerisinde tespit edilen perde kalıplarının karşılaştırması.

DÖRDÜNCÜ SELAM									
A.T		E.D		D.E		S.H		A.Ç	
Ölçü Numarası	Perde İsmi	Ölçü Numarası	Perde İsmi	Ölçü Numarası	Perde İsmi	Ölçü Numarası	Perde İsmi	Ölçü Numarası	Perde İsmi
909	Rast Neva Hüseyini	438	Neva Hüseyini	478	Rast Neva Hüseyini	388	Nim Hicaz Neva Hüseyini	472	Rast Neva Hüseyini
911	Neva	439	Neva	479	Neva	389	Neva	473	Neva
913	Hüseyini	440	Hüseyini	480	Hüseyini	390	Hüseyini	474	Hüseyini
917	Hüseyini	442	Neva	482	Neva	392	Neva	476	Neva
919	Hüseyini Gerdaniye	443	Hüseyini Gerdaniye	483	Hüseyini Gerdaniye	393	Hüseyini Gerdaniye	477	Hüseyini Gerdaniye
921	Neva Hüseyini	444	Neva Hüseyini	484	Neva Hüseyini	394	Neva Hüseyini	478	Neva Hüseyini
923	Neva Buselik	445	Buselik	485	Buselik	395	Buselik	479	Buselik
941	Neva	454	Neva	494	Neva	396	Neva	480	Neva
943	Buselik Neva	455	Neva Buselik	495	Neva	397	Buselik	481	Neva
A.T Nüshasında son peşrev bulunmamaktadır “İkinci Selam” a dönüş yapmıştır		SON PEŞREV		SON PEŞREV BÜLBÜL UŞŞAKI		SON PEŞREV		SON PEŞREV	
A.T		E.D		D.E		S.H		A.Ç	
Ölçü Numarası	Perde İsmi	Ölçü Numarası	Perde İsmi	Ölçü Numarası	Perde İsmi	Ölçü Numarası	Perde İsmi	Ölçü Numarası	Perde İsmi
324-325	Gerdaniye	456	Neva	496	Neva	398	Neva	482	Buselik
326-327	Neva	457	Neva	497	Segâh	399	Neva	483	Neva
328-329	Neva	458	Neva	498	Neva	400	Neva	484	Neva
336-337	Neva Hüseyini	459	Segâh	499	Neva Segâh	401	Segâh	485	Hüseyini
338-339	Hüseyini	460	Neva	500	Çargâh Eviç	402	Neva	486	Neva
340-343	Neva	461	Neva	501	Neva	403	Neva	487	Segâh
346-347	Buselik	462	Neva	502	Neva Segâh	404	Neva	488	Rast
348-349	Neva	463	Segâh	503	Hüseyini	405	Segâh	489	Buselik
350	Buselik	464	Çargâh	504	Dügâh	406	Çargâh	490	Hüseyini
354	Neva	465	Eviç	505	Çargâh	407	Eviç	491	Eviç
		466	Eviç	506	Dügâh Muhayyer	408	Eviç	492	Neva
		467	Neva	507	Eviç	409	Neva	493	Neva
		468	Neva	508	Eviç	410	Neva	494	Neva
		469	Segâh	509	Eviç	411	Segâh	495	Rast
		470	Hüseyini	510	Neva	412	Hüseyini	496	Neva
		471	Segâh	511	Muhayyer	413	Segâh	497	Segâh
		472	Dügâh	512	Neva Eviç	414	Dügâh	498	Rast

Çizelge 4.15 (devam) : Dördüncü selam içerisinde tespit edilen perde kalıplarının karşılaştırması.

A.T Nüshasında son peşrev bulunmamaktadır “İkinci Selam” a dönüş yapmıştır		SON PEŞREV		SON PEŞREV BÜLBÜL UŞŞAKI		SON PEŞREV		SON PEŞREV	
A.T		E.D		D.E		S.H		A.Ç	
Ölçü Numarası	Perde İsmi	Ölçü Numarası	Perde İsmi	Ölçü Numarası	Perde İsmi	Ölçü Numarası	Perde İsmi	Ölçü Numarası	Perde İsmi
		473	Dügâh	513	Muhayyer	415	Neva	499	Rast
		474	Çargâh	514	Hüseyini	416	Çargâh	500	Segâh
		475	Segâh	515	Neva	417	Segâh	501	Neva
		476	Dügâh			418	Dügâh	502	Neva
		477	Muhayyer			419	Muhayyer	503	Gerdaniye
		478	Eviç			420	Eviç	504	Neva
		479	Eviç			421	Neva	505	Hüseyini
		480	Neva			422	Eviç	506	Çargâh
		481	Eviç			423	Hüseyini	507	Rast
		482	Hüseyini			424	Eviç	508	Irak
		483	Eviç			425	Neva	509	Rast
		484	Neva			426	Hüseyini		
		485	Hüseyini			427	Muhayyer		
		486	Muhayyer			428	Muhayyer		
		487	Muhayyer			429	Neva		
		488	Neva			430	Eviç		
		489	Eviç			431	Gerdaniye		
		490	Muhayyer			432	Gerdaniye		
		491	Muhayyer			433	Neva		
		492	Neva			434	Hüseyini		
		493	Hüseyini			435	Neva		
		494	Neva						
A.T Nüshasında Son Yürük Semai Bulunmamaktadır		SON YÜRÜK		SON YÜRÜK SEMAİ		SON YÜRÜK SEMAİ		SON YÜRÜK	
A.T		E.D		D.E		S.H		A.Ç	
		Ölçü Numarası	Perde İsmi	Ölçü Numarası	Perde İsmi	Ölçü Numarası	Perde İsmi	Ölçü Numarası	Perde İsmi
		495	Neva	516	Neva	438	Gerdaniye	510	Gerdaniye
		496	Neva	517	Neva	439	Neva	511	Tiz Segâh
		497	Gerdaniye	518	Gerdaniye	440	Dügâh	512	Tiz Segâh
		498	Neva	519	Neva	441	Çargâh	513	Tiz Segâh
		499	Dügâh	520	Dügâh	442	Segâh	514	Gerdaniye
		500	Neva	521	Neva	443	Gerdaniye	515	Tiz Segâh
		501	Segâh	522	Neva	444	Neva	516	Muhayyer
		502	Eviç	523	Eviç			517	Tiz Neva
		503	Neva	524	Neva			518	Tiz Segâh
					Muhayyer				
				525	Muhayyer			519	Tiz Segâh
				526	Eviç			520	Tiz Segâh

Çizelge 4.15 (devam) : Dördüncü selam içerisinde tespit edilen perde kalıplarının karşılaştırması.

A.T Nüshasında Son Yürük Semaî Bulunmamaktadır	SON YÜRÜK	SON YÜRÜK SEMAÎ	SON YÜRÜK SEMAÎ	SON YÜRÜK
A.T	E.D	D.E	S.H	A.Ç
		527 Gerdaniye		521 Tiz Neva
		528 Neva		522 Tiz Neva
		529 Muhayyer		523 Tiz Segâh
		530 Eviç		524 Tiz Segâh
		531 Gerdaniye		525 Tiz Neva
		532 Hüseyini		526 Tiz Neva
		533 Acem		527 Tiz Segâh
		534 Neva		528 Tiz Segâh
		535 Neva		529 Gerdaniye
		536 Çargâh		
		537 Neva		
		538 Dügâh		
		539 Hüseyini		
		540 Neva		
		541 Çargâh		
		542 Rast		
		543 Neva		
		544 Segâh		
		545 Rast		
		546 Dügâh		

4.4.3 Röpriz ve dolap kullanımı

Ele alınan nüshaların Dördüncü Selam'larında Röpriz ve Dolap kullanımı neredeyse yok denecek kadar azdır. S.H'de 395 – 388, 444 – 436 ve A.Ç'de 479 – 472 numaralı ölçüler dışında Röpriz ve Dolap kullanımı görülmemektedir (bkz. Çizelge 4.15).

Çizelge 4.6 : Dördüncü selam içerisinde röpriz ve dolap kullanılan ölçülerin gösterilişi.

Kaynak Kişi	Röpriz	Dolap
Abdülkadir Töre	-	-
Emin Dede	-	-
Darülelhân	-	-
Sadettin Heper	395 – 388, 444 – 436	-
Ahmet Çalışır	479 – 472	-

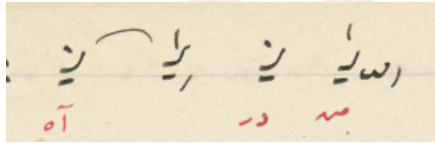
4.4.4 Süsleme

A.T nüshasında 912 – 913, 928 – 929, 949, 955, 956 – 957 numaralı ölçülerde aynı şekilde uzayan sesler için uzatma bağı kullanılmıştır. Diğer selamlarda olduğu gibi Dördüncü Selam'da da Triole kullanımı mevcuttur. 916, 932 ve 946 numaralı ölçülerde Triole detayını görmek mümkündür. Çarpma kullanımına ise bu bölümde yer verilmemiştir (bkz. Şekil 4.51).

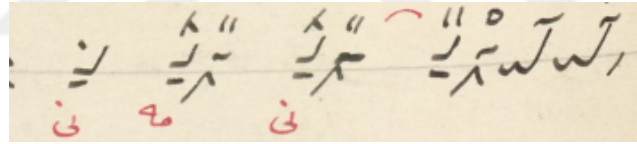

Şekil 4.51 : A.T Nüshasının dördüncü bölümünde Triole kullanımının gösterilişi.

E.D'nin Dördüncü Selam'ında Çarpma kullanımına yer verilmezken, 445 ve 452 numaralı ölçülerde olmak üzere iki yerde bağ kullanılmıştır (bkz. Şekil 4.52). 445 numaralı ölçüde aynı uzayan sesi, 452 numaralı ölçüde ise tam 5'li aralığı bağlamak için tercih edilmiştir (bkz. Şekil 4.53).

Şekil 4.52 : E.D Nüshasında bağ kullanımının gösterimi.

Şekil 4.53 : E.D Nüshasında bağ kullanımının gösterimi.

Konservatuvar nüshası olan D.E'de ise 483, 507, 515 ve 524 numaralı ölçülerde uzayan sesleri bağlamak (bkz. Şekil 4.54); 481, 482, 484, 489, 490, 492, 496, 498 numaralı ölçülerde ise bir üst ses ile yapılan çarpmalar için bağ kullanımı görülmektedir (bkz. Şekil 4.55).

Şekil 4.54 : D.E Nüshasında bağ kullanımının gösterimi.

5. SONUÇ

“Nâyi Osman Dede’nin Rast Mevlevi Âyini’nin Karşılaştırmalı İncelemesi” başlıklı çalışmamızın sonucunda, Töre ve Emin Dede gibi isimlerin kaleme aldıkları çalışmaların, günümüz araştırmacılarının kaynak sorunu düşünüldüğünde ne kadar değerli ve önemli bir yere sahip olduğu dikkat çekmektedir.

Çalışmamızda öncelikle kaynak kişilerinden kısaca bahsedilerek ele alınan nüshalar hakkında genel bilgi verilmiş ve defter tanıtımları verilmiştir. Abdülkadir Töre ve Emin Dede’ye ait nüshaların yazım tarihi net olarak bilinmemekle birlikte, kişilerin doğum ve ölüm, diğer üç nüshanın da basım tarihleri baz alınarak Abdülkadir Töre (1873 - 1946), Emin Dede (1883 - 1945), Darüelhân (1934), Sadettin Heper (1979) ve Ahmet Çalışır (2010) şeklinde tarihsel olarak sıralanmıştır.

Ayinin bölümleri göz önünde bulundurularak benzerlik ve farklılıklar tespit edilmiş, “Birinci Selam, İkinci Selam, Üçüncü Selam ve Dördüncü Selam” başlıkları altında toplanmış, elde edilen veriler açıklanarak Çizelgeler ile görselleştirilmiştir. Çalışma sonucunda, daha önceden günümüz nota sistemine çevrilmemiş olan Emin Dede’nin Hamparsum müzik yazısı ile kaleme aldığı Rast Mevlevi Ayin’inin çevirisi yapılarak *Mus2* programı ile kayıt altına alınmış ve dijital ortama aktarılmıştır. Ekrem Karadeniz Arşivi’nde yer alan Abdülkadir Töre’ye ait defterdeki Rast Mevlevi Ayin’i nüshası da yine aynı nota yazım programıyla yazılmış; her iki nüshanın da güfteleri latinize edilerek repertuvara kazandırılmıştır. Yapılan çalışma sonucunda tespit edilen bulgular aşağıdaki gibi sıralanabilir.

- Birinci selam boyunca Töre’nin kalış yaptığı perdeler, diğer nüshalardan farklılık göstermektedir.
- A.Ç nüshasının Dördüncü Selam’ın Son Yürük bölümünde tiz Acem perdesine kadar çıkmış, diğer dört nüshada bu perdelere Rastlanmamıştır.
- A.T nüshasında Buselik perdesinde Uşşak çeşnisini göstermek için kullanığı Çargâh perdesi üzerindeki 1 koma diyez işareti diğer nüshalarda görülmemektedir.
- Kürdî perdesi kullanımı özellikle Töre’ye ait nüshada diğerlerine nazaran daha fazla yer almaktadır. Kürdî ve Buselik perdelerinin ard arda kullanılması, hem

Rastın nişaburlu genişlemesi ve Nişabur'u takiben oluşan Buselik çeşnisinden kaynaklandığı, hem de Eviç perdesinin Acem'e; veya tam tersi olarak Acem perdesinin Eviç perdesine kromatik hareketinin Rast perdesi üzerine taşınmış şekli olarak düşünülebilir.

- Makamsal olarak bakıldığında, kalış yapılan perdelerin Mevlevî Âyini boyunca Neva, Rast ve Segâh perdeleri etrafında ilerleyen bir karaktere sahip olmakla birlikte, bir ölçü haricinde, Rast perdesinin altına inmeyerek pest tarafa genişleme göstermemiş ve inici – çıkıcı bir seyir gözlemlenmektedir.
- Karşılaştırılması yapılan nüshaların donanımları ele alındığında, her dönemde müzik anlayışının değiştiği görülmekte; Töre ve Darüelhân nüshalarında Segâh perdesini doğal perde kabul ettikleri anlaşılmaktadır.
- Mevlevî Âyini formunda daha önceden neredeyse hiç karşılaşmadığımız “Triole” kullanımı A.T nüshasında karşımıza çıkmıştır. Diğer nüshalarda bu kullanım görülmemiştir.
- Abdülkadir Töre ve Emin Dede'ye ait nüshalarda terennüm teriminin farklı olarak “Terennüm Nay” kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu ifade ile Ney sazının Mevlevî geleneğindeki önemi vurgulanmıştır.
- A.T defterinde yer alan Mevlevî Âyini notasında Birinci Selam başında ölçü sayısı olarak Sebare kullanılmıştır. Röpriz ve dolap kullanımını da bir diğer farklılık olarak dikkat çekmektedir. Töre'ye ait bu farklılıklar, kendisinin Avrupa müziği ve keman eğitimi aldığı bilinmekte ve müzik yazısını bunun üzerine kurduğunun göstergesi olarak düşünülebilir.
- Güncel kaynaklardan olan Ahmet Çalışır ve Darüelhân nüshalarının, Darüelhân yazmasında kullanılan çarpma ve süslemeler hariç aynı olduğu tespit edilmiştir .
- Töre, Mevlevî Âyini notaya alırken usûl gruplamasını ölçü olarak ayırmış; usulün tamamlandığı ölçü sonlarına çift çizgi çekerek belirtmiştir. Emin Dede ise, usûl bölünmesini sesleri bir ölçü içerisinde gruplayarak göstermiştir.
- Süslemelere bakıldığında en fazla çarpma ve bağın Emin Dede defterinde; daha sonra ise Darüelhân ve Sadettin Heper'e ait nüshalarda olduğu sonucuna varılmış; bu üç nüsha kadar olmasa da Töre'ye ait yazmada da süslemelere Rastlamak mümkünken, Ahmet Çalışır'da hiç süsleme kullanılmamıştır.

- A.T Nüshasında, Mevlevî Ayin'in yazımı, birim değer olarak diğer nüshalardan farklı alındığı için ölçü sayısı her bir selamda fazla çıkmaktadır. Toplam ölçü sayılarına bakılacak olursa tablodaki gibi bir değerlendirme yapmak mümkündür :

Kaynak Kişi	Toplam Ölçü Sayısı
A.T	1.050
E.D	488
D.E	511
S.H	506
A.Ç	513

Töre'nin, usulleri bölerek yazıldığı göz önüne alınarak hesaplanırsa da ölçü sayısı diğer nüshalara nazaran fazla çıkmaktadır.

- Ele alınan nüshaların incelenmesinin sonunda Abdülkadir Töre ve Emin Dede yazmalarından günümüze doğru, metinlerde sadeleşme öne çıkmaktadır.
- Temel alınan nüshalarda gerek süslemeler gerekse melodi yürüyüşlerine bakıldığında daha fazla detay ve icraya olumlu katkıda bulunacağı düşündüğümüz ifadeler yer almaktadır.
- Beş nüshaya ait yapılan kritikte, Emin Dede'ye ait olan müzik yazısına ait süsleme, melodik ve ritmik öğelerin diğer nüshalarda da görülebilmesi; Emin Dede'nin hocası Hafız Haşim Efendi ile bu âyini meşk etmiş olmasından dolayı, diğer nüshalardan farklı bir yerde durduğu söylenebilir.

KAYNAKÇA

- Behar, C.** (2016). *Aşk olmayınca meşk olmaz 'geleneksel Osmanlı türk müziğinde öğretim ve intikal'*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Çalışır, A.** (2010). *Beste-i kadimden beste-i cedide (meydan görmüş) Mevlevi ayinleri*. Konya: Selçuk Belediyesi.
- Çevikoğlu, T.** (2011). *Mevlevi ayinler usüller ve aruz I*. Cilt, İstanbul: T.C. Konya Valiliği İl Kültür Ve Turizm Müdürlüğü Yayınları.
- Demet, A. T., ve Kır, U.** (2014). İtrî'nin Segâh ayini'nin altı nota nüshası üzerinde makamsal bir inceleme. *Rast Müzikoloji Dergisi*. Cilt II, Sayı 2.
- Doğrusöz, N., ve Uruş, D.** (2012). Meşk ile intikalde müzik eseri: III. Selim'in suzidilara mevlevi ayini. *International Journal of human science*. Volume: 9 Issue: 2.
- Ergun, S. N.** (1942). *Türk Musikisi Antolojisi*. Cilt: 1 Dini Eserler, İstanbul: Rıza Koşkun Matbaası.
- Erguner, S.** (2003). *Rauf Yekta Bey Neyzen – müzikolog – bestekâr*. İstanbul: Kitabevi.
- Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müzikoloji Ana Bilim Dalı İstanbul Konservatuvarı Neşriyatı.** (1934). *Türk Musikisi Klasiklerinden Mevlevi Ayinleri II*. Yedinci Cilt, İstanbul: Haşım Matbaası.
- Hazman, Y.** (2014). *Abdülkâdir Töre'nin usûl-i ta'lîm-i kemân adlı eseri (çeviriyazım ve inceleme)*. (Yüksek lisans tezi). Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel Bilimler Anabilim Dalı Türk Sanat Müziği Yüksek Lisans Programı, İzmir.
- Heper, S.** (1974). *Mevlevi ayinleri*. Konya: Konya Turizm Derneği.
- Kanık, N.** (2011). *Emin Dede'nin Türk Musikisindeki Yeri*. Haliç Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Müziği Anasanat Dalı, İstanbul.
- Karadeniz, M. E.** (1965). *Türk Mûsikîsinin Nazariye ve Esasları*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Karadeniz, Ş.** (2013). *Mevlevi ayinlerinin kompozisyon açısından incelenmesi*. (Doktora tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müzikoloji ve Müzik Teorisi Anabilim Dalı Müzikoloji ve Müzik Teorisi Programı, İstanbul.
- Özalp, N.** (2000). *Türk musikisi tarihi*. II Cilt, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Özcan, N.** (2004). Mevlevi ayini. *TDV İslam Ansiklopedisi*. 29: 464-466.
- Soylu, E.** (2009). *Cazim Efendi - Raif Dede nüshasındaki nayı osman dede ayinlerinin konservatuvar ve saadettin heper nüshaları ile karşılaştırılması*. (Yüksek lisans tezi). Ankara.

EKLER

EK A: Abdülkadir Töre

EK B: Emin Dede

EK C: Darülelhân

EK D: Sadettin Heper

EK E: Ahmet Çalışır

EK F: Ekrem Karadeniz Arşivi Abdülkadir Töre Defteri

EK G: Galata Mevlevihanesi Emin Dede Defteri

Düyek Usûlü

Nâyi Osman Efendi'nin

Rast Ayin-i Şerifi

Ey İn ha ne ki pey

ve ves te de ru

çe çen gü çe ha

nest ti ah hey hey sul ta nı men

Ez zi ha ce bi pür

sı ah sıd ki in

ha ha ne ci ha nest

ti ah hey hey sul ta nı

men Çün nü ru zi ki ya

Şekil A.1 : Düyek usûlü.

40 met ki ke si

44 ra si ra

48 ke si nist hey

52 hey sul ta ni men Ez zevk

56 ne da ne

60 nes tü fü ne

64 nes tü fü la nes

68 ti ah hey hey sul

71 ta ni men Hu

74 hün ka ri men hu

Şekil A.1 (devam) : Düyek usûlü.

78 ra na yi men

81 hu hu ya hu ya

86 hu ya hu ya men

89 hu a man A teş ne ze

93 ned ah der der di li

97 ma il la hu

101 ya hu ya men hu a man

105 kü teh ne kü ned

109 ah men zi li ma

112 il la hu

Şekil A.1 (devam) : Düyek usûlü.

115 ya hu ya men hu ah

119 Ger a le mi yan cüm

123 le ta bi ba bam

127 şed ya hu ya men

1. 130 hu hu

134 Hal li ne kü ned

138 müş ki li ma

142 il la hu ya hu ya men

146 hu ah ca

149 na ce li ru ruh be

Şekil A.1 (devam) : Düyek usûlü.

153 si hub be ba fe rest la

157 kin ce ma li hüs ni tû

161 hod çi di ge rest man dem

166 di ha ni ba zi zi te zi

170 mi an ce mal Her

173 lah za ber ze ba ni dil Al la

178 hû ek be rest Her çün ka mer bi taft

184 zi zi Teb ri zi Şem si din ni çün be ka mer çi

191 ba şed di kan ru yi ak me rest

196 Ta ru yi be rik kab le i can a ver dim

Şekil A.1 (devam) : Düyek usûlü.

202
sıd ki di lü ik ra ri ze bam a ver

207
dim Çün maz ha rı a de mes tü in

1. 2.
212
şa hı ci han dost şa hı ci han

216
ma hem çü me lek sec de e zan a ver

221
dim Ey dil bu ye ter i ki ci han

226
da sa na ız a

229
man a man bir dil bir i ki ol ma ya yok

234
bil miş ol im kan a man a man

238
Hak söy le yi cek sen de se

241
nek or ta da nen var a

Şekil A.1 (devam) : Düyek usûlü.

245 man a man a lem de he man ben de di

249 ğın dir sa na nok san a

253 man a man say ey le ri za göz le ko

257 la ki le kay dı

261 a lem de se ma

264 i bu ye ter sa li ke ir fan

269 hey hey sul ta nı

273 men hey hey hün ka rı men

278 ca nı men ca na nı men hey hey

283 hey hey hey hey yar li mi ri

Şekil A.1 (devam) : Düyek usûlü.

İkinci Selam

288 men sul ta nı me ni sul ta

294 nı me ni ni En der

298 di lü can i ma nı me ni

304 ah ger me bi de mi men zin

310 de şe vem vem yek can

314 çi şe ved sad ca nı me ni

320 Ah i ma nı me ni ah ey a

326 şı kan ey a şı kan

330 ah pey ma ne

333 ra güm ker de em zan mey

Şekil A.1 (devam) : Düyek usûlü.

338 ki der pey ma ne ha ha

343 en der ne kür ced har de em

348 ah za lim yar

352 ah mi rim

Üçüncü Selam

355 A med ni da ez a su man

361 can ra ki ba za es se la

367 can güft ey na di hoş

373 eh len ve seh len mer ha ba

379 sem an ve ta an i la ey ni da

385 her dem dü sad ca net fe da

Şekil A.1 (devam) : Düyek usûlü.

391
ye k ba ya ri di ğer ban ki zen

Aksak Semai
397
ta ber pe rem be hel

Terennüm
401

405

409

413
1.

417

Semai
419
ya rı yar ey ki he zar a fe rin ah

427
bu ni ce sul tan o lur ya rı yar ey ki he zar

435
a fe rin ah bu ni ce sul tan o lur

Şekil A.1 (devam) : Düyek usûlü.

443 ah ku lu o lan ki şi ler ca nım

451 hüs re vi ha kan o lur yar

456 hus re vü ha kan o lur

463 yar yar Her ki bu gün ve le de ah

471 i na nu ben yüz sü re yar her ki bu gün

479 ve le de ah i na nu ben

485 yüz sü re ah yok sul i se bay o lur

493 ca nım bay i se sul tan o lur yar

501 bu ni ce sul tan o lur

507 Terennüm

Şekil A.1 (devam) : Düyek usûlü.

515

1. 2.

521

Şim şiri e zel

527

be des ti mer da nı hu da

531

kü yi e be di der he

536

mi çev ka ni hu da

541

An ten ki çü kü hi tu ri ru şen a med

547

Nak di hod ez o ta leb ki o kani hu da ya ri men

555

yar ah ya ri men yar ah ya ri men

563

ya ri me ra dost ya ri men vay Pey ves te zi hak

571

mest şe vü ba ki i baş

Şekil A.1 (devam) : Düyek usûlü.

576
müs ra tag kı aş kı su zi müş ta kı i baş

585
Çün ba de bi cu şı der ha mi ka le bi hod

591
Van gah be zari he ri fii hem sa ki i baş

599
zi aş kı ru yi tü rü şen di li be ni nü be nat

607
bi ya ki ez tü şe ved sey yi a ti him ha se nat

615
Ha ya li tü çü der a yed be si ne i a şık ha ya li tü

625
çü der a yed Be si ne i a şık

631
de ru ni ha ne i ten pür şe ved

636
çe ra gi ha yat

639
Terennüm

Şekil A.1 (devam) : Düyek usûlü.

647

1. 2.

653

657

Hey hey ne a ca yıb be ze miş hüs ni le ba ri bu su re

666

ti ya ri bu nak şü ni ga ri Her eh li ne gar

675

kim gö re tah sin o la ka ri Bu çeş mü ği za rı kal

685

ma na Ey mut ri bi dil keş e le al çen gü re ba

695

bi çak ey le hi ca bi ref ey le ni ka bi

705

Ey sa ki i meh veş ta şa çal şı şe i a rı sun ca mi

714

i ka rı def ey le hu ma ri Ey za hi di zer

723

ra ku mü zev vir ko ri ya yı tut ra hı fe na yi der

Şekil A.1 (devam) : Düyek usûlü.

733 key le hu da yı şas ti şe he düş ma hi i aşk ol ko

742 ke na rı bul şa hı şı ka ri terk ey le fe şa rı

753 Hey hey ne dir ol ha li mü an ber ru hi en

759 ver ol sa ki i kev ser ol ru hi mu sav

767 ver Sey ret ni ce cem ey le miş ol nur i le na rı

776 zi san ağ tı ca ri zi

781 kud re ti ba ri uş şa kı ka tar ey le di aşk iç re

790 Mu ham med ol şa hı mü mec ced ol mat la bü mak

799 sud Ey üş tü ri dil sen o la gör pi şı ka ta rı çek

809 aşk ki le ba ri yi ver di le ha ri Ey şa hi di ey

Şekil A.1 (devam) : Düyek usûlü.

819 a lemi hi şü ri de vü şey da Ey bi se rü bi pa

828 di va ne vü rüs va a man der di le be la i le ge çir

837 ley lü ne ha rı Kıl na le vü za rı nüş

845 ey le bi ha rı yar yü re ğim del ci ğe rim

853 gör ki ne ler var 1. 2. vay

859 ya re ha ber var ya rab ha re mi haz re ti ne ra hi

868 ba ğış la ya der di le bir a hi se her ga hi ba ğış la Al

879 dın di li güm ra hi mı koy dun be ni bi dil al dın di li güm

889 ra hi mı koy dun be ni bi dil Ba ri ye ri ne bir di li a

899 ga hi ba ğış la ah ye ri ne bi di li a ga hi ba ğış

Şekil A.1 (devam) : Düyek usûlü.

Dördüncü Selam

909 la Sul ta ni me ni

914 Sul ta ni me ni ni en der

919 di lü can can i ma ni me ni

925 Ah ger men bi de mi men zin

931 de şe vem vem yek can

935 çi şe ved ved sad ca

939 ni me ni ah

942 i ma ni me ni Ah Ey a

947 şı kan ey a şı kan Ah

952 Pey ma ne ra güm ger de

Şekil A.1 (devam) : Düyek usûlü.

956 em zan mey ki der pay

961 ma ne ha

963 ha en der ne kün ced

967 har de em Ah za lim

971 yar Ah mi

975 rim

Şekil A.1 (devam) : Düyek usûlü.

Nâyi Osman Dede'nin Düyek Usûlünde
Rast Ayin-i Şerifi

Hey yi ya ri Hû Ey in ha ne ki pe yi
ve ve si te de ru çehu
çen gu çe ha nest Hey yi hey Sul
ta nı men Ez zi ha ce bi pür
si sid ki in ha
ha ne çi ha nest Hey yi hey Sul
ta nı men Çün nu ru zi kı ya
me ti ki ke si ra ra
se ri ke si ne nest

Şekil B.1 : Nâyi Osman Dede'nin düyek usûlünde Rast ayin-i şerifi.

27 Hey yi Sul ta ni men

29 Ez zevk ne da ne

32 ne si tü fü la ne nes tü fü la

35 nest Hey yi hey Sul ta ni men

38 Hû Hün kâ ri men Hû ra

41 na yi men Hû Hû ya Hû

44 ya Hû ya Hû ya men Hû a man a man

47 A teş ne ze ne de? der di li

50 ma il la Hû ya Hû ya men

53 Hû a man a man Kû te hi ne kü ne d

Şekil B.1 (devam) : Nâyi Osman Dede'nin düyek usûlünde Rast ayin-i şerifi.

56 men zi li ma il la Hû

59 ya Hû ya men Hû ah Ger a le mi

62 ya n cüm m le ta

64 bi ban ba şed

66 ya Hû ya men Hû

68 Hû Hal li ne kü ne d

71 mü şü kü li ma il la Hû

74 ya Hû ya men Hû Ah ca na

77 ce ma li ru Hû be si Hû bu ba fe rest

80 la kin ce ma li hû s ni tü hod çi

Şekil B.1 (devam) : Nâyi Osman Dede'nin düyek usûlünde Rast ayin-i şerifi.

83 zi de ge rest Ma n de m di ha ni ba

86 zi zi te zi mi a n ce mal Her lah

89 za ber ze ba ni dil Al la hû ek be re st

92 He m çün ka me r bi ta f? ti zi Teb ri

95 zi Şem si din ni çün ka mer çi ba

98 şe di kan ru yi ek be rest Ta ru yi be ri kûb le i can

102 a ver dim Sıd ki di lû ik ra rı ze ban

105 a ver dim Çün maz ha ri A de me s? tû i n

108 şa hı ci han Çün maz ha ri A de me s tû i n

111 şa hı ci han Ma hem çü me lek sec de e zan

Şekil B.1 (devam) : Nâyi Osman Dede'nin düyek usûlünde Rast ayin-i şerifi.

114 a ver dim Ey dil bu yr ter i ki ci han

117 da sa na iz an a man a aman Bir dir bir i ki

120 ol ma ya yok bil miş ol im kân

123 Hak söy le ye cek sen de se nek or ta da ne n?

126 var a man a man A lem de he man ben de di kin

129 dir sa na nok san Say ey le ri za

132 göz le ko it ak i le ka y dı

135 A lem de se ma ı bu ye ter sa li ke ir

138 fan Hey yi hey Sul ta nı men

141 Hey yi hey hün kâ rı men ca nı men ca

Şekil B.1 (devam) : Nâyi Osman Dede'nin düyek usûlünde Rast ayin-i şerifi.

144 na nı men Hey hey hey hey hey ya

İkinci Selam

147 r be li mi ri men Sul ta nı me ni

150 Sul ta nı me ni En der

153 di dü can i ma nı me ni

156 Ah Der man bi de mi men zin

159 de şe ve m vem yek can çi şe ve

162 ol sad ca nı me ni

164 Ah Ey a şı kan ey

166 a şı kan ah pey ma

168 ne ra güm ker de em

Şekil B.1 (devam) : Nâyi Osman Dede'nin düyek usûlünde Rast ayin-i şerifi.

170 zan mey ki der pey ma ne ha

173 ha en de r ne kün çe d h or de e m

176 Ah za lim yar

178 ah mi rim

Üçüncü Selam

179 A med ni da e z a su ma nı

180 ca nı ra ki ba za es se la

181 Ca n gü f t ki ey na di i hoş

182 eh len n ve seh l n mer ha ba

183 se mi a n ve ta a n ey ni da

184 her dem dü sad ca net fe da

Şekil B.1 (devam) : Nâyi Osman Dede'nin düyek usûlünde Rast ayin-i şerifi.

185 Ye k ba ri di ğer ba n ki ze n?

186 tâ ber pe rem be ri hel e ta

Terennüm

189

191

193

195

197

199 1.

201 2.

202 Ya ri yar Ey ki he zar a fe rin ya ri yar

Şekil B.1 (devam) : Nâyi Osman Dede'nin düyek usûlünde Rast ayin-i şerifi.

206 bu ni ce Sul tan o lur ey ki he zar

210 a fe rin ya ri yar bu ni ce Sul tan o lur

214 ah ku lu o lan ki ş i ler ca nım

218 hüs re vi ha kan o lur ya ri yar

221 hüs re vü ha kan o lur

Terennüm

224

227

230 Şim ş i ri e zel

233 be des ti mer da nı Hû da set

236 Kü yi e be di der he mi çev ga ni Hû da

Şekil B.1 (devam) : Nâyi Osman Dede'nin düyek usûlünde Rast ayin-i şerifi.

239 set An ten ki çü ku hi tu ri ru

242 şen a med an ten ki çü ku hi tu ri ru

245 şen a med Nak di ho d zu ta leb ki o

248 ka ni hu da mest ya ri me ni

251 yar Ah ya ri men yar

254 Ah ya ri men ya ri me ra dost ya ri men

257 vay Pey ves te zi hak mest şe vü

260 ba ki i baş ş Müs tağ ra kı aş

263 kı su zi müş ta kı i ba ş?

266 Çün ba de bi cu şi der hu mi ka le bi hod

Şekil B.1 (devam) : Nâyi Osman Dede'nin düyek usûlünde Rast ayin-i şerifi.

269 Çün ba de bi cu şı der hu mi ka le bi hod

272 Van gah be hod za ri fū hem sa ki i baş

275 zi aş kı ru yi tū rü şen

278 di li be ni nū be na t? Bi ya ki ez

281 tū şe ved sey yi a ti him ha se na t

284 Ha ya li tū çü der a yed be si ne i a

287 şık ha ya li tū çü der a yed

290 be si ne i a şık De ru ni ha

293 ne i ten pür şe ved çe ra

295 gi ha ya t? de ru ni ha ne i ten pür

Şekil B.1 (devam) : Nâyi Osman Dede'nin düyek usûlünde Rast ayin-i şerifi.

Terennüm

298 şe ved çe ra gi ha ya t?

300

303

306 Hey hey ne a ca

309 ib be ze miş hüs n ile ba ri Bu

312 su re ti ya ri bu nak şu i ga

315 rı Her eh li ne zar kim gö re tah

318 sin o la kâ rı Bu çeş mü i za

321 rı kal ma ya ka ra rı

324 Ey mut ri bi dil keş e le al çen gü re ba

Şekil B.1 (devam) : Nâyi Osman Dede'nin düyek usûlünde Rast ayin-i şerifi.

327
bı çak ey le hi ca bi ref

330
ey le ni ka bı Ey sa ki i meh

333
veş ta şa çal şi şe i a rı Sun

336
ca mı i ka rı def ey le hu ma

339
rı Ey za hi di zer ra ku mü zev

342
vıy ko ri ya yı Tut ra hı fe na

345
yı derk ey le Hû da yı Ah

348
Şas tı şe he düş ma hi i aşk ol ko ke na

351
rı Bul şa hı şi ka rı Terk

354
ey le fe şa rı Hey hey ne dir ol

Şekil B.1 (devam) : Nâyi Osman Dede'nin düyek usûlünde Rast ayin-i şerifi.

357 ha li mu an ber ru hi en ver ol

360 sa k i ke ser ol Ru hi mu sav ver

363 ver Sey ret ni ce cem ey le miş ol

366 nur i le na rı zi san a tı ca

369 ri zi kud re ti ba ri

372 Uş şa kı ka tar ey le di aşk iç re Mu ham

375 med Ol şa hı mü mec ced ol

378 mat la bu mak sad Ey üş tü ri dil

381 sen o la gör pi şi ka ta ri Çek

384 aşk i le ba rı bi ver di le ha

Şekil B.1 (devam) : Nâyi Osman Dede'nin düyek usûlünde Rast ayin-i şerifi.

387
rı Ey şa hi di ey va lih ü şû

390
ri de vü şey da Ey bi ser ü bi

393
pa di va ne vû rûs va

396
Der di le be la i le ge çir Ley lü ne ha

399
rı Kıl na le vü za rı nûş

402
et le bi ha rı yar yü re ğim

405
del ci ğe rim gö ki ne ler var

408
Yar yü re ğim del ci ğe rim gör ki ne ler

411
var Ya re ha be r var Ya

414
rab ha re mi haz re ti ne ra hi ba ğış

Şekil B.1 (devam) : Nâyi Osman Dede'nin düyek usûlünde Rast ayin-i şerifi.

417 la Ya der di le bir a hı se her

420 ga h ba ğış la Al dın di li güm

423 ra hı mı koy dun be ni bi dil Al

426 dın di li güm ra hı mı koy dun be ni bi

429 dil Ba ri ye ri ne bir di li a

432 ga h ba ğış la Ba ri ye ri ne

435 bir di li a ga h ba ğış la

438 **Dördüncü Selam**
Sul ta ni me ni Sul ta

441 ni me ni ni En der

443 di lü can i ma

Şekil B.1 (devam) : Nâyi Osman Dede'nin düyek usûlünde Rast ayin-i şerifi.

445 ni me ni Ah der men

447 bi de mi men zin

449 de şe ve m? vem Yek can

451 çi şe ved Sad ca

453 ni me ni Ah i ma ni me ni

Son Peşrev

456

459

462

465

468

Şekil B.1 (devam) : Nâyi Osman Dede'nin düyek usûlünde Rast ayin-i şerifi.

Şekil B.1 (devam) : Nâyi Osman Dede'nin düyek usûlünde Rast ayin-i şerifi.

Şekil B.1 (devam) : Nâyi Osman Dede'nin düyek usûlünde Rast ayin-i şerifi.

Rast Makamında Mevlevî Âyini
Nâyi Osman Dede'nin

Düyek

He y ya rı İ n ha ne ki pe y

ve ve si te de ro çe

çen gü çe ga ne st he yi he yi su l

ta nı me ni E z ha ce bi pü r

si si di ki in ha

ha ne çi ha ne st he yi he yi su l

ta nı me ni Çü n ru zi kı ya

me ti ki ke si ra ra

se ri ke si ni st

Şekil C.1 : Nâyi Osman Dede'nin Rast makamında mevlevî âyini.

27 he yi he yi su

28 l ta ni me n Ez ha vî ne da

31 ne nes ti ki fû la ne

34 nest tû fû la ne st he yi he yi su l

37 ta ni me ni hu hû nû ka ri me ni

40 hu ra na yi me ni hu hu ya hu

44 ya hu ya hu ya me ni hu a ma ni

47 A te şî ne ze ne d de r di li

50 ma i l la hu ya hu ya me ni

53 hu a ma ni kö te hi ne kü ne d

Şekil C.1 (devam) : Nâyi Osman Dede'nin Rast makamında mevlvî âyini.

56 me n zi li ma i l la hu

59 ya hu ya me ni hu a ma ni Ge ri a le mi

62 ya n cü cü mü le ta bi bi

65 ba n ba şe d ya hu ya me ni

67 hu Ge ri a le mi

69 ya n cü cü mü te ta

71 bi bi ba n ba şe d ya hu ya me ni

74 hu Ha l li ne kü ne d

77 mü mü ş ki li ma i l la hu

80 ya hu ya me ni hu A h! Ca na

Şekil C.1 (devam) : Nâyi Osman Dede'nin Rast makamında mevlevî âyini.

83
ce ma li ho by be si ho bu ba fe rest

86
La ki ni ce ma li hü

88
s ni tü ho di çi zi di ge rest Ma n de mi

91
di ha hü ba z zi zi ta ı zi mi a n ce mal

94
He r la h za be r ze ba nü dil Al la

97
hü ek be rest He m çü n ka mer bi ta f tu zi Te b ri

101
zi Şem si din Ni çü nü ka mer çi ba

104
şe di za n ru yi a ku me rest Ta ru yi be di n

107
ki b le i can ca na ve r dim

109
Sı di ku di lü i k ra ri ze ban ba na ve r di m

Şekil C.1 (devam) : Nâyi Osman Dede'nin Rast makamında mevlvî âyini.

112 Çün ma zı ha ri A de me s ti i n şa hi ci han

115 Çün ma zı ha ri A de me s ti i n şa hi ci han

118 Ma he mi çü me le k se c de e zan za na ve r dim Ah!

121 Ey dil bu ye ter i ki ci ha n da sa na i z

124 a na ma na man Bir dir bir i ki ol ma ğa yo k

127 bi li mi şol i m kâ rı nı Ha kı söy le yi cek

130 se n de se ni n ni or ta da ne n va r a ma na man

133 A lem de he man ben de di gi n dir sa na no k

136 sa n Sa ye yi le ri za gö zü le ko i t

139 la k i le ka yı dı A le m de Se ma

Şekil C.1 (devam) : Nâyi Osman Dede'nin Rast makamında mevlevî âyini.

142 i bu ye te r sa li ke i r ri fa

145 n he yi he yi su l ta ni me n

147 he yi he yi hü n kâ ri me n

149 ca ni me n ca na ni me n

151 he yi hey he yi hey he yi he y ya

153 ri be li mi ri

Evfer İkinci Selam

154 me ni su lu ta ni me ni

156 (s a z) su lu ta ni ine hi

158 ni en de ri di lü ca

160 n i ma ni me ni

Şekil C.1 (devam) : Nâyi Osman Dede'nin Rast makamında mevlevî âyini.

(s a z)

162 A hi de ri me n bi de mi me ni zi n

165 de şe ve m ve m yek ca n

167 çi şe ve d sad ca

169 ni me ni A hı i ma

171 ni me ni A hı E yi a

173 şı ka ne yi

174 a şı ka n A hı pe yi ma

176 ne ra gü mü

(s a z)

177 ke r de e m Za nı mey

179 ki de ri pe y

Şekil C.1 (devam) : Nâyi Osman Dede'nin Rast makamında mevlevî âyini.

180 ma ne ha ha en de ri

182 ne küin ce di ho r de e m A hı za lı m

185 ya r ri mi

Frenkçin Üçüncü Selam

188 A me di ni da e zi a sü ma nı

189 ca nı ra ki ha za e s sa lâ

190 Can gü f tû ki e y na di i ho ş

191 e hi le n ve se h le ni mer ha ba

192 Sem a ni ve ta a ni e yi ni da

193 Her de mi dü sa d ca ne ti fe da

194 Yek ba rı di ge ri ba n ki ze n

Şekil C.1 (devam) : Nâyi Osman Dede'nin Rast makamında mevlevî âyini.

195 ta be ri pe re m be ri he l e ta

196 Yek ba ri di ge ri ba n ki ze n

197 ta be ri pe rem be ri hel e ta

(S a z)

199

202

205

207

209

Yürük Semai

211 Ya ri yar Ey ki he zar a fe rin A h

215 bu ni ce su l ta no lu r Ya ri yar Ey ki he zar a fe rin

Şekil C.1 (devam) : Nâyi Osman Dede'nin Rast makamında mevlevî âyini.

220 A h bu ni ce su l ta no lur

223 A h Ku lı o lan ki şı ler

226 ca nı mı hus re vü ha ka no lur

229 ya rı hus re vü ha

231 ka no lu r Ya ri yar Her ki bu gün ve le de A h

236 i na nu be n yüz sü re Ya ri yar Her ki bu gün ve le de

241 A h i na nu be n yüz sü re

244 A h Yok su li se bay o lur

247 ca nı mı ba yi se sul ta no lur

250 ya rı ba yi se su l

Şekil C.1 (devam) : Nâyi Osman Dede'nin Rast makamında mevlvî âyini.

(s a z)

252 ta no lu r

258

262 (s a z)

265

268 Şim şi ri e zel be des ti mer

271 da ni hu da Gu yi e be di

274 der ha mi çev kâ ni hu da

276 (s a z)

st An ten ki çü gû hi tu ri ru şen a med An ten ki çü gû

281 hi tu ri ru şen a med Nak di hod e zo ta leb ki o ka ni hu da

286 (s a z)

st Ya ri me n yar

Şekil C.1 (devam) : Nâyi Osman Dede'nin Rast makamında mevlevî âyini.

289 A lu ya ri men ya ri

291 (s a z)
a lu ya ri men ya ri me ra dost ya ri men vay Pey ves te zi hak

296 mes tü şe vü ba ki i ba ş Müs tag ra k aş k su zi müş

301 (s a z)
ta ki i ba ş Çün ba de be cu şi der hu mi ka le bi hod

306 Çün ba de be cu şi der hu mi ka le bi hod van gâh be hod ha ri fû hem

311 sa ki i ba ş Zi aş k rû yi tü ru şen di lü be ni

316 mü be na t Bi ya ki ez tü şe ve d sey yi a ti hi m ha se nat

321 Ha ya ti tü çü der ra yed be si ne i a şi k Ha ya ti tü

326 çü de ra yed be si ne i a şi k De ru ni ha ne i te n pür

331 şe ved çe ra gı ha ya t De ru ni ha

Şekil C.1 (devam) : Nâyi Osman Dede'nin Rast makamında mevlvî âyini.

334 ne i te n pür şe ved çera

336 (s a z)
gi ha ya t

341

345

347 Hey hey ne a ca yip be ze miş hüş ni le ba ri Bu

353 su re ti ya ri bu nak şü ni ga ri Her eh li na zar

358 kim gö re tah si no la kâ ri Bu çeş mü i za ri kal

363 (s a z)
ma ya ka ra ri Ey mut ri bi dil keş e le al çen gü re ba

368 bi Ça key le hi ca bi ref ey te ni ka bi

373 Ey sa ki i meh veş ta şa çal şî şe i a ri Sun ca mı i kâ

Şekil C.1 (devam) : Nâyi Osman Dede'nin Rast makamında mevlevî âyini.

(s a z)

378 ri def ey le hu ma ri Ey za hi di zer ra ku mü zev

383 vir ko ri ya yi Tut ra hi fe na yi der key le hu da

(s a z)

388 yi Şas tu şe he düş ma hi i aşk ol ko ke na ri Bul

393 şa hi şı ka ri ter key le fe şa ri Hey hey ne dir ol

398 ha li mu an ber ru hi e n ver Ol sa kı i ke v ser ol

403 ru hi mu sav ve r Sey rit ni ce cem ey le miş ol nu ri le na

408 ri Zi san a ti ca ri zi kud re ti Ba ri

413 Uş şa kı ka tar e y le di aşk iç re Mu ham med Ol şa hi mü mec

418 ced ol mat la bü mak sad Ey üş tü ri dil se n o la gör

423 pi şı ka ta ri Çek aş kı la ba ri bi ver di le ha

Şekil C.1 (devam) : Nâyi Osman Dede'nin Rast makamında mevlvî âyini.

428 ri Ey şa hi di ey va le vü şü ri de vü sey da Ey

433 bi se rü bi pa di va ne vü rüs va Der di le be la

438 i le ge çür ley lü ne ha ri Kıl na le vü za ri nü

443 şey le bi ha ri yar yü re gim del ci ge rim gör ki ne le r

448 va r yar yü re gim del ci ge rim gör ki ne le r var

453 ya re ha ber var Ya rab ha re mi haz re ti ne ra hı ba gış

458 la Ya der di le bir a hı se her ga hı ba gış la Al

463 dın di li güm ra hı mı koy dun be ni bi dil Al dın di l güm

468 ra hı mı koy dun be ni bi dil Ba ri ye ri ne bir di li a

473 ga hı ba gış la Ba ri ye ri ne bir di li a ga hı ba gış

Şekil C.1 (devam) : Nâyi Osman Dede'nin Rast makamında mevlevî âyini.

478 la su lu ta nı me ni

480 su l ts nı me ni

Evfer Dördüncü Selam

482 ni en de ri di lü ca

484 n i ma nı me ni

486 A hı de ri me n bi de mi

488 me ni zi n de şe ve m

490 ve m yek ca n çi şe ve

492 d sad ca nı me ni

494 A hı i ma nı me ni (son)

Düyek Son Peşrev
Bülbül Uşşakı

496

Şekil C.1 (devam) : Nâyi Osman Dede'nin Rast makamında mevlevî âyini.

498

501

503

504

506

507

510

513

Yürük Semai

Son Yürük Semai

516

520

Şekil C.1 (devam) : Nâyi Osman Dede'nin Rast makamında mevlevî âyini.

Şekil C.1 (devam) : Nâyi Osman Dede'nin Rast makamında mevlvî âyini.

Rast Âyin-i Şerifi

Düyek

Nâyi Osman Dede

Hey yar İn ha ne ki pey
Ez ha ce bi pür

ve ves te de ru çe
si sid ki in ha

çen gü ce ga nest hey hey Sul ta nı m e n
ha ne çi ha nest " " " " " " " "

Çün nü ru zi kı ya met ki ke

si ra ra ser ke si

n i s t hey hey s u l

ta nı men Ez zevk ne

da ne nes tû fü la

ne nes tû fü la n e s t

Şekil D.1 : Nâyi Osman Dede'nin Rast âyin-i şerifi.

27 hey hey sul ta nı men hû hûn

30 kâ rı men Hû ra na yi men

33 Hû Hû ya Hû ya Hû

36 ya Hû ya men Hû a man a man

38 A teş ne ze ned

40 der di li mâ

42 il lâ Hû ya Hû ya men

44 Hû a man a man Kû teh ne kû ned

47 men zi li ma il lâ Hû

50 ya Hû ya men Hû ah

Şekil D.2 (devam) : Nâyi Osman Dede'nin Rast âyin-i şerifi.

52 ger a le mi yan cüm le ta

55 bi ba ba şed

57 1. ya Hû ya Hû 2. Hû

60 Hal li ne kü ned m ü ş ki li

63 ma il lâ Hû ya Hû ya men Hû ah

67 Ca nâ ce ma li ruh

69 ruh be si hub ba fe

71 lâ kin ce mâ li hûs
man dem di ha ni ba

73 ni tû hod çi zi di ge rest
zi zi ta zi mi an ce mâ l

75 Her lâ h za ber za ba ni dil Al la

Şekil D.3 (devam) : Nâyi Osman Dede'nin Rast âyin-i şerifi.

78 hū ek be r e s t Hem çün ka mer bi

81 zi Teb ri zi Şem si din ni çün

84 ka mer çi ba şed kâ n ru yi ak me rest

87 1. Ta rü yi be rin kîb le i can a ver dim
2. Sîd ki di lü ik râ ri ze ban " " "

90 Çün maz ha rı a de mes tû in
1. a ver dim 2.

93 Şa hı ci han Şa hı ci han

95 ma hem çü me lek sec de e zan a ver dim

98 Ey dil bu ye ter i ki ci han da sa na iz

101 an a man a man bil dir bir i ki

103 ol ma ya yok bil miş ol im kâ n

Şekil D.4 (devam) : Nâyi Osman Dede'nin Rast âyin-i şerifi.

106 Hak söy le yi cek sen de se nin or ta da nen

109 var a man a man a lem de he man ben de di ğin

112 dir sa na nok san sa'y ey le ri za

115 göz le ko it lak i le kay

117 di a lem de se ma i bu ye ter

120 sâ li ke ir fan hey sul

123 ta nı men hey hey hün

125 kâ ri men ca nı men ca na nı men hey hey hey hey

129 hey yar be li mi ri men

Evfer İkinci Selam

132 Ah Sul ta nı me ni
Ah der men bi de mi

Şekil D.5 (devam) : Nâyi Osman Dede'nin Rast âyin-i şerifi.

134 Sul ta nı me ni
men zin de şe vem

136 ni En der di lü can
vem yek can çi şe ved

138 i ma nı me ni
sad ca nı me ni

140 Ah Ey â şı kan ey
Ah pey ma ne ra güm

142 â şı
ker de

143 (S a z) zan mey ki der pey

145 ma ne ha ha en der

147 ne kün ced har de em ah zal lım

150 yar ah mi

152 Frenkçin Üçüncü Selam
A med ni da ez a sü man

Şekil D.6 (devam) : Nâyi Osman Dede'nin Rast âyin-i şerifi.

153 can ra ki ba za es sa lâ

154 can g ü f t ki ey nâ di i hoş

155 eh len ve seh len mer ha bâ Se man ve ta an ey ni da

157 her dem dü sad ca net fe dâ yek ba ri di ğer ki zen

Aksak Semai

159 ta ber pe rem ber hel e tâ

Terennüm

161

163

165

167

169

Şekil D.7 (devam) : Nâyi Osman Dede'nin Rast âyin-i şerifi.

Yürük Semai

ya rı yar ey ki he zâr a fe rin ya ri yar
ya rı yar her ki bu gün ve le de ya ri yar

171
bu ni ce sul tan o lur dost dost Ey ki he zâr
i na nu ben yüz sü re dost dost her ki bu gün

179
a fe rin ya rı yar bu ni ce sul tan o lur
ve le de ya rı yar i na nu ben yüz sü re

183
ah ku lı o lan ki şı ler câ nım hus re vü ha
ah yok sul i se bay o lur câ nım bay i se sul

188
kan o lur ya ri yar hus re vü ha kan o lur
tan " " " " bay i sw' sul tan o lur

Terennüm

193

196

201
Şim şı ri e zel be des ti mer da nı hu dast

205
Kû yi e be di der he mi çev kâ bi hu dast

209
An ten ki çü kü hi tu ri ru şen a med

Şekil D.8 (devam) : Nâyî Osman Dede'nin Rast âyin-i şerifi.

212 Nak di hod ez o ta leb ki o kâ ni hu d a s t

216 ya ri yar ah ya ri men yar

220 ah ya ri men ya ri me ra dost ya ri men vay

224 Pey ves te zi hak mest şe vü ba ki i baş

228 müs tag ra kı aş kı su zi müş ta kı i baş

232 Çün ba de be cu şı der ha mi ka le bi hod Van gâh be hod

236 za ri fû hem sa ki i baş

239 zi aş kı ru yi tû rû şen di li be ni nû be nat
bi ya ki ez tû şe ved sey yi a ti him ha se nat

243 Ha ya li tû çü der â yed be si ne i â şık

247 ha ya li tû çü der â yed Be si ne i â şık

Şekil D.9 (devam) : Nâyi Osman Dede'nin Rast âyin-i şerifi.

251 de ru ni ha ne i ten pür şe ved çe ra gi ha yat

255 de rü ni ha ne i ten pür şe ved çe ra gi ha yat

Terennüm

259

263

267 Hey hey ne a ca yib be ze miş hüs ni le ba ri bu su re ti ya

271 ri bu nak şü ni ga ri Her eh li na gar kim gö re tah

276 sin o la kâ ri Bu çeş mü i za rı kal ma ya ka ra rı

282 Ey mut rı bi dil keş e le al çen gü re ba bî çâk

286 ey le hi ca bı ref ey le ni kâ bı

290 Ey sa ki i meh veş ta şa çal şî şe î rı Sun

Şekil D.10 (devam) : Nâyi Osman Dede'nin Rast âyin-i şerifi.

294 ca mi i ka rı def ey le hu ma ri

298 Ey za hi di zer ra ku mü zev vir ko ri ya yı tut

302 ra hi fe na yı derk ey le hu da yı ah

306 Şas ti şe he düş ma hi i aşk ol ko ke na rı bul

310 şa hı şı ka rı ter ey le fe şa rı

314 Hey hey ne dir ol ha li mü an ber ru hi en ver ol

318 sa ki i kev ser ol ru hi mu sav ver

322 Sey ret ni ce cem' ey le miş ol nûr i le na rı zi

326 San a ti ca ri zi kud re ti be ri uş şa kı ka tar

331 ey le di aşk iç re Mu ham med ol şa hı mü mec ced ol

Şekil D.11 (devam) : Nâyi Osman Dede'nin Rast âyin-i şerifi.

336 mat la bü mak sud Ey üş tü rü dil sen o la gör pi şi ka ta

341 rı çek aşk i le bâ ri yi ver di le ha rî

346 Ey şa hi di ey vâ le vü şü ri de vü şey da Ey
derd i le be lâ i le ge çir ley lü ne ha rı Kıl

350 bi se rü bi pa di va ne vü rüs va
nâ le vü za rı nüş ey le bi ha rı

354 Yar yü re ğim del ci ğe rim gör ki ne ler var

358 yar yü re ğim del ci ğe rim gör ki ne ler var ya re ha ber

363 var ya rab ha re mi haz re ti ne rah ba ğış la ya

368 der di le bir ah se her gâh ba ğış la Al dın di li güm

373 ra hı mı koy dun be ni bi dil al dın di li güm ra hı mı koy

378 dun be ni bi dil Ba ri ye ri ne bir di li a gah ba ğış

Şekil D.12 (devam) : Nâyi Osman Dede'nin Rast âyin-i şerifi.

383 la ba ri ye ri ne bir di li a gah ba ğış la

Evfer

388 Dördüncü Selam

Ah Sul ta nı me ni sul ta
Ah der men bi de mi men zin

391 nı me ni ni en der di lü can
de şe vem vem yek can çi şe ved

394 i ma nı me ni
sad ca nı me ni

396 Ah i ma nı me ni

398 Son Peşrev

402

406

410

414

Şekil D.13 (devam) : Nâyi Osman Dede'nin Rast âyin-i şerifi.

Şekil D.14 (devam) : Nâyi Osman Dede'nin Rast âyin-i şerifi.

Rast Mevlevî Ayin-i Şerif'i
Birinci Selam

Ağır Düyek

Nâyî Osman Dede

Hey yar in ha ne ki pey ves

te de ro çen gü çe ğa nest

hey hey Sul ta nı men Ez hâ ce bi pür

sid ki in ha ne çi ha

nest Hey hey Sul ta nı men çün rû zi kı

ya met ki ke si ra ra

se ri kes nist

hey hey Sul ta nı men

Şekil E.1 : Nâyî Osman Dede'nin Rast mevlevî ayin-i şerif'i birinci selam.

29 Ez zev kâ ne da nis tû fû lâ

33 nes tû fû la nest

36 Hey hey Sul ta nı men

38 Hû Hûn kâ rı men Hû ra

41 nâ yı men Hû Hû yâ Hû yâ Hû

45 yâ Hû yâ men Hû a man Â teş ne ze

48 ned der di li

50 ma il lâ Hû yâ Hû yâ men

53 Hû a man Kû teh 2 kû ned

Şekil E.2 (devam) : Nâyi Osman Dede'nin Rast mevlevî ayin-i şerif'i birinci selam.

56 men zi li ma

58 İl lâ Hû yâ Hû yâ men Hû a man

61 Ger Â le mi yan

63 cüm le ta bi

65 bân bâ şend yâ Hû yâ men

67 Hû Ger Â le mi

69 yan cüm le ta

71 bi bân bâ şend

73 yâ Hû yâ men 3 Hû

Şekil E.3 (devam) : Nâyi Osman Dede'nin Rast mevlevî ayin-i şerif'i birinci selam.

75 Hal li ne kü ned

77 müş ki li ma

79 il lâ Hû yâ Hû yâ men

81 Hû ah câ nâ

83 ce mâ li rû hi be si Hû

85 bû bâ fe rest li kin

87 ce mâ lü hüs ni tü hod çi

89 zi di ge rest man dem

91 de hâ nı bâz zi ta zî

4

Şekil E.4 (devam) : Nâyi Osman Dede'nin Rast mevlevî ayin-i şerif'i birinci selam.

93 mi an ce mâl her lâh

95 za ber ze bâ nü dîl Al la

97 hü ek be rest hem çün

99 ka mer bi taf tı zi teb rî

101 zi Şem si dîn ni çün

103 ka me çi bâ şed k'ân rû

105 yi ak me rest ta rû yi be dîn

107 kûb le i cân cân a ver dîm

109 sîd kî dî lû ik 5 râ rî ze bân bân

Şekil E.5 (devam) : Nâyî Osman Dede'nin Rast mevlevî ayin-i şerif'i birinci selam.

111 a ver dım cün maz ha rı Â

113 de mest ti in şâ hı ci hân

115 cün maz ha rı Â de mes ti in

117 şâ hı ci hân mâ hem cü me lek

119 sec de e zân zân Â ver dım ah

121 Ey dil bu ye ter i ki ci hân

123 da sa na iz ân a man a man

125 Bir dir bir i ki ol ma ya yok

127 bil miş ol im 6 kân

Şekil E.6 (devam) : Nâyi Osman Dede'nin Rast mevlevî ayin-i şerif'i birinci selam.

129
Haj söy le yi cek sen de se nin

131
or ta da nen var a man a man

133
Â lem de he mân ben de di ğin

135
dir sa na nok sân

137
sa yey le ri zâ göz le ko ıt

139
lâk i le kay dı

141
Â lem de se mâ î bu ye ter

143
sâ li ke ir fan

145
Hey hey Sul 7 ta nı men

Şekil E.7 (devam) : Nâyi Osman Dede'nin Rast mevlevî ayin-i şerif'i birinci selam.

147
hey hey hün kâ rı men

149
Câ nı men câ nâ nı men

151
Hey hey hey hey hey yâr be li mî ri

Evfer
İkinci Selam

154
men Sul tâ nı me nî

156
Sul tâ nı me nî

158
nî En der di lü can

160
î mâ nı me nî

162
Ah der men bi de mi

164
men zin de şe vem

8

Şekil E.8 (devam) : Nâyî Osman Dede'nin Rast mevlevî ayin-i şerif'i birinci selam.

166 vem yek cân çi şe ved

168 sad câ nı me nî

170 Ah î mâ nı me nı

172 ah Ey Â şı kân ey

174 Â şı kân Ah Pey ma

176 ne râ güm ker de em

178 zan mey ki der pey

180 mâ ne hâ an dem

182 ne gün ced hor₉ de em

Şekil E.9 (devam) : Nâyî Osman Dede'nin Rast mevlevî ayin-i şerif'i birinci selam.

184

ah za lım yar

186

mı rim

Frenkçin Üçüncü Selam

188

Â med ni da ez â sü man

189

cân râ ki bâ zâ es sa lâ

190

cân gûf ti ki ey nâ di yi hoş

191

eh len ve seh len mer ha bâ

192

sem an ve tav an ey ni dâ her dem dü sad câ net fe dâ

194

yek bâ rı di ger ban gi zen

195

tâ ber pe rem 10 ber hel e tâ

Şekil E.10 (devam) : Nâyi Osman Dede'nin Rast mevlevî ayin-i şerif'i birinci selam.

196 yek bâ ri di ger ban gi zen tâ ber

198 ber hel e tâ

201

204

206

207

209

211 Yâ ri yâr ey ki he zâr â fe rîn ah

215 bu ni ce sul tan o lur yâ ri yâr ey ki he zâr

11

Şekil E.11 (devam) : Nâyi Osman Dede'nin Rast mevlevî ayin-i şerif'i birinci selam.

219
 â fe rîn ah bu ni ce Sul tan o lur ah

224
 Ku lî o lan ki şî ler câ nim hus re vü hâ kân o lur

229
 yâr hus re vü hâ kân o lur yâ ri yâr

233
 Her ki bu gün ve le de ah i na nu ben yüz sü re

238
 ah yok sul i se bay o lur câ nim

242
 bay i se sul tan o lur yâr bâ y i se Sul tân o lur

247

251

255

Şekil E.12 (devam) : Nâyi Osman Dede'nin Rast mevlevî ayin-i şerif'i birinci selam.

259

263

267

271

276

281

285

289

293

Şim şî ri e zel be des ti mer dâ nı Hû dâst

gû yi e be dî der ha mi çev gâ nı Hû dâst

an ten ki çü kû hi tû ri rû şen â med ân ten ki çü kû hi tû ri rû

şen â med nu ri hod e zo ta leb ki o kâ ni Hû dast

yâ ri men yâr ah ya ri men yâr

ah ya ri men yâ ri me râ dost ya ri men vay

Pey ves te zi hak mes ti şe vü bâ kî baş

mûs tag ra kî aş ku sû zi mûş₁₃ tâ ki baş

Şekil E.13 (devam) : Nâyi Osman Dede'nin Rast mevlevî ayin-i şerif'i birinci selam.

297
 çün ba de bi cû şi der hu mi kâ le bi hod çün ba de i cû şi der hu mi

302
 ka le bi hod van gâh be hod ha ri fû hem sâ ki bâş

307
 zi aş kî rû yi tû rû şen di li be nî nü be nât

311
 bi yâki ez tû e ved sey yi â ti him ha se nât

315
 ha yâ li tû çû de râ yed be sî ne i â şık

319
 ha yâ li tû çû de râ yed be sî ne i â şık

323
 de rû ni hâ ne i ten pür şe ved çe râ gı ha yât
 2

327
 de rû ni hâ ne i ten pür şe ved çe râ gı ha yât
 1

331

Şekil E.14 (devam) : Nâyi Osman Dede'nin Rast mevlevî ayin-i şerif'i birinci selam.

335

339

343

Hey hey ne a ca yib be ze miş hüs ni le bâ rı bu

347

sû re ti yâ rı bu nak şü ni gâ rı

351

Her eh li na zar kim gö re tah sı no la kâ rı bu

355

çeş mü i zâ rı kal ma ya ka ra rı

359

Ey mut ri bi dil keş e le al çen gü re bâ bı çâk

363

ey le hi câ bı ref ey le ni ka bı

367

Ey sâ ki yi meh veş ta şa çal şî şe i â rı sun

15

Şekil E.15 (devam) : Nâyi Osman Dede'nin Rast mevlevî ayin-i şerif'i birinci selam.

371
câ mı i ka rı Def ey le hu mâ rı

375
Ey za hi di zer râ ku mü zev vir ko rı yâ yı tut

379
râ hı fe nâ yı der key le Hû dâ yı

383
şas ti şe he düş mâ hı i aşk ol ko ke nâ rı bul

387
şâ hı şı kâ rı ter key le fe şâ rı

391
Hey hey ne dir ol hâ li mu an ber ru hi en ver ol

395
sâ ki yi kev ser ol ru hi mu sav ver

399
Sey rit ni ce cem ey le miş ol nû zi le nâ rı zi

403
san a tı câ rı zi kud re ti bâ rı

16

Şekil E.16 (devam) : Nâyi Osman Dede'nin Rast mevlevî ayin-i şerif'i birinci selam.

407 Uş şa kı ka tar ey le di aşk iç re Mu ham med ol

411 şâ hı mü mec ced ol mat la bu mak sad

415 Ey üş tü ri dil sen o la gör pî şî ka ta ri çek

419 Aş ki le bâ rı bî ver di le hâ rı

423 ey şa hı di ey vâ li hü şû rî de vü şey dâ ey

427 bî se rü bî pâ dî vâ ne vü rüs vâ

431 Der di le be lâ i le ge çür ley lü ne hâ rı kl

435 nâ le vü zâ rı nû şey le bi hâ rı

439 Yâr yü re ğim del ci ğe rim 17 gör ki ne ler var

Şekil E.17 (devam) : Nâyi Osman Dede'nin Rast mevlevî ayin-i şerif'i birinci selam.

443 Yâr yû re ğim del ci ğe rim gör ki ne ler var Yâ re ha ber

448 var yâ rab ha re mi has re ti ne râ hı ba ğış la ya

453 der di le bir a hı se her gâ hı ba ğış la Al dın di li güm

458 râ hı mı koy dın be ni bı dil al dın di li güm râ hı mı koy

463 dın be ni bı dil bâ ri ye ri ne bir di li â gâ hı ba ğış

468 la bâ ri ye ri ne bir di li â gâ hı ba ğış

Evfer Dördüncü Selam

472 La Sul tâ nı me nî
Ah Der men bi de mi

474 (saz) Sul tâ nı me ni
Men zin de şe vem

476 nî En der di lü cân
vem Yek can 18 çi şe ved

Şekil E.18 (devam) : Nâyi Osman Dede'nin Rast mevlevî ayin-i şerif'i birinci selam.

478

480

482

486

490

494

498

502

506

Şekil E.19 (devam) : Nâyi Osman Dede'nin Rast mevlevî ayin-i şerif'i birinci selam.

Son Yürük

Yürük Semai

Şekil E.20 (devam) : Nâyi Osman Dede'nin Rast mevlevî ayin-i şerif'i birinci selam.

راسته آیه شریفی

مهری دریا

نای سبز عثمانی افند بک

14

15

Handwritten musical score on two pages, featuring Persian lyrics and musical notation. The score is written in a traditional style, likely from a manuscript.

Page 1 (Left): The page contains 10 staves of music. The lyrics are written in Persian script below the notes. The notation includes various musical symbols and clefs. A small decorative emblem is visible at the top center of the page.

Page 2 (Right): The page contains 10 staves of music. The lyrics are written in Persian script below the notes. The notation includes various musical symbols and clefs. A small decorative emblem is visible at the top center of the page.

Page Numbers: The page numbers are written in Persian script at the bottom of each page. The left page is numbered 3 and the right page is numbered 4.

[illegible]

Handwritten musical score on two pages, featuring Persian lyrics and musical notation. The score is written in a traditional style, with lyrics in Persian script and musical notation in a simplified form. The pages are numbered 14 and 15 at the bottom.

Page 14 (Left):

پایه ما علی را چه
کامل اسکندر ۱۴

Page 15 (Right):

قوله ای که عقیقه را در ده سر قشقه ما ای را چه
کامل اسکندر ۱۵

11

فصل اول

12

فصل اول

EK F

164

[illegible]

تور او قان: خا و رومس: یار تکی یا

۱۲۸۰ : ۱۲۸۱

[illegible]

[illegible]

ÖZGEÇMİŞ

Ad-Soyad : Merve ÖRENÇ
Doğum Tarihi ve Yeri : 29.07.1990 Nagold
E-posta : orenc@itu.edu.tr

ÖĞRENİM DURUMU:

- **Lisans** : 2008-2010, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arap Dili ve Edebiyatı Bölümü
- **Lisans** : 2010-2015, İstanbul Teknik Üniversitesi, Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı, Müzik Teorisi Bölümü
- **Yüksek Lisans** : 2016 - , İstanbul Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Müzik Teorisi ve Kompozisyon Programı